



## รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การฟื้นฟูผ้ามัดหมี่ไทยเขมรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์  
Revitalizing of Thai-Khmer Mudmee Fabric in Prakonchai District, Buriram Province.

โดย

สมบัติ ประจัญสานต์

พิพัฒน์ ประจัญสานต์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สนับสนุนงบประมาณจากโครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ  
เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

เมษายน ๒๕๖๕

ชื่อโครงการ	การออกแบบแปรรูปผ้ามัดหมี่ไทยเขมรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ตาม แนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์
ชื่อสกุลผู้วิจัย สังกัด งบประมาณสนับสนุน	สมบัติ ประจัญสถานต์ และพิพัฒน์ ประจัญสถานต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

## บทสรุปผู้บริหาร

บุรีรัมย์เป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประชากรที่อาศัยในชุมชนบ้านหนองม่วง และบ้านโคกปราสาทพัฒนา อำเภอประโคนชัย ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเขมรที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ไว้อย่างเหนียวแน่น รวมถึงการผลิตผ้าทอมือด้วยภูมิปัญญาที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ บุรีรัมย์เป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประชากรที่อาศัยในชุมชนบ้านหนองม่วง และบ้านโคกปราสาทพัฒนา อำเภอประโคนชัย ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเขมรที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ไว้อย่างเหนียวแน่น รวมถึงการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายแบบดั้งเดิม กลุ่มทอผ้าบ้านหนองม่วง หมู่ที่ ๑๒ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์และกลุ่มทอผ้าบ้านโคกปราสาทพัฒนา หมู่ที่ ๑๒ ตำบลละเวีย อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์นี้ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายเขมรอพยพมาจากจังหวัดสุรินทร์ยังคงรักษาวัฒนธรรมของชาวไทยเขมรไว้อย่างเหนียวแน่น รวมถึงภูมิปัญญาการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายดั้งเดิม มากกว่า ๒๐ ลาย เช่น ปะกาตริอบ (ดอกมะเขือ) กะแอกโกร (ฝูงลูกกา) โคนฮิง (ลูกอึ่งอ่าง) ปวงกระดามตุก (ไข่แมงดา) เนียะเดิมสรอล (นาคต้นสน) โฮล (น้ำไหล) กุมปรัม (โคมห้า) กะลาสะนัน (แห) ตะเกาะ (ตะขอ) ปะกาเอาอันเตอร์ (ดอกกระเจียว) สรอล (ต้นสน) โคนกะแอก (ลูกกา) เนียะ (นาค) อันเนกเมียส (แมลงเต่าทอง) ปะกาเมียะ (แหวนเพชร) กะบาลอันจูล (หัวเข็มขัด) กุม (โคม) กะลาสะนัน (แห) ตะเกาะ (ตะขอ) บายสโรย (บายศรี) และลายสกกลนคร แต่พบว่าสินค้ามีราคาสูงและขาดการแปรรูปผลิตภัณฑ์ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความหลากหลายของสินค้าด้วยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้ามัดหมี่ไทยเขมร และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าด้วยการส่งเสริมตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการตั้งแต่ศึกษาความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูป ผลิตภัณฑ์แบบ ติดตามการผลิต เพิ่มช่องทางการจำหน่ายด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และสรุปบทเรียน

ผลการวิจัยระบุว่า กลุ่มสามารถผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์เป็นย้อม กระเป๋าสะพาย เข็มกลัด ที่รัดผม พวงกุญแจ รวมจำนวน ๓๐ ชิ้น จัดทำป้ายข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์สินค้า ๖ แผ่นและมีส่งเสริมการตลาดโดยช่องทางการจำหน่ายด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทำให้สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับกลุ่มร้อยละ ๕ เมื่อเทียบกับก่อนมีโครงการ ข้อเสนอแนะให้ชุมชนควรเร่งขยายผลถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สมาชิกตัดเย็บแปรรูป ผู้ว่างงาน ผู้ที่ต้องการอาชีพเสริมในชุมชนเพื่อให้ทันความต้องการสินค้าของผู้บริโภค

## กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง การออกแบบแปรรูปผ้ามัดหมี่ไทยเขมรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้รับการสนับสนุนจากโครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ สามารถดำเนินการสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมให้อำนวยความสะดวก และขอบพระคุณประธานและสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านหนองม่วง ตำบลบ้านไทรและบ้านโคกปราสาทพัฒนา ตำบลละเวียง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ในความอนุเคราะห์ในการร่วมศึกษา ออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมรลวดลายดั้งเดิม ผลิตผลงานและร่วมกิจกรรมตลอดโครงการวิจัย รวมถึงนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม ชั้นปีที่ ๒ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการออกแบบสร้างสรรค์บนฐานภูมิปัญญาที่ร่วมศึกษา และออกแบบผลิตภัณฑ์

ขอขอบพระคุณพัฒนาการจังหวัดบุรีรัมย์ และพัฒนาการอำเภอประโคนชัยและนักวิชาการพัฒนาชุมชนอำเภอประโคนชัย ในความอนุเคราะห์คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย สนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาดของกลุ่ม ขอขอบคุณวิทยากรในกิจกรรมพัฒนาทุกท่าน และเพจ Buri Craft ที่เผยแพร่ผลงานผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมรสู่สาธารณชน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์นี้จะอำนวยประโยชน์แก่นักออกแบบ กลุ่มผู้ผลิตผ้าทอมือ นักศึกษาหรือผู้สนใจที่ต้องการศึกษา ค้นคว้า และนำไปสู่การพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมรลวดลายดั้งเดิม ทำให้งานมัดหมี่ทอมือคงอยู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นการสืบสาน รักษา และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถผลิตเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์สืบไป

รองศาสตราจารย์สมบัติ ประจัญสานต์

พิพัฒน์ ประจัญสานต์

๒๕๖๖

ชื่อโครงการ	การออกแบบแปรรูปผ้ามัดหมี่ไทยเขมรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ตาม แนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์
ชื่อสกุลผู้วิจัย สังกัด	สมบัติ ประจัญสานต์ และพิพัฒน์ ประจัญสานต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
งบประมาณสนับสนุน	โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

### บทคัดย่อ

บุรีรัมย์เป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประชากรที่อาศัยในชุมชนบ้านหนองม่วง และบ้านโคกปราสาทพัฒนา อำเภอประโคนชัย ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเขมรที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ไว้อย่างเหนียวแน่น รวมถึงการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายแบบดั้งเดิม แต่พบว่าสินค้ามีราคาสูงและขาดการแปรรูปผลิตภัณฑ์ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความหลากหลายของสินค้าด้วยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้ามัดหมี่ไทยเขมร และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าด้วยการส่งเสริมตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการตั้งแต่ศึกษาความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูป ผลิตต้นแบบ และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัย กลุ่มสามารถผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์เป็นย้อม กระเป๋าสะพาย เข็มกลัด ที่รัดผม พวงกุญแจโดยมีการจำหน่ายด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทำให้สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับกลุ่มร้อยละ ๕ เมื่อเทียบกับก่อนมีโครงการ ข้อเสนอแนะให้ชุมชนควรเร่งขยายผลถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สมาชิกตัดเย็บแปรรูปเพื่อให้ทันความต้องการสินค้าของผู้บริโภค

คำสำคัญ      สิ่งทอ   มัดหมี่   ไทยเขมร   ออกแบบ   แปรรูปจากผ้า

<b>Research</b>	Designing of Thai-Khmer Mudmee Fabric Product, Prakhonchai District Buriram Province according to the creative economy
<b>Researcher</b>	Sombat Prajongsant, Buriram Rajabhat University
<b>Support budget</b>	Rajabhat University Strategic Project for Local Development Fiscal Year ๒๐๒๓ amount ๒๐๐,๐๐๐ baht

## Abstract

Buriram is a province in the lower northeastern region with ethnic diversity. Population living in Ban Nong Muang community and Ban Khok Prasat Phatthana Prakhon Chai District Most of them are Thai-Khmer people who still maintain their cultural identity as a strong identity. Including the production of Mudmee silk with traditional patterns. But found that the price of the product is high and the lack of product processing. This project aims to increase the variety of products by designing and developing processed products from Thai-Khmer mudmee fabric. and increase distribution channels by promoting e-commerce market There are action research methods starting from studying the group's product development needs. Processed product design, prototyping and increasing distribution channels by e-commerce. The results of the research were able to produce product prototypes such as bags, shoulder bags, brooches, hair bands and key chains. They are sold by e-commerce. Resulting in an increase in income for the group by ๕ percent compared to before the project. Suggestions for the community to accelerate the expansion of knowledge transfer to the members of the sewing and processing industry in order to keep up with consumer demand.

**Keyword** textiles, Mudmee, Thai-Khmer, design, textile processing

## สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร .....	ก
กิตติกรรมประกาศ .....	ข
บทคัดย่อ.....	ค
Abstract .....	ง
สารบัญ .....	จ
สารบัญภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย .....	๒
ขอบเขตของโครงการวิจัย .....	๒
วิธีดำเนินการวิจัย.....	๒
แผนดำเนินงานวิจัย .....	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๓
นิยามศัพท์ .....	๔
บทที่ ๒ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๕
ผ้าทอมือไทยเขมรในประเทศไทย.....	๕
ลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมรในประเทศไทย.....	๑๑
การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ.....	๑๓
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๒๐
ขั้นตอนที่ ๑ การวินิจฉัย.....	๒๐
ขั้นตอนที่ ๒ การปฏิบัติการ.....	๒๑
ขั้นตอนที่ ๓ วัดผล.....	๒๒
ขั้นตอนที่ ๔ ผลสะท้อนที่เกิดขึ้น.....	๒๒
บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๒๙
ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่ (ก่อนเริ่มโครงการ).....	๒๙
การออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่.....	๓๑
ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่.....	๓๕
การคำนวณต้นทุนของผลิตภัณฑ์แปรรูป.....	๔๐
การส่งเสริมการตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์.....	๔๔

## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ .....	๔๖
สรุป .....	๔๖
อภิปรายผล .....	๔๗
ข้อเสนอแนะ .....	๔๘
บรรณานุกรม .....	๕๐
ประวัติผู้วิจัย .....	๕๓

## สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
๒.๑	ผ้าไหมแบบดั้งเดิมของกลุ่มเขมรถิ่นไทย..... ๙
๒.๒	ผ้าโฮลเปราะห์ ผ้าโฮลสะไรรย..... ๙
๒.๓	ประยุกต์ทฤษฎีการออกแบบ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของAlex Faickney Osborn.. ๑๘
๓.๑	กิจกรรมที่ ๑ ชี้แจงโครงการและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า ๒๔
๓.๒	กิจกรรมที่ ๒ การอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดหมี่ไทยเขมร..... ๒๔
๓.๓	กิจกรรมที่ ๓ การประชุมติดตามการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์..... ๒๖
๓.๔	กิจกรรมที่ ๔ อบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการตลาดด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์..... ๒๗
๓.๕	กิจกรรมที่ ๕ การประชุมเวทีสรุปทเรียน..... ๒๗
๔.๑	ผลิตภัณฑ์เดิมของบ้านหนองม่วง ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์..... ๓๐
๔.๒	ผลิตภัณฑ์เดิมของบ้านโคกปราสาทพัฒนา ตำบลละเวีย อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. ๓๑
๔.๓	แบบร่างการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมร..... ๓๒
๔.๔	ผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองม่วง แบบที่ ๑-๒..... ๓๖
๔.๕	ผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองม่วง แบบที่ ๓ ..... ๓๗
๔.๖	ผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มปราสาททอรัก (ทอผ้าไหม) แบบที่ ๑-๓..... ๓๘
๔.๗	ผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มปราสาททอรัก (ทอผ้าไหม) แบบที่ ๑-๓..... ๓๙
๔.๘	เพจ Buri Craft..... ๔๕



## สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑.๑	แผนดำเนินงานวิจัย..... ๓
๔.๑	การวิเคราะห์ความเหมาะสมในการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าของบ้านหนองม่วง๓๓
๔.๒	การวิเคราะห์ความเหมาะสมในการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าของ บ้านโคกปราสาทพัฒนา..... ๓๔
๔.๓	ต้นทุนของสินค้าย่าม (Hobo Bag)..... ๔๐
๔.๔	ต้นทุนของกระเป๋าที่มีสายสะพายข้ามตัว (Crossbody)..... ๔๑
๔.๕	ต้นทุนของเข็มกลัดติดเสื้อ..... ๔๑
๔.๖	ต้นทุนของยางรัดผม..... ๔๒
๔.๗	ต้นทุนของสินค้ากระเป๋าผ้าทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Tote Bag)..... ๔๒
๔.๘	ต้นทุนของสินค้าหมวกทรงบักเก็ต (Bucket Hat)..... ๔๓
๔.๙	ต้นทุนของสินค้าพวงกุญแจแบบหมอนเล็ก..... ๔๓
๔.๑๐	ต้นทุนของสินค้าพวงกุญแจแบบหมอนใหญ่..... ๔๔

## บทที่ ๑ บทนำ

โครงการวิจัยการออกแบบแปรรูปผ้ามัดหมี่ไทยเขมรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาจากแนวความคิดการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียดของวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ระยะเวลาดำเนินการ วิธีดำเนินการวิจัย แผนการวิจัย และนิยามศัพท์ ดังนี้

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) มีกรอบแนวคิดด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้ เกิดความยั่งยืน ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมรวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๙) มิติที่ ๒ มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม หมายความว่า ๗ ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูงและสามารถแข่งขันได้ สอดคล้องกับสอดคล้องกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ๒๐ ปี ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาท้องถิ่น โครงการนี้ได้ตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมล้วนเป็นผลิตภัณฑ์อันเกิดจากภูมิปัญญาของบรรพชนของแต่ละท้องถิ่นในการปรับตัวเข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมให้สัมพันธ์กับมนุษย์ และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ หลายชุมชนได้สะสมผลิตผลทางวัฒนธรรมทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน เพื่อให้วัตถุหรือสิ่งของเป็นหลักฐานที่บอกเล่าเรื่องราวในอดีต และเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนความทรงจำ ให้อ่อนระลึกถึงเรื่องราวที่เคยเกี่ยวข้องกับมัน ไม่เพียงเล่าถึงวิถีชีวิตของคนที่เคยใช้หรือวิถีชุมชนในอดีต แต่วัตถุยังสามารถบอกเล่าปรากฏการณ์บางอย่างของสังคม เช่นเดียวกับชุมชนบ้านหนองม่วงและบ้านโคกปราสาทพัฒนา อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ซึ่งเป็นชุมชนไทยเขมรยังคงเก็บรักษาผ้ามัดหมี่ทอมือลวดลายแบบไทยเขมรไว้ในตู้เสื้อผ้า แต่ในปัจจุบันนิยมทอผ้ามัดหมี่ลายแบบไทยลาว เนื่องจากเห็นว่าได้รับการส่งเสริมให้มุ่งหม่จากหน่วยงานในระดับจังหวัด จึงเป็นที่ต้องการของตลาดกลุ่มข้าราชการ หรือหน่วยงาน ทำให้เกิดการผลิตเลียนแบบลายมัดหมี่แบบไทยลาวเพื่อเป็นสินค้าและไว้ใช้เป็นเครื่องแต่งกายในชุมชน ทำให้วัฏจักรในการผลิตผ้ามัดหมี่ลายแบบไทยเขมร อาจมองเป็นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion) หรือเป็นรับวัฒนธรรมจากสังคมอื่น หากทิ้งไว้นานวันจะการผลิตผ้ามัดหมี่ไทยเขมรอาจถูกกลืนเลือน กลายเป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Acculturation) ไม่หลงเหลือความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ของตน ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินโครงการฟื้นฟูผ้ามัดหมี่ไทยเขมรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้เกิดการผลิตซ้ำพื้นภูมิปัญญาผ้ามัดหมี่จำนวนมากกว่า ๑๐ ลาย เช่น ลายโกรกแกก ลายปะกาต้อบ ลายเนียะ ลายสรอล ลายสกลนคร ลายบายสะไรย ลายตะเกาะ ลายเนียะเกี่ยว ลายปะกาเจาะอันเตอร์ เป็นต้น ประกอบกับในชุมชนมีกลุ่มตัดเย็บแปรรูปผ้าหม่จากเศษผ้าโรงงานแต่ยังไม่มีมีการแปรรูปผ้าทอมือ ทำให้สินค้าของกลุ่มขาดความหลากหลาย มีอาจารย์รับความต้องการของผู้บริโภคที่มีความต้องการที่หลากหลายได้

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาที่ต้องมีการต่อยอดจากโครงการเดิม โดยให้มีการออกแบบพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมรเป็นสินค้าประเภทไลฟ์สไตล์ ของตกแต่งบ้าน แฟชั่น ของที่ระลึก เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการผลิตผ้าทอมือที่เกิดจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ และมีการออกแบบพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เกิดเป็นสินค้าที่หลากหลาย จึงเป็นโอกาสอันดีในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ช่วยจัดความยากจนในพื้นที่

### วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑. เพิ่มความหลากหลายของสินค้าด้วยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้ามัดหมี่ไทยเขมร
๒. เพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าด้วยการส่งเสริมตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

### ขอบเขตของโครงการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาจากกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอมือในอำเภอประโคนชัย ได้แก่ หมู่ที่ ๑๒ บ้านหนองม่วง ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ และหมู่ที่ ๑๒ บ้านโคกปราสาทพัฒนา ตำบลละเวียง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นพื้นที่รับผิดชอบในการบริการวิชาการของคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
๒. ขอบเขตด้านระยะเวลาการศึกษา โครงการดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ รวมระยะเวลาจำนวน ๘ เดือน

### วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยและพัฒนา เพื่อให้ได้ผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เชิงสังคมได้การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย เป็น ๗ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ชี้แจงโครงการและอบรมแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า ให้กับกลุ่มทอผ้า ทายาท/เยาวชน บ้านหนองม่วง และบ้านโคกปราสาทพัฒนา และนักศึกษาชั้นปีที่ ๒
๒. การอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า
๓. การประชุมติดตามการผลิตในพื้นที่
๔. การอบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการตลาดด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
๕. การจัดเวทีสรุปบทเรียนโครงการ
๖. เขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ และส่งมอบให้แก่ผู้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย

## แผนดำเนินงานวิจัย

### ตารางที่ ๑.๑ แผนดำเนินงานวิจัย

ที่	กิจกรรม	ช่วงเวลาดำเนินการ(เดือน)									
		๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
๑	ชี้แจงโครงการและอบรมแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า	----- ████████									
๒	อบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า		-----								
๓	ประชุมติดตามการผลิตในพื้นที่		████████	-----							
๔	อบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการตลาดด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์			████████	-----						
๕	จัดเวทีสรุปบทเรียนโครงการ					-----					
๖	เขียนรายงานฉบับสมบูรณ์						-----	-----			

หมายเหตุ      -----      หมายถึง แผนดำเนินงาน  
                      ██████████      หมายถึง ผลดำเนินงาน

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

#### ๑. ผลผลิต (Output)

- ๑.๑ ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้ามัดหมี่ไทยเขมร จำนวน ๓๐ ชิ้น
- ๑.๒ ป้ายข้อมูลผลิตภัณฑ์ จำนวน ๖ แผ่น

#### ๒. ผลลัพธ์ (Outcome)

- ๒.๑ เพิ่มความหลากหลายให้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอพื้นเมืองบุรีรัมย์
- ๒.๒ เพิ่มการเผยแพร่กระจายในการผลิต สร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มทอผ้า เยาวชนหรือผู้ต้องการอาชีพเสริมในชุมชน

#### ๓. ผลกระทบ (Impact)

- ๓.๑ ชุมชนได้รับการฟื้นฟู อนุรักษ์ผ้าชิ้นมัดหมี่ไทยเขมรที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้กลับมาเป็นงานหัตถกรรมในวิถีชีวิตชุมชน พร้อมทั้งขยายการผลิตสู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์
- ๓.๒ สร้างเครือข่ายอาจารย์นักวิจัย และเจ้าหน้าที่หน่วยงานในพื้นที่เพื่อร่วมกันทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ประชาชนในพื้นที่

## นิยามศัพท์

มัดหมี่ไทยเขมร หมายถึง ผ้าทอมือที่สร้างลวดลายด้วยเทคนิคการมัดหมี่โดยเป็นลวดลาย  
ดั้งเดิม หรือลายโบราณที่ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษภายในชุมชน มิได้รับถ่ายทอดจากภายนอกชุมชน

บ้านหนองม่วง หมายถึง บ้านหนองม่วง (หมู่ที่ ๑๒) ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย  
จังหวัดบุรีรัมย์

บ้านโคกปราสาทพัฒนา หมายถึง บ้านโคกปราสาทพัฒนา (หมู่ที่ ๑๒) ตำบลละเวีย อำเภอ  
ประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

## บทที่ ๒

### ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยการออกแบบแปรรูปผ้ามัดหมี่ไทยเขมรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดหัวข้อ ดังนี้

ผ้าทอมือไทยเขมรในประเทศไทย

ลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมรในประเทศไทย

การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ

### ผ้าทอมือไทยเขมรในประเทศไทย

ผ้ามัดหมี่ เป็นวิธีการสร้างลวดลายในผ้าทอมือที่เก่าแก่มาปรากฏในหลายประเทศ เช่น ไทย ลาว พม่า กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม อินเดีย จีน ญี่ปุ่น เม็กซิโก อุซเบกิสถาน กัวเตมาลา และอิหร่าน เป็นต้น ในประเทศไทยมัดหมี่เป็นเทคนิคที่นิยมทั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมดรวมไปถึงภาคใต้โดยเฉพาะที่จังหวัดปัตตานี รวมไปถึงกลุ่มที่อาศัยอยู่ในอำเภอน้ำปาดและอำเภอปากท่าของจังหวัดอุดรดิตถ์ การทำลวดลายมัดหมี่มีความซับซ้อนมากขึ้นเป็นพิเศษในกลุ่มชนที่อยู่ติดกับดินแดนประเทศกัมพูชาและชาวไทครั้งที่นิยมทอทั้งมัดหมี่ จก และซิด อีกทั้งมัดหมี่เส้นยืนยังปรากฏในผ้าชิ้นของชาวลัวะซึ่งเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ การมัดหมี่เป็นวิธีการสร้างลวดลายจากการย้อมสีเส้นฝ้ายหรือไหมก่อนนำไปทอ โดยวางแผนออกแบบลายแล้วจึงมัดและย้อมทำลวดลายด้วยวิธีการใช้เชือกกล้วยหรือเชือกฟางมัดเส้นด้ายบริเวณที่ไม่ต้องการย้อมสี เพื่อให้เป็นไปตามลวดลายที่ต้องการก่อนที่จะนำไปย้อมและทอ วิธีการ "มัด" เส้นด้ายที่เรียกว่า "หมี่" จึงเรียกวิธีการนี้ว่า มัดหมี่ ผ้าที่ทอขึ้นจึงเรียกว่า ผ้ามัดหมี่ ไปด้วย วิธีย้อมเริ่มต้นย้อมจากสีอ่อนไปหาสีเข้มจนครบตามลวดลายที่กำหนดและต้องทำซ้ำหลายครั้งถ้าต้องการให้มีหลายสีบนผ้าแล้วจึงนำไปทอลายขัดธรรมดาใช้สองตะกอ หากต้องการให้ผ้าทั้งสองด้านมีลายเหมือนกันให้ทอลายสองหรือใช้สองตะกอ หากต้องการให้ผ้าด้านหนึ่งจะปรากฏลายชัดเจนกว่าอีกด้านให้ใช้สามตะกอ เอกลักษณ์ของผ้าที่ทอด้วยวิธีนี้คือรอยซึมของสีตามบริเวณที่ถูกมัดและการเหลื่อมล้ำในตำแหน่งของเส้นด้ายในขณะที่ทอทำให้ลายที่เกิดขึ้นบนผืนผ้าไม่ชัดเจน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, ๒๕๖๔)

สารานุกรมภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย (๒๕๕๕) ระบุว่าจังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดหนึ่งของอีสานใต้ มีการอพยพของประชากรเข้ามาตั้งถิ่นฐาน เช่น ไทยโคราช ไทยลาว ไทยเขมร ไทยกวย เป็นต้น ทำให้จังหวัดบุรีรัมย์ จึงมีวัฒนธรรมที่ผสมผสานจากกลุ่มวัฒนธรรมหลายกลุ่ม ชื่อเสียงของการทอผ้าไหมในจังหวัดบุรีรัมย์ มีมาตั้งแต่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ดังปรากฏอยู่ในเอกสารการตรวจราชการของพระพรหมภิบาล ทำให้เห็นว่า จังหวัดบุรีรัมย์มีการปลูกหม่อนทอผ้ามาเป็นเวลานาน และมีการทอผ้าสืบสานต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน เช่นที่ อำเภอพุทไธสง ที่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลในรัชสมัยของรัชกาลที่ ๕ โดยได้ส่งผู้เชี่ยวชาญชาวญี่ปุ่นเข้ามาแนะนำเรื่อง

การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพื่อใช้ในการทอผ้าเมื่อปี พ.ศ.๒๔๕๐ การทอผ้ามีกระจายอยู่ทั่วไปในทุกอำเภอของจังหวัดบุรีรัมย์ แหล่งทอผ้าไหมที่ใหญ่ที่สุดและสวยที่สุดของจังหวัดบุรีรัมย์อยู่ที่อำเภอพุทไธสง และอำเภอนาโพธิ์

กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย (๒๕๔๒ : ๒๕๔๘, ๒๕๓๒-๒๕๓๓) ได้กล่าวถึงรูปแบบของผ้าไหมที่มีการผลิตในปัจจุบันของจังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

**๑. ผ้าขาวม้า** เป็นผ้าที่ทอด้วยไหมสีสลับกัน เครื่องทอ (ไหมเส้นยืน) ย้อมสีสลับกันเหมือนไหมที่ทอ เมื่อทอเสร็จแล้วลายผ้าจะออกมาเป็นตาราง สีเหลือง นิยมทอใน ๒ ลักษณะคือทอด้วยไหมทอหมายถึง ไหมเปลือกนอก ทำ ๒ สีสลับกันคือสีขาวกับสีดำ ใช้สำหรับผู้ชาย เป็นผ้าอาบน้ำ หรือไปตามท้องไร่ท้องนา ใช้โพกศีรษะ เรียกว่า “ผ้าขาวม้า” และทอด้วยไหมน้อย นิยมทำออกมาเป็นสีเหลือง แดง เขียว ขาว และน้ำเงิน สลับกันเป็นตาสี่เหลี่ยมมีหลายสีสวยงาม ชาวบ้านเรียกว่า “ผ้าต้ามี่อง” ใช้ในงานประเพณี เช่น พาดบ่าเจ้าบ่าวเวลาแต่งงานหรือใช้สำหรับเป็นผ้าไหว้ญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายชาย

**๒. ผ้าโสร่ง** ชาวบ้านเรียกว่า “ผ้าตะโรง” เป็นผ้าสำหรับผู้ชายนุ่ง ไหมที่ใช้ทำโสร่ง เป็นไหมน้อย และต้องคัดพิเศษ ในการทำก็พิถีพิถันมาก เพราะใช้ไหม ๒ เส้น ๒ สี เกียวใส่กัน ชาวบ้านเรียก “ไหมควบ” ทั้งผ้าต้ามี่อง และผ้าตะโรง ชาวบ้านใช้ “ห่อลูกเขย” (รับขวัญลูกเขย) ตอนเจ้าบ่าวเข้าพิธีแต่งงาน

**๓. ผ้าหางกระรอก** ชาวบ้านเรียก “ผ้าควบ” นิยมทอเป็นผืนยาว ๓.๕๐ ถึง ๔.๐๐ เมตร การทำผ้าชนิดนี้ต้องพิถีพิถันกันเป็นพิเศษกว่าผ้าชนิดอื่น ๆ ทั้งเรื่องเส้นไหมต้องเป็นเครือเดียวกันทอตลอดผืนไม่มีสีอื่นขึ้น นับเป็นผ้าที่มีคุณค่ามากที่สุดในบ้านเรือน นิยมใช้ในงานประเพณี บวชนาค โดยใช้ขนาดใช้นุ่งและใช้คลุมโลงศพ

**๔. ผ้าพื้นเรียบ** มีทั้งทอด้วยไหมทอ และทอด้วยไหมน้อยย้อมสีต่าง ๆ ทั้งสีเคมีและสีธรรมชาติ ใช้ได้ทุกเพศทุกวัย

**๕. ผ้าลายลูกแก้ว** ชาวบ้านเรียกว่า “ผ้าเหยียบ” ส่วนใหญ่จะทอออกมาเป็นสีขาวลายดอก โดยอาศัยผ้าเหยียบเขา (ตะก้อ) เป็นผ้าสำหรับผู้หญิงใช้ หน้ากว้างประมาณ ๖๐ เซนติเมตร สมัยก่อนนิยมนำไปย้อมเป็นสีดำด้วยมะเกลือ ใช้เคียนนอกแทนเสื้อ ปัจจุบันสำหรับหญิงสูงอายุคาดอกไปวัดหรืองานประเพณีต่าง ๆ

**๖. ผ้าซิ่นกวย** เป็นผ้าซิ่นสำหรับผู้สูงอายุ เครื่องทอใช้ไหมสีสลับลายแดง เหลือง เขียว ฟ้า ขาว แต่ทำลายเล็ก ๆ ไหมที่ใช้ทอเป็นเศษไหมที่เหลือจากการทำผ้าชนิดอื่น ๆ เก็บเล็กผสมน้อยทั้งไหมสีไหมมัดหมี่มาย้อมเป็นสีดำ แล้วทอผ้าจะเป็นลายตามทางยาว แต่ปัจจุบันนี้ ซิ่นกวยค่อย ๆ หายไป

**๗. ผ้ามัดหมี่** แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

**๗.๑ มัดหมี่ธรรมดา** เดิมนิยมทอเป็นผ้าซิ่น การมัดหมี่จึงเน้นเป็นหัวซิ่นและตีนซิ่น ด้านหัวซิ่นคือด้านที่เหน็บเอวมีเสื่อคลุม จึงไม่เน้นแต่งลวดลาย ส่วนตีนซิ่นจะมีการมัดหมี่เพิ่มลวดลายให้สวยงามเพื่อแสดงฝีมือ แต่ในปัจจุบันมีผู้นิยมนำผ้ามัดหมี่ไปตัดเป็นเสื้อทั้งผู้ชายและผู้หญิง การมัดหมี่จึงมัดเชิงทั้ง ๒ ด้านเหมือนกันเพื่อประโยชน์ในการใช้สอย และใช้ผ้าทุกตารางนิ้วให้คุ้มค่าที่สุด

**๗.๒ มัดหมี่ตีนแดง** ชาวบ้านเรียกว่าซิ่นตีนแดง หรือซิ่นหมี่รวด นับว่าเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ชาวนาโพธิ์พุทไธสงโดยแท้ซึ่งอำเภอนาโพธิ์เดิมขึ้นกับอำเภอพุทไธสง ตั้งอยู่เหนือเขตของจังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งเป็นกิ่งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้ยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๑

ท้องถิ่นอื่นไม่มีขึ้นดินแดง แตกต่างจากขึ้นชนิดอื่นโดย ลิ่นเชิงคือหัวขึ้นและดินขึ้น โดยย้อมเป็นสีแดง ตรงกลางเป็นพื้นสีดำ มัดหมี่เล่นสีเหลือง แดง ขาว มีเขี้ยวบนบ้างนิดหน่อย เครือขึ้น ด้านหัวขึ้นและดินขึ้นมีสีแดง กว้างประมาณ ๘ หลบ โดย ๑ หลบ เท่ากับไหม ๔๐ เส้น ลายที่ใช้ทอส่วนใหญ่เป็นลายเก่าดั้งเดิม และนิยมลายใหญ่ ๆ เช่น พันเลื้อยเพราะเส้นใหญ่ทอเสร็จเร็ว เห็นลายชัด และที่สำคัญเก็บดินดาว เป็นการเก็บลายไหมด้วยไหมสีเหมือนผ้าแพรวา เพิ่มเติมที่ขึ้นดินเพื่อเพิ่มความสวยงามและแสดงฝีมือได้ง่ายด้วย แต่เนื่องจากการทำขึ้นดินแดงยุ่งยากกว่ามัดหมี่ธรรมดา และมีการขึ้นลายจึงไม่ค่อยนิยมทำกัน นับว่าเป็นขึ้นที่เหมาะสมกับวัยสาว ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ขึ้นดินแดง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นกำลังจะสูญหาย สมควรรักษา สืบทอดและเผยแพร่ จึงได้ประสานงานกับทางศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ นำขึ้นดินแดงไปแสดงในงานนิทรรศการสมบัติอีสานใต้ ครั้งที่ ๒ ทางสถาบันได้ใช้ขึ้นดินแดงเป็นชุดแต่งกายนักแสดงนาฏศิลป์ผลิตขึ้นหลายชุดตั้งแต่นั้นมา ส่วนในระดับท้องถิ่นได้ประสานงานกับคณะครู กลุ่มแม่บ้านเชิงชวนให้หันมาผลิตขึ้นดินแดง และใช้ในงานประเพณีของชุมชน เช่น งานบุญบั้งไฟ งานลอยกระทง กิจกรรมหรืองานแสดงของนักเรียน ขึ้นดินแดง จึงกลับมาเป็นที่นิยมเป็นที่รู้จักทั่วไป มีความจำเป็นต่อชาวนาโพธิ์แทบจะทุกครัวเรือนต้องมีไว้ นอกจากนั้นยัง กลายเป็นสินค้าที่ทำรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างงดงามอีกด้วย

**๗.๓ มัดหมี่คั่นข้อ** ชาวบ้านเรียกว่า “ขึ้นคั่น” สำหรับหญิงสูงอายุใช้เป็นการทอมัดหมี่ลายขนาดเล็กสลับกับไหมสีหรือไหมควบนิยมใช้ลายนกน้อย ลายนาคน้อย ลายกิบปัก ลายโคม

ผ้ามัดหมี่มีกรรมวิธีการทอผ้าที่ใช้เทคนิคการมัดและการย้อม ที่เรียกว่า มัดย้อม (tie dye) เริ่มจากนำเส้นด้ายหรือไหมมากำหนดลวดลาย โดยการใช้เชือกกล้วยหรือภายหลังใช้เชือกฟางหรือพลาสติกอ่อนผูกมัดรัดบางส่วนของเส้นด้ายหรือไหมเพื่อไม่ให้สีย้อมซึมติดตรงส่วนที่มัดไว้ เส้นด้ายหรือไหมส่วนที่ไม่ได้มัดจะติดสีตามลายที่กำหนด การมัดหมี่จะยากง่ายต่างกันขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของลวดลายและการกำหนดสีเส้นที่ต้องการ เพราะถ้าทำลวดลายสลับซับซ้อนก็ต้องมัดถี่และมัดมากขึ้น และถ้าต้องการสีเส้นหลายหลากก็ต้องมัดแล้วย้อมหลายครั้งตามตำแหน่งสีต่างๆ มากครั้ง โดยย้อมเรียงลำดับจากสีอ่อนไปหาสีเข้มจนครบ ตามลวดลายที่กำหนด เช่น ผ้าที่ออกแบบลายไว้มี ๕ สี ต้องทำการมัดย้อม ๕ ครั้ง เป็นต้น หลังจากนั้นจึงนำด้ายกรอเข้าหลอดตามลำดับ แล้วนำไปทอจะเกิดลวดลายบนผืนผ้าที่มีลักษณะคลาดเคลื่อนเหลือมล้า อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของมัดหมี่ การทอผ้าชนิดนี้จึงต้องอาศัยความชำนาญในการมัดย้อมและทอเป็นอย่างมาก ผู้มัดจะต้องมีความเข้าใจและมีความชำนาญทั้งในด้านลักษณะรูปแบบของลวดลายและหลักวิธีการผสมสีเป็นอย่างดีจึงจะได้ลวดลายที่สวยงามด้วยสีเส้นตามที่ต้องการ ผ้ามัดหมี่มีอยู่หลายชนิด ได้แก่ มัดหมี่เส้นพุ่ง มัดหมี่เส้นยืน และมัดหมี่เส้นพุ่งและเส้นยืน

ดวงเด่น บุญปก (๒๕๖๒, ๙๗-๙๙) ผ้าไหมแบบดั้งเดิมของกลุ่มเขมรถิ่นไทยที่มีอัตลักษณ์ทางลวดลายและรูปแบบการทอ ผ้าแบบดั้งเดิม หมายถึง ผ้าพื้นเมืองที่ต้องทอตามแบบดั้งเดิมเท่านั้น และต้องเป็นผ้าทอพื้นเมืองที่มีรูปแบบกรรมวิธีการทอที่สืบสานขนบเดิมของบรรพบุรุษไว้อย่างเคร่งครัด มีจำนวน ๙ ชนิด ได้แก่

**๑. ผ้าโฮล** เป็นภาษาเขมรหมายถึงน้ำไหล ผ้ามีลักษณะเป็นคลื่นเหมือนน้ำไหล ลายเป็นริ้วคล้ายลายไปไม้ที่เป็นริ้วต่อกันคั่นด้วยลายทางยาวเหมือนลำไผ่ ในอดีตราชสำนักที่กรุงเทพฯ สั่งทอผ้าโฮลจากท้องถิ่นตามแบบที่ราชสำนักกำหนด ผ้าโฮลที่ทอตามแบบราชสำนักมีลักษณะเป็นลายริ้ว เมื่อชาวท้องถิ่นทอผ้าแบบผ้าโฮลใช้เองต้องดัดแปลงผ้าโฮลให้แตกต่างจากผ้าที่ทอให้กับราชสำนัก โดยช่างทอได้ปรับลายริ้วเลือนลางให้เสียงออกมาเหมือนไปไม้เพื่อให้ต่างจากลายราชสำนัก



**๒. ผ้ากะนีว** เป็นชื่อท้องถิ่นของกลุ่มเขมรถิ่นไทย คนไทยในถิ่นอื่นจะรู้จักผ้าชนิดนี้ว่า "ผ้าหางกระรอก" (กรมหม่อนไหม, ๒๕๕๙, ๗๔) คำว่า "กะนีว" ในภาษาเขมรถิ่นแปลว่า พันกัน เป็นการบอกถึงกรรมวิธีการใช้เส้นไหมเส้นพุ่งต่างสีกันมาควบกัน เพื่อทอเป็นผ้า เมื่อทอออกมาเป็นผืนผ้าจะทำให้เกิดการเหลือบสี ผ้ากะนีวที่ทอสีล้วนนิยมใช้ปูเป็นโคงกระเบน เช่น ผ้าม่วงคือผ้ากะนีวในอีกลักษณะหนึ่ง

**๓. ผ้าอ้อมปรม** มีความโดดเด่นในรูปแบบการมัดหมี่และการทอ เป็นการมัดหมี่สองทางทั้งเส้นยืนและเส้นพุ่ง รูปแบบการมัดหมี่สองทางเป็นวิธีการมัดหมี่ที่พบเพียง ๔ ประเทศเท่านั้นคือประเทศจีน อินเดีย อินโดนีเซีย และญี่ปุ่น ผ้าอ้อมปรม ของกลุ่มเขมรถิ่นไทยมีอัตลักษณ์ที่ทำให้เส้นพุ่งและเส้น ยึดมีสีตัดกันเป็นเครื่องหมายบวก (+) เป็นลายคล้ายจุดปะไปทั่วทั้งผืนผ้า

**๔. ผ้าอ่อนลูนูชิม** หรือผ้าลายอันลูน เป็น ผ้าลายทางยาวใช้ไหมสลักสีกันเป็นเส้นพุ่งและเส้นยืน ทอให้เกิดเป็นลายทางยาว หรือลายริ้ว ชื่อของผ้าว่า ผ้าอ่อนลูนูชิม เป็นภาษาเขมรถิ่น มีคำว่า "ชิม" หมายถึง "สยาม" สันนิษฐานได้ว่าอาจเกี่ยวข้องกับรูปแบบเดิมที่เป็นผ้าราชสำนักที่สั่งทอจากท้องถิ่น แต่ต่อมาชาวท้องถิ่นดัดแปลงการทอให้ต่างไปจากแบบลายของราชสำนัก เพื่อให้คนท้องถิ่นสามารถใช้ผ้านั้นได้ ร่องรอยการดัดแปลงลายจึงคงเหลือในคำเรียกชื่อของผ้าในกัมพูชามีผ้าชื่อว่า ชัมปวตอ่อนลูนู (Sampot anlunh) และ ชัมปวต โลลอ่อนลูนู (Sampot hol anlunh) เป็นผ้านุ่งสตรีลายทาง หรือลายทางสลักกับลายคันให้เป็นช่องคล้ายตารางหมากรุก (Green, ๒๐๐๓, ๑๖๔)

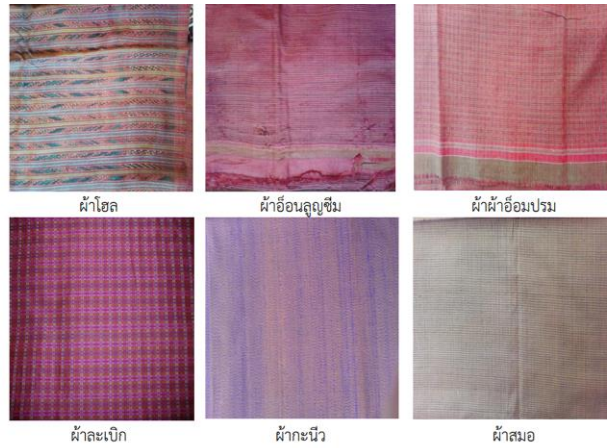
**๕. ผ้าละเบิก** เป็นผ้าทอลายตารางหมากรุก ใช้สีตัดกัน หากพื้นแดงดอกต้องขาว ละเบิกแปลว่าอ้า หรือ เปิดออก เป็นการบอกรูปแบบการทอที่เกิดจากการใช้ตะกอจำนวน ๔-๑๒ ตะกอตั้งใหม่เส้นยืนให้เปิดอ้าออกขึ้นลง สลักกันเพื่อสอดไหมเส้นพุ่งเข้าไปให้ผ้าเกิดลายนูนกระจายทั่วทั้งผืนผ้า

**๖. ผ้าสมอ** เป็นผ้าลายตารางเล็ก สีออกขำ ๆ คล้ำ ๆ ใช้วิธีทอสลักสีเส้นยืนกับเส้นพุ่ง สีที่นิยมนำมาสลัก ได้แก่ สีดำ สีเขียวขี้ม้า สีเหลืองแก่ สีแดงเข้ม สีที่เป็นโทนเด่นของผ้าคือสีเขียวเข้มที่ได้มาจากการย้อมด้วยสีธรรมชาติจากเปลือกและผลของต้นสมอภีเภก จึงเรียกผ้าชนิดนี้ว่าผ้าสมอ

**๗. ผ้าโหนดลอก** (ผ้าทอยกดอก) เป็นผ้าที่ทอยกดอกในตัว นิยมสีล้วน ใช้ตะกอหลายตะกอ ยกเพื่อให้เกิดลายดอกยกนูนบนผืนผ้า ลายดอกที่นิยมคือลายดอกจัน ดอกแก้ว เรียกชื่ออื่นว่าผ้าแก็บ หรือ ผ้าเกื้อะ ทอแล้วนำไปใช้เลย หรือทอแล้วนำไปย้อมสีล้วนอีกที มีหลายสี เช่น สีครีม สีดำ สีม่วง สีนํ้าเงิน ผู้สูงวัยนิยมนำไปทำเป็นผ้าเบี่ยงหรือหม่มเป็นสะไบเฉียงบ้าง

**๘. ผ้าสาकुหรือสะคุ** เป็นผ้าที่มีลักษณะลายตัดกันเป็นคู่ เกิดจากการทอสลักสีกัน ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืนให้เกิดลายเส้นคู่ตัดกัน และเกิดเป็นลายตาราง ลายเส้นคู่จึงกลายเป็นที่มาของชื่อสาकु หรือ สะคุ ผ้าสาकु ลายตารางเล็กเรียกว่า สาकुตุง ผ้าสาकुลายใหญ่เรียก สาคุธม

**๙. ผ้าปะโบร์** เป็นผ้าทอพิเศษเพื่อมาต่อชาย ผ้าชิ้น ปะโบร์แปลว่า ริม หรือ ขอบ ผ้าชนิดนี้มีความกว้างประมาณหนึ่งคืบ นิยมทอให้เนื้อหนาเพราะต้องไว้ต่อ ชายผ้าชิ้นให้ตัวผ้าชิ้นทนทานไม่หลุดลุ่ยง่าย



ภาพที่ ๒.๑ ผ้าไหมแบบดั้งเดิมของกลุ่มเขมรถิ่นไทย  
ที่มา: ดวงเด่น บุญปก (๒๕๖๒, ๙๘)



ภาพที่ ๒.๒ ผ้าโฮลเปราะห์ ผ้าโฮลสะไรย์  
ที่มา: ดวงเด่น บุญปก (๒๕๖๒, ๙๘)

อัจฉรา ภาณุรัตน์ และคณะ (๒๕๓๗: ๗๙-๘๐) การแต่งกายของชาวไทยเขมรนั้น เดิมผู้ชายนิยมนุ่งโจง แต่ปัจจุบันไม่ค่อยพบ ผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุงหรือซิ่นปัด เวลาอยู่บ้านจะนุ่งผ้าทอสลัปลายโครงสร้าง เช่น ซะมอ สาคู สาทราย ครั้นไปงานพิธีก็จะนุ่งผ้าโฮล อัมปรม หรือผ้าจองซิ่น ในพิธีแต่งงานหรือช่วงสงกรานต์ (เดือนห้า) ผู้หญิงจะนุ่งผ้าโฮลมีเชิงคนสะส่วนที่ถูกนำมาต่อชายผ้าถุง เรียกว่า “ปะโบร์” ซึ่งแปลว่าริมหรือเชิง ในงานบุญประเพณีจะนิยมใช้ผ้าไหม เช่น ใช้ผ้าถุงผู้ชายห่อเขียนหมาก เรียกว่า “เฮ็บท้อง” ในงานแต่งงานใช้ผ้าไหมทั้งของชายและหญิงวางเป็นชุดบนถาดประกอบพิธีกรรม การเช่นผี การเข้าทรง การบายศรี เป็นต้น ใช้ผ้าไหมคลุมศพ ห่มตัวผู้บวชนาค และประดับในขบวนแห่ช้าง จัดผ้าไหมสำหรับไหว้ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าบ่าว แม้แต่พระสงฆ์ก็นิยมห่มสบงจีวรไหมยกดอกย้อมด้วยเข และแบ่งประเภทผ้าพื้นเมืองสุรินทร์ไว้ ๓ ประเภทคือ

#### ๑. ประเภทผ้าถุงหญิงและชาย แบ่งออกเป็นแต่ละชนิด ดังนี้

๑.๑ ผ้าถุงลายสมอ มีลักษณะเป็นตารางสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ประกอบด้วยสีดำ เหลืองทอง และสีเขียวขี้ม้า ส่วนมากคนสูงอายุจะนิยมนุ่งและใช้ในชีวิตประจำวันเพราะสีย้อมมีความคงทนต่อการซักล้างได้ดี ผ้าถุงลายนี้จะมีการทอโดยไม่มัดหมี่เน้นสีจากเข

**๑.๒ ผ้านุ่งลายสาकु** เป็นผ้าที่มีลวดลายเป็นตารางสี่เหลี่ยมขนาดประมาณ  $1/2 \times 1/2$  นิ้ว ภายในกรอบตารางจะมีสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ เรียงกันมีหลายสี เช่น สีเขียว แดง น้ำเงิน เหลืองทอง ขาว การทอจะใช้ไหมสีและจำนวนเส้นเท่ากัน ออกแบบให้มีเส้นยืนนอละเส้นพุ่งขนานกันเป็นคู่ แต่ถ้าไม่เรียงเป็นคู่ก็จะกลายเป็นผ้าสาหร่าย

**๑.๓ ผ้านุ่งลายอันลวยซิม** มีลักษณะเป็นลายตามขวาง สีที่นิยมจะขึ้นอยู่กับความชอบของผู้ทอ เช่น สีเหลืองทอง เขียว แดง และขาว บางผืนอาจใช้สีม่วงแทนสีขาว ในการทอผืนหนึ่ง ๆ ใช้เพียง ๔ สีเท่านั้นทอสลับกันไป ผ้านุ่งลายนี้ไหมเส้นพุ่งคู่ใช้ควบกันสองสี

**๑.๔ ผ้านุ่งลายอัมปรม** เป็นผ้าที่มีลวดลายเป็นตารางสี่เหลี่ยม มีการมัดย้อมไหมให้เป็นจุดประสีขาวเด่นขึ้นจากพื้นแดง ในตารางสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ โดยมัดย้อมทั้ง ๒ ทางคือทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน

**๑.๕ ผ้านุ่งลายโฮล** เป็นผ้านุ่งที่มีลักษณะเป็นลายริ้วสลับกับลายมัดหมี่

**๑.๖ ผ้านุ่งลายสาหร่าย** เป็นผ้านุ่งที่มีลักษณะเป็นตารางเล็ก ๆ การทอจะทอเป็นเส้นยืนและเส้นพุ่งไม่มีมัดหมี่ ไม่ขีดเส้นเป็นคู่เหมือนลายสาकु

**๑.๗ ผ้านุ่งระเบิก** เป็นผ้านุ่งพื้นเมืองประเภทยกดอกที่มีการทอไหมเส้นพุ่งและเส้นยืนสีเดียวกัน

**๑.๘ ผ้าสะรอยหรือสร่งผู้หญิง** เป็นผ้านุ่งที่มีลักษณะเป็นสีพื้นที่มีเส้นไหมควบหรือเรียกว่ากะเนียวเป็นขอบขาว และมีการทอเป็นตารางเล็ก ๆ ในพื้นที่ทั้งหมด

**๑.๙ ผ้าสร่งผู้ชาย** มีลักษณะเป็นตารางใหญ่สีแดงสลับเขียว มีริ้วตัดที่ตรงกลางตลอดผืน การทอสร่งจะนำไหมสองสีมาควบกันแล้วนำไปทอ

**๑.๑๐ ผ้ากระเนียว หรือผ้าหางกระรอก** มีลักษณะเป็นสีพื้นไม่มีลวดลาย การทอจะใช้ไหมสองสีมาควบกันแล้วนำไปทอเป็นผืน มีความมันระยิบระยับ เมื่อนำไปส่งกับแดดจะแยกสีได้ชัด

**๑.๑๑ ผ้าโฮลเปราะห์ หรือผ้าโฮลสำหรับผู้ชาย** นุ่งในพิธีสำคัญ เช่น งานบวช เป็นต้น ลักษณะของผ้าจะทอเป็นลายมัดหมี่เหมือนหมี่โฮลผู้หญิงเพียงแต่ไม่มีลายริ้วสลับการทอ ใน ๑ ผืนจะต้องยาวประมาณ ๔ หลาหรือ ๓.๕ เมตร เพื่อใช้นุ่งเป็นผ้าโจงกระเบนได้

## ๒. สไบ แบ่งเป็น ๒ ชนิด

**๒.๑ สไบผู้หญิง** เรียกว่า “ชะนูดลึค” มีลักษณะเป็นผ้าพื้นนิยมนสีขาว ใช้หม่มเป็นสไบทั้งชายหน้าหลัง นิยมทอยกดอก เป็น ๓ ตะกอก ๔ ตะกอก หรือ ๖ ตะกอก คล้ายผ้าเหยียบของกลุ่มไทยลาว หรือผ้าแก่นของกลุ่มไทยกูย

**๒.๒ ผ้าขาวม้า** มีลักษณะเป็นลายทางยาวและมีเชิงเรียกว่า “เถื่อะเจีย” ต่อมามีการทอเป็นยกขีดลวดลายรูปช้าง ใช้สำหรับผู้ชายคาดเอวและพาดไหล่

**๓. ประเภทเชิงผ้านุ่ง** เชิงผ้าจะเป็นผ้ามัดหมี่ซึ่งทอบนพื้เล็ก ๆ เรียกว่า “ปะโบร์” สมัยก่อนจะมัดหมี่เป็นลายคล้ายลิ้มหรือตีนควาย ไว้ต่อกับเชิงผ้านุ่ง ต่อมาในระยะหลังการทอผ้าถุงมัดหมี่จะทอเป็นผืนและมีลายเชิงผ้านุ่งไปพร้อมกันไปเลยโดยไม่ต้องเอกเชิงผ้านุ่งมาต่ออีให้เสียเวลา รวมเรียกผ้าทั้งผืนว่า “โฮลปะโบร์”

## ลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมรในประเทศไทย

อัจฉรา ภาณุรัตน์ และคณะ (๒๕๓๗: ๕๐, ๘๐) กล่าวถึงผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร ในจังหวัดสุรินทร์ว่านิยมใช้สีเข้มที่บ่งชัดขนาด มักจะย้อมโดยเน้นสีครั้งเป็นพื้น มีความเชื่อในปี่มะโรงและมะเส็งซึ่งมีสัตว์ในราศีเป็นงู ถือเป็นปี่ตี เนื่องจากงูเป็นสัตว์ที่ไม่กินข้าว ฉะนั้นในพิธีแรกนาหรือดำนาจะให้คนที่เกิดปี่งู (มะโรงหรือมะเส็ง) จะเป็นผู้ลงนาก่อน แบ่งเป็น ๒ ประเภท

**๑. จองโฮล** เป็นมัดหมี่แม่ลายโฮลที่มีการมัดย้อมเส้นพุ่งด้วยวิธีการเฉพาะ สามารถมัดย้อมแบบเดียวแต่ทอได้ ๒ ลายคือลายโฮลเปราะฮ์ (โฮลผู้ชาย) และลายโฮลแสร้อย (โฮลผู้หญิง) กล่าวคือ การค้นหมีต้องค้นให้ทุกเส้นเป็นอิสระต่อกันโดยค้น ๑ หัวให้หมี ๒๑ ลำ ๆ ละ ๓๐ เส้น การมัดลายเป็นไปตามรูปแบบ การย้อมสีอาจจะแก้ลายบางส่วนที่มีการย้อมสีแรกออกแล้วนำไปย้อมอีกครั้งเกิดการผสมสีได้สีใหม่ขึ้นมา โฮลแสร้อยหรือลายใบไผ่จะใช้หมีหัวเดียวในการทอ มีลักษณะเป็นลายริ้วสลับกับลายมัดหมี่ ในขณะที่ทอระยะการทำปะนำจะใช้เส้นไหมมัดหมี่ (จองขนอง) ที่มีการมัดลายทแยงคล้ายใบไผ่ไว้แล้วทอค้นกับลายริ้วที่ใช้สีล้วนเปรียบเสมือนกันใบไผ่ แต่โฮลเปราะฮ์จะใช้หมี ๔ หัวทอต่อกันไม่มีการทอสลับลายริ้วทำให้ได้ผ้าผืนยาวนุ่งโจงกระเบนได้ เวลาทอโฮลจะต้องทอลายสองใช้ ๓ ตะกอก (เขา) จะได้ผ้าที่ขรุขระเล็ก ๆ เป็นดอก ด้านหนึ่งของผ้ามีลายชัดเจนกว่าอีกด้าน และทั้งสองด้านของผ้าจะมีสีที่ต่างกัน (อัจฉรา ภาณุรัตน์ และคณะ, ๒๕๓๗: ๘๖)

**๒. จองชิน** เป็นมัดหมี่ที่มัดย้อมเส้นพุ่งทั่วไป เป็นลวดลายดอกไม้ พันธุ์พฤกษา ลายสัตว์ หรือลายที่เกี่ยวกับเรื่องราวทางศาสนา เช่น ลายเจดีย์ ลายปราสาท ลายใบลิ้ม เป็นต้น (อัจฉรา ภาณุรัตน์ และคณะ, ๒๕๓๗: ๙๑)

**๓. จองกรร** เป็นการมัดหมี่ที่มัดได้ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืนเฉพาะส่วนของเส้นไหมที่จะทำลวดลายเรียกกันว่า “กรรประ” คือมีจุดประขาวบนพื้นสีแดงเข้ม (ย้อมจากครั่ง) และจุดประขาวบนพื้นสีม่วง (ย้อมจากคราม) ซึ่งใช้ในการทอผ้ามัดหมี่อัมปรม (มัดหมี่สองทาง) ลายอัมปรมเลียะ และลายอัมปรมไปตามะอ้อมตาม

สถาบันส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทย (องค์กรมหาชน) (๒๕๖๔) กล่าวว่า “โฮล” เป็นคำในภาษาเขมร เป็นชื่อเรียกผ้าที่มีกรรมวิธีการทอผ้าไหมประเภทหนึ่งที่สร้าง ลวดลายขึ้นมาจากกระบวนการมัดหมี่เส้นพุ่ง ผ้าโฮล ในอดีตมีลักษณะโครงสร้างผ้ามีกรอบ มีเชิงคล้ายกับ รูปแบบผ้าปุมที่ใช้เป็นผ้านุ่งที่บ่งบอกถึงระดับชั้น ยศ หรือตำแหน่งในราชการของขุนนางในราชสำนักสยาม เรียกว่า “โฮลเปราะฮ์” แต่หากเป็นแบบที่สตรีใช้นุ่งจะทอแปลงที่ใช้ลายผ้าปุม นำมาดัดลายให้เลือนออก ทอสลับลายริ้ว ในแบบหมี่ค้น เป็นลายริ้วในแนวตั้ง เรียกว่า “โฮลแสร้อย” หรือโฮลสตรีเพื่อไม่ให้เหมือนผ้าที่ใช้ในราชสำนักและสตรีสามารถใช้นุ่งได้ และในปัจจุบันนี้ผ้าโฮลแบบโฮลเปราะฮ์หรือโฮลบุรุษ แทบจะไม่มีให้เห็น และแทบจะหาตัวคนทอไม่ได้แล้วในปัจจุบัน ผ้าโฮลในปัจจุบันนี้ จึงมักหมายถึงลักษณะของผ้าโฮลที่ใช้สำหรับใช้เป็นผ้าขึ้นของสตรีเกือบทั้งหมดสีที่ใช้ในการทอผ้าโฮลนิยมใช้ สีหลัก ๆ เช่น สีแดง สีดำ สีน้ำเงิน สีเหลือง สีเขียว สีส้ม เป็นต้น

กรมหม่อนไหม (๒๕๖๔) กล่าวว่าผ้าโฮลเป็นผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายเขมร ในจังหวัดสุรินทร์ ผ้ามัดหมี่โฮลถือเป็นลายเอกลักษณ์ของลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดสุรินทร์ “โฮล” เป็นคำในภาษาเขมรเป็นชื่อเรียกกรรมวิธีการผลิตผ้าไหมประเภทหนึ่งที่สร้างลวดลายขึ้นมาจากกระบวนการมัดย้อมเส้นไหมให้เกิดสีสันและลวดลายต่าง ๆ ก่อน แล้วนำมาทอเป็นผืนผ้า ซึ่งตรงกับคำว่า “ผ้าปุม”

ในภาษาไทย “มัดหมี่” ในภาษาลาว และคำว่า IKAT (อิ-กัต) ซึ่งเป็นลำดับที่ภาษาอินโดนีเซีย-มาลายู แต่ชาวตะวันตกมักรู้จักผ้ามัดหมี่ของมาเลย์-อินโดนีเซีย และเรียก IKAT ตามไปด้วย

คำว่า “โฮล” ในภาษาเขมรสุรินทร์สมัยหลังคำจำกัดความของคำว่า “โฮล” ได้มีความหมายแคบลงมาอีก ใช้เรียกเฉพาะเจาะจงถึงผ้านุ่งที่สร้างจากกระบวนการมัดย้อมเส้นพุ่ง แล้วนำมาทอให้เกิดลวดลายต่าง ๆ แบบผ้าปูมของขุนนางในราชสำนักสยาม มีกรอบมีเชิงสำหรับบุรุษให้นุ่ง เรียกว่า “โฮลเปราะห์” และสตรีใช้นุ่งทอแปลงเป็นลายริ้ว เรียกว่า “โฮลแสร้อย”

ปัจจุบันนี้ โฮลเปราะห์ (โฮลสำหรับผู้ชายนุ่ง) แทบหาตัวคนผลิตไม่ได้และไม่เป็นที่รู้จักกันในวงกว้างอีกต่อไป คำว่า “โฮล” ในปัจจุบันแทบจะมีความหมายตกไปอยู่ที่โฮลแสร้อย (โฮลสตรี) เกือบทั้งหมด เพราะฉะนั้นคำว่า “โฮล” โดด ๆ ในภาษาเขมรสุรินทร์ปัจจุบันจึงมีความหมายเจาะจงอยู่ในแค่ผ้าโฮลลายริ้วที่สตรีใช้นุ่งเท่านั้น คำเรียกผ้าโฮลสตรี ชนิดเดียวกันนี้ในภาษาเขมรสุรินทร์ได้เรียกปลีกย่อยออกไปอีกหลายอย่าง เช่น โฮลป็นเตีอด (บรรทัด) โฮลปะนะ, โฮลอันลวย

ผ้าโฮลเป็นผ้าที่มีคุณภาพดีมาก เพราะการทอผ้าชนิดนี้ใช้เส้นไหมน้อย (ส่วนในสุดของเส้นไหม) ในการทอทำให้เป็นผ้าไหมมัดหมี่เนื้อแน่นเส้นไหมเล็กละเอียด เนื้อผ้าจะบางเบา เนื้อแน่นเนียน อ่อนนุ่ม ลวดลายสีสันเป็นแบบฉบับของชาวสุรินทร์ ซึ่งได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมจากศิลปะของเขมร ผ้าโฮลเป็นผ้าไหมมัดหมี่ที่มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่น นิยมใช้เส้นไหมน้อยในการทอ มีการมัดย้อมเส้นพุ่งด้วยวิธีการเฉพาะเรียกว่า จนวนโฮล โดยการมัดหมี่ผ้าโฮล นิยมมัดหมี่ ๒๑ ลำ ซึ่งการมัดหมี่เพียงหนึ่งลาย สามารถทอได้ถึง ๔ แบบด้วยกัน ได้แก่ ผ้าโฮลเปราะห์ (ลายโฮลผู้ชาย) ผ้าโฮลสะไรย์ (ลายโฮลธรรมดา หรือโฮลผู้หญิง) ผ้าโฮลเกียรติ และผ้าโฮลปะนะ

ในการค้นล้ามัดหมี่ มัดหมี่โฮลแต่ละล้ามักจะเป็นอิสระต่อกัน การทอจะใช้เทคนิคการทอพิเศษ โดยการทอผ้าให้ลายเฉียงขึ้นเรียกว่า “ปะนะ” การมัดย้อม จะนิยมใช้สีธรรมชาติ และมัดย้อมหลายครั้ง ละเอียดทุกขั้นตอน การย้อมสีผ้าโฮลคือจะต้องให้ครูทอผ้ามาสอนวิธีการย้อมเสียก่อน เพราะถือกันว่าเป็นผ้าครู ที่จะต้องผ่านกระบวนการครอบครุเสียก่อน ผ้าโฮลมี ๕ สี ได้แก่ สีดำ แดง เหลือง น้ำเงิน และเขียว สีเหล่านี้ได้จากการย้อมด้วยสีธรรมชาติ เนื้อผ้ามีกม ๒ สี ด้านหน้าเป็นสีอ่อน อีกด้านหนึ่งเป็นสีเข้มกว่า

ผ้าโฮลเปราะห์ (ลายโฮลผู้ชาย) เป็นผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมรบริเวณอีสานใต้ มีลวดลายและสีสันต่าง ๆ กัน ใช้เป็นผ้านุ่งโจงกระเบนของผู้ชาย ในสมัยโบราณเรียก “ผ้าปูมเขมร” ราชสำนักใช้เป็นผ้าพระราชทานให้ข้าราชการบริวารตามตำแหน่ง เป็นผ้าขนาดใหญ่ กว้างยาวมากมักมีเชิงคล้ายผ้าปาโตลาของอินเดีย บางทีเรียก “ผ้าสมปัก” หรือ “ผ้าสองปัก” ภาษาเขมรหมายถึงผ้านุ่งซึ่งจะพระราชทานให้ตามยศ เช่น ผ้าสมปักปูม ผ้าสมปักกรวยเชิง สำหรับข้าราชการชั้นสูง ผ้าสมปักริ้ว ผ้าสมปักลาย สำหรับข้าราชการระดับเจ้ากรมและปลัดกรม ผ้าสมปักล่องจอนที่มีพื้นสีขาวสำหรับพราหมณ์นุ่งได้ยกเลิกไปในสมัยรัชกาลที่ ๕

ลายโฮลผู้หญิง (โฮลสะไรย์) เป็นผ้ามัดหมี่ที่เกิดจากการมัดหมี่ลวดลายเดียวกันกับผ้าโฮลเปราะห์ แต่เมื่อนำมาทอจะใช้วิธีการดิงลายให้เกิดลวดลายอีกแบบหนึ่งและเพิ่มองค์ประกอบของลวดลายเพิ่มเข้าไปคือมีลายสายฝน หางกระรอกและคันด้วยเส้นพื้นสีแดงครั้ง เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากลายโฮลเปราะห์ เอกลักษณะอย่างหนึ่งของผ้าคือบริเวณริมผ้าจะมีเส้นสันนูนขนานไปกันทั้งสองด้านในทิศของแนวเส้นพุ่งอันเนื่องจากการจัดลวดลายแล้วม้วนเส้นไหมที่เหลือสอดเข้าในช่องว่างของเส้นยืน จากนั้นทอทับทำให้ริมผ้าของผ้ามัดหมี่สุรินทร์มีความหนาและแข็งแรง ขั้นตอนการทอผ้าโฮล จะใช้พิมพ์หรือพื้นหวี ๔๒ นิ้ว เป็นผ้ามัดหมี่ ๓ ตะกอน ชาวสุรินทร์ส่วนมากเมื่อเริ่มทอผ้าโฮลจะต้องทอสีเขียวก่อน

เรียกว่า การเปิดตา แล้วตามด้วยทอมัดหมี่โดยมีเส้นพุ่งสีอื่นทอสลัประจบกันได้แก่ สีน้ำเงิน แดง เขียว และเส้นหางกระรอก

## การออกแบบแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ

วิทวัน จันทร (๒๕๖๒ : ๑๖๘-๑๖๙) กล่าวถึง Alex Faickney Osborn นักโฆษณาและนักเขียนชื่อดังเกี่ยวกับทฤษฎีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) และการระดมสมอง (Brain Storming) หมายถึง การมุ่งใช้พลังความสามารถทางการคิดของสมอง ของมวลสมาชิกในกลุ่มเพื่อคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป การระดมสมองเป็นกระบวนการ ที่ใช้เพื่อรวบรวมความคิดเห็น ปัญหา หรือข้อเสนอแนะจำนวนมากในเวลาทีรวดเร็วอย่างเป็นแบบแผน และเป็นวิธีการที่ดีในการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม (เอกวินิต ๒๕๕๕, ออนไลน์ อ้างถึงใน วิทวัน จันทร, ๒๕๖๒ : ๑๖๘) หลักทฤษฎีการออกแบบและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของ Alex Faickney Osborn คือ การสร้างหัวข้อ คำถามให้ชักจูงออกไปคิดหรือนำไปพัฒนาและประยุกต์ใช้กับงานของตนเอง Osborn's Checklist หรือแผ่นเช็คของ Osborn คิดขึ้นมาภายใต้มุมมองของการต้องการเปลี่ยนแปลงแนวคิดแบบเดิมโดยตั้งถามต่าง ๆ เกี่ยวกับการแหกกฎด้านการออกแบบดังนี้ (๑) จัดใหม่ (Rearrange) คือการจัดแบบรูปใหม่ จัดวางตำแหน่งใหม่ จัดส่วนประกอบใหม่ให้แตกต่างไปจากเดิม เช่น สลับที่ส่วนประกอบบางชิ้น การสลับตำแหน่งลวดลายใหม่ การจัดระเบียบใหม่ การเปลี่ยนตารางจัดลำดับ ความสำคัญ การจัดหรือกำหนดตำแหน่งของสี จังหวะ ช่องไฟใหม่ (๒) ปรับเปลี่ยน (Adapt) คือดัดแปลงองค์ประกอบให้เกิดความแตกต่าง หรือสามารถนำแนวคิดหรือวิธีการเดิม มาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างความแตกต่างไม่ซ้ำแบบเดิมที่เคยทำหรือออกแบบมาก่อน (๓) แก้ไข (Modify) คือการเปลี่ยนความหมาย เปลี่ยนสี เปลี่ยนรูปแบบ รูปร่าง ปรับการเคลื่อนไหว การดัดแปลง แก้ไขบางส่วนเล็กน้อยจากของเดิม (๔) ทดแทน (Substitute) คือทดแทนด้วยกระบวนการอื่นหรือการแทนที่ใหม่ การทดแทนด้วยสิ่งอื่นหรือการ หาสิ่งใหม่มาทดแทนนั้นจะทำได้หรือไม่ เช่น ใช้กรรมวิธีการผลิตใหม่ใช้ระบบการทำงานใหม่ ใช้วัสดุใหม่ พลังงาน แบบใหม่ หรือเปลี่ยนส่วนประกอบบางส่วนใหม่ (๕) ลดทอน (Minify) คือการลดขนาดลง ลดรายละเอียด รวบขมวด ทำให้น้อยลง การตัดออก หรือการย่อส่วน จะทำให้ดีขึ้นกว่าเดิมหรือไม่ หรือย่อ-หด สัดส่วนของเดิมลง ตัดหน้าที่การใช้งาน (Function) ที่ไม่จำเป็นออก แยกชิ้นส่วนหรือตัด-ลดบางส่วนออก (๖) ขยาย (Magnify) คือการเพิ่มเติมส่วนใหม่เข้าไปในของเดิมจะทำให้ดีขึ้นหรือไม่ เช่น เพิ่มประโยชน์ใช้สอย เข้าไป เพิ่มความแข็งแรง ความสูง ความยาว ความหนา สีสน ความซับซ้อน หรือมูลค่า (๗) สลับเปลี่ยน (Reverse) คือการสลับขั้ว สลับเนื้อหา สลับสิ่ง หรือสลับคู่ตรงกันข้าม กลับหัวกลับหาง ย้อน กลับสลับบทบาท กลับหน้ากลับหลัง กลับขาวเป็นดำ เปลี่ยนขั้วใหม่จากเดิม ๆ ที่มีอยู่ทำให้เกิดผลตรงกันข้าม (๘) ผสมรวม (Combine) คือการผสมผสานสิ่งที่คล้ายกัน หรือใกล้เคียงกันเข้าด้วยกัน สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดของใหม่ที่ดีกว่า การรวบรวมแนวคิด รวบรวมวัตถุดิบประสมค์ รวมกลุ่มใหม่ การรวมกับผลิตภัณฑ์อื่น ผสมสิ่งที่คล้ายกันเข้าด้วยกัน รวมหน้าที่การใช้งานที่คล้ายกันเข้าด้วยกัน

## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดวงเด่น บุญปก (๒๕๖๒) อัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มเขมรถิ่นไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย พบว่า ผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มเขมรถิ่นไทยสามารถแบ่งกลุ่มได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่คือกลุ่มผ้าไหมทอลายแบบดั้งเดิม (ผ้าอัตลักษณ์) และกลุ่มผ้าไหมทอลายแบบประยุกต์ อัตลักษณ์ของผ้าไหมทอลายแบบดั้งเดิมมีรูปแบบกรรมวิธีการทอและคงลวดลายที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษไว้อย่างเคร่งครัด มีจำนวน ๘ ชนิด ได้แก่ ๑) ผ้าโฮล ๒) ผ้ากะเนียว (ผ้าหางกระรอก) ๓) ผ้าอ้อมปรม ๔) ผ้าอ่อนลูฮูซิม ๕) ผ้าละเบิก ๖) ผ้าสมอ ๗) ผ้าเอนดลอก (ผ้าทอยกดอก) ๘) ผ้าสาคุ และ ๘) ผ้าปะโบร์ ส่วนอัตลักษณ์ของผ้าไหมทอลายแบบประยุกต์มีโครงสร้างลายหลัก ได้แก่ลายทาง ลายตาราง ลายร่างแห ลายขอ (ลาย รูปตัว S) ลายโคม (รูปทรงสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด) ลายประดิษฐ์ตามจินตนาการของช่างทอผ้า และลายผสมที่ผสม ลวดลายต่าง ๆ ลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าทั้งผ้าไหมแบบดั้งเดิมและผ้าไหมแบบประยุกต์ล้วนเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์ ความสุข ความสวยงาม วิถีทางประเพณี ความคิด ความเชื่อ มุมมองเกี่ยวกับสิริมงคล ความเจริญ อำนาจ ความน่าเกรงขาม และความปลอดภัย

การศึกษาอัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของผ้าทอพื้นเมืองกลุ่มเขมรถิ่นไทยพบอัตลักษณ์ของผ้าแบบดั้งเดิม อัตลักษณ์ของผ้าแบบประยุกต์ สัญลักษณ์และการสื่อความหมายจากลวดลายผ้า การมีผ้าชิ้นไหมงดงามที่ทอเองไว้ นุ่งออกงานนอกบ้านแสดงถึงความวิริยะอุตสาหะของผู้หญิงบ้านนั้น การนุ่งห่มของผู้ชายนั้น ผู้ชายนุ่งโจงกระเบน นุ่งผ้าขะม้า นุ่งโจง และใช้ผ้าขะม้าคาดพุง คล้องคอ และพาดใหญ่ ผู้ชายวัยหนุ่มใหญ่ ถึงสูงวัยนิยมนุ่งโจงกระเบนสีเข้ม สีที่ไม่ฉูดฉาด ส่วนผู้ชายวัยหนุ่มน้อยนิยมนุ่งโจงกระเบนสีสดใส การนุ่งชิ้นของผู้หญิงนิยมทอผ้าไหมมัดหมี่นุ่งเป็นชิ้น ผู้หญิงสูงวัยนิยมนุ่งชิ้นสีเข้ม หญิงสาวนิยมนุ่งชิ้นสีสดใส การแต่งกายไปวัด ไปทำบุญ ร่วมงานพิธีมงคลผู้หญิงมักจะห่มผ้าสไบเฉียงบ่า การใช้ผ้าเพื่อแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผ้าพบว่าการใช้ผ้าโบราณยังคงมีคุณค่ากับวิถีชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน การนำผ้าโบราณมาใช้งานของคนยุคปัจจุบันนั้นใช้ตามจุดประสงค์เฉพาะกิจ เช่น นุ่งห่มผ้าโบราณเพื่อถ่ายภาพไว้เป็นที่ระลึก การนุ่งห่มผ้าโบราณในกิจกรรมทางวัฒนธรรม การแต่งกายย้อนยุคในเทศกาลงานประเพณีต่าง ๆ การแต่งกายด้วยผ้าทอโบราณในงานสำคัญของชีวิต “งานแต่งงาน” ได้รับความนิยม จากกลุ่มผู้มีฐานะในสังคมไทยมาช้านาน ด้วยความงามของผ้า เครื่องประดับ และการแต่งให้ครบชุดตามแบบโบราณจะช่วยเสริมคุณค่า แสดงถึงความมีระดับ การแต่งกายด้วยผ้าทอพื้นเมืองคือจุดเด่นกลายเป็นอัตลักษณ์สำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น ลวดลายของผ้าอัตลักษณ์ หรือผ้าแบบดั้งเดิม เป็นผ้าพื้นเมืองที่ต้องทอลายให้ได้ตามแบบดั้งเดิมเท่านั้น ผ้าทอแบบดั้งเดิมต้องมีรูปแบบการทอและมีลักษณะลายที่สืบสานของเดิมของบรรพชนไว้อย่างเคร่งครัด ลวดลาย ของผ้าแบบประยุกต์จะมีหลากหลายมากกว่าลวดลายของผ้าแบบดั้งเดิม ผ้าแบบประยุกต์มีโครงสร้างลวดลาย หลักเป็นลายทางตามแนวตั้ง แนวราบ เป็นลายตาราง เช่นลายตารางของผ้าขาวม้า ลายตารางของผ้าโจงกระเบน โครงสร้างลายสำคัญอื่น ๆ ได้แก่โครงสร้างลายแบบร่างแห ซึ่งเป็นลายในแนวเฉียงทั้งด้านซ้ายและด้านขวาไขว้ตัด กันตลอดทั่วทั้งผืนผ้า โครงสร้างลายแบบลายขอ เป็นลายที่มีลักษณะคล้ายตะขอ มีลักษณะงอในส่วนปลาย คล้ายตะขอสร้อย หรือคล้ายเบ็ดตกปลาเรียงต่อกัน โครงสร้างลายแบบลายโคมคือจำพวกลายที่มีรูปทรงอยู่ในกรอบ สี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด โครงสร้างลายแบบลายประดิษฐ์เป็นลายที่ช่างทอประดิษฐ์ขึ้นอย่างมากมายหลายรูปแบบ ตามความชอบ ตามจินตนาการ ตามความคิดสร้างสรรค์ของช่าง อาจเป็นลายที่เลียนแบบรูปดอกไม้ สัตว์ ต้นไม้ คน ข้าวของเครื่องใช้ หรือทำลายเป็นรูปทรงต่าง ๆ ลายที่มีโครงสร้าง

แบบลายผสม คือการผสมลวดลายต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามแต่ช่างทอผ้าจะคิดออกแบบ หรือตามฝีมือการจัดวางลายของช่างทอ ในด้านมิติทางความเชื่อและการสื่อความหมายจากลวดลายผ้า ลายดอกดาวเรือง สื่อถึงความรุ่งเรือง ลายนกยูงรำแพนสื่อถึงความสวยงาม ลายงูแสดงถึงความน่าเกรงขาม ผ้าผู้ชายมักมีลายใหญ่ ส่วนผ้าผู้หญิงนิยมทอผ้าให้เป็นลายที่เล็กกว่าลายผ้าผู้ชาย ลายผ้าผู้หญิงมีความหลากหลายมากกว่าลายผ้าผู้ชาย

ธัญญา ฉลาดและคณะ (๒๕๖๐, ๑๐๗) ศึกษากระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้าไหมชาติพันธุ์ไทยเขมรในชุมชนบ้านตะคร้อจากคนรุ่นก่อนสู่รุ่นลูกหลาน ตำบลชุมแสง อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า วัฒนธรรมการทอผ้าของสตรีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร ชุมชนบ้านตะคร้อ ตำบลชุมแสง อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นตัวแทนความเป็นชุมชนชาติพันธุ์ไทยเขมรที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เพราะการใช้สีสันทันไม่เหมือนกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกลุ่มอื่น รวมถึงลวดลายที่วิจิตรงดงาม แฝงความเป็นชุมชน แฝงงานช่างศิลป์ แฝงความสุข แฝงวัฒนธรรม และภูมิปัญญาการใช้ย้อมผ้าจากสีธรรมชาติ ด้วยลวดลายอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวเป็นที่ยอมรับ เช่น ลายดอก ลายขีด มัดหมี่ นิยมใช้ไหมหนึ่งหรือไหมน้อยที่เขมรเรียกว่า "โซลซัก" เป็นไหมเส้นเล็กละเอียด นุ่ม เงางาม มีคุณภาพดีที่สุดในกว่าจะได้ต้องสาวไหมจากเปลือกไหมที่มีปมปนมากเรียกว่าไหมสาม ไหมสองเสียก่อนจะมาเป็นไหมหนึ่ง ส่วนการย้อมสีใช้สีธรรมชาติ เช่น สีแดงจากเปลือกประดู่ ครั่ง รากยอป่า มะไฟ สีเหลืองจากหัวขมิ้นชัน รวมถึงการทอที่มีความแน่น ใช้ความประณีตละเอียดอ่อนในการทอ

ชุมชนบ้านตะคร้อ มีกลุ่มสตรีทอผ้าที่เป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งอย่างมาก ในกิจกรรมการทอผ้าไม่ได้มีเพียงกลุ่มสตรีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกลุ่มผู้ชายที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมงานช่างไม้ อาทิ ทำเครื่องทอผ้า กระสวย ระเบิด ฝอยอันดาง เป็นต้น กิจกรรมการทอผ้าเป็นตัวแทนการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน และแสดงถึงการมีวิถีที่เรียบง่ายของคนในวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทยเขมร ผู้วิจัยยังได้ค้นพบแนวทางสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้าไหมชาติพันธุ์ไทยเขมร ในชุมชนบ้านตะคร้อจากคนรุ่นก่อนสู่รุ่นลูกหลานที่เหมาะสมกับชุมชน ๓ แนวทาง คือ ๑) การถ่ายทอดการเรียนรู้ภายในครอบครัว จากแม่สู่ลูก หลาน ลูกหลานของเพื่อนบ้าน โดยครัวเรือนในชุมชนจะมีวิถี วัฒนธรรมการถ่ายทอด การสร้างการเรียนรู้ภายในครัวเรือนเช่นนี้เป็นธรรมชาติอยู่แล้ว ๒) การถ่ายทอดการเรียนรู้ผ่านการสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนบ้านไผ่ก้านเหลือง โรงเรียนในชุมชนที่เห็นความสำคัญของการสืบทอดภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมผ้าไหม ได้จัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนการทอผ้าไหมในทุกชั่วโมงว่างของสัปดาห์ สำหรับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ตลอดปีการศึกษา ๒๕๕๓ และ ๓) การถ่ายทอดการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายอบรม เพื่อเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก ๆ จากการเข้าค่าย ซึ่งทีมวิจัยทดลองใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมค่ายเพื่อให้เยาวชนกระตุ้นจิตสำนึกของเยาวชนในชุมชนให้เห็นคุณค่าวัฒนธรรมการทอผ้า ทั้ง ๓ กระบวนการของการสร้างการเรียนรู้ใช้ชุดความรู้ชุดเดียวกันคือความรู้ด้านวัฒนธรรมการทอผ้าไหมที่มีในชุมชน ข้อมูลพื้นฐานลวดลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ไทยเขมร ขั้นตอนวิธีการทอผ้าไหมวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทยเขมร ขั้นตอนการผลิตเส้นไหมและทอผ้าไหม การใช้ประโยชน์จากสีธรรมชาติในงานย้อมสี การมัดลายผ้าแต่ละลาย วัฒนธรรมการสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้า การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมการทอผ้าไหมของชาติพันธุ์ไทยเขมร (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). ๒๕๖๐, ๑๐๗)

งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับผ้าทอมือ ได้ระบุว่าผ้าทอมือเป็นผลิตผลทางวัฒนธรรมและระบุลักษณะของการถ่ายทอดภูมิปัญญาในลักษณะการบอกเล่าผ่านการปฏิบัติตาม ดังนี้



Gümüser ( ๒๐๑๘: ๒๐) ผืนผ้าได้สะท้อนความรู้สึกของสังคม ทัศนียภาพทางศิลปะและลักษณะทางวัฒนธรรมของดินแดนที่เจริญรุ่งเรือง

Kraft (๒๐๐๔: ๒๗๔) ผ้าทอมือเป็นผลิตผลทางวัฒนธรรม เป็นการแสดงออกทางวัตถุของวัฒนธรรม

Brahma (๒๐๒๐) ผ้าทอมือเป็นผลิตผลทางวัฒนธรรม สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อวัฒนธรรมและความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การใช้สี รูปทรง และการจัดเรียงนั้นมีความหมายแฝงที่หลากหลายมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ และแสดงถึงสถานะของช่างทออย่างชัดเจน

(Ilmakunnas ๒๐๑๖: ๓๐๖) งานฝีมือทำให้ผู้สร้างสรรค์มีสถานที่และพื้นที่ทางจิตใจ ทำให้เกิดอารมณ์และรวบรวมไว้ในสิ่งประดิษฐ์นั้น

ลายผ้าทอมือส่วนใหญ่เป็นลายรูปเรขาคณิต (Danerek & Danerek, ๒๐๒๐: ๑๑๓; Kezia-Clarissa & Shinmi, ๒๐๑๗: ๙๙) ลวดลายที่เกิดขึ้นมีความสมมาตร (Hobanthad et al., ๒๐๑๗; Lekka & Dascalopoulos, ๒๐๐๘: ๗๔; Grunbaum, ๒๐๐๖: ๑๖๗; Reinhardt & Welter, ๑๙๙๙: ๑๗๖) ซึ่งความสมมาตรเป็นหนึ่งในหลักการที่สำคัญที่สุดในธรรมชาติ และเป็นปัจจัยกำหนดความงามที่ทรงพลังที่สุดอย่างหนึ่ง (Leder et al., ๒๐๑๘: ๑๐๔) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสายตาศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์ แต่นักศิลปศาสตร์ส่วนใหญ่เห็นว่าความสมมาตรสร้างความน่าดึงดูดใจ แต่มีความเข้มงวด ทำให้มีเสน่ห์น้อยกว่าความงามที่ไม่สมมาตร แม้ว่าความสมมาตรเพียงเล็กน้อยก็สามารถสวยงามได้ แต่หากมีเกินมากไปจะส่งผลให้เกิดความสับสนวุ่นวาย (Mcmanus, ๒๐๐๕: ๑๕๘) ซึ่งลวดลายตะขอ และรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เป็นลวดลายผ้าในกลุ่มศิลปะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เก่าแก่ที่สุด หรือลายรูปอิสระซึ่งอาจได้แรงบันดาลใจจากพืช สัตว์ สิ่งของ เป็นการออกแบบเพิ่มจากแนวคิดในท้องถิ่น

Pujeeb (๒๐๒๐) ช่างทอผ้าด้วยมือในชนบทอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นแฝงแน่นด้วยความเชื่อความเคารพนับถือบรรพบุรุษ ทำตามที่บรรพบุรุษได้สั่งสอนหรือถ่ายทอด

Tehrani & Collard (๒๐๐๙: ๒๘๗) ในอดีตช่างทอในวัยเด็กได้รับการถ่ายทอดจากมารดา ซึ่งเป็นการถ่ายทอดแนวตั้ง และเมื่อเติบโตใหญ่ช่างทอมักจะได้รับการถ่ายทอดแนวนอนหรือแนวเฉียงโดยการแบ่งปันความรู้กับสมาชิกในเผ่าของตนเองเท่านั้นและถูกป้องกันไม่ให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้หญิงจากกลุ่มอื่น ๆ ตามบรรทัดฐานทางสังคม

Buckley (๒๐๑๒) การผลิตผ้าทอมือ จึงยึดตามแนวปฏิบัติวิธีการผลิตทุกขั้นตอนแบบเดิมตามที่ได้เรียนรู้จากบรรพบุรุษ หากมีการสร้างสรรค์ใหม่ส่วนใหญ่เป็นการออกแบบวางลายในตำแหน่งใหม่ในผืนผ้า (Layout) มากกว่าลวดลายใหม่

Gavin (๒๐๐๓) สำหรับผู้ทอผ้า ระบบการตั้งชื่อลายทำหน้าที่เป็นเครื่องช่วยจำสำหรับการออกแบบและช่วยให้สามารถสื่อสารเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ได้

Danerek & Danerek (๒๐๒๐: ๑๑๓) ช่างทอสามารถทำได้โดยไม่มีชื่อแม่ลาย เพราะการถ่ายทอดลวดลายจากรุ่นสู่รุ่นนั้นส่งผ่านการใช้ผ้าที่มีอยู่เป็นหลัก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของตลาดผ้าทอมือ มีดังนี้

Hamil & Natchiar (๒๐๑๖: ๒๑) และ Kalaiyarasi (๒๐๑๔: ๑๒) ระบุว่า ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคมักเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อีกทั้งมีความแตกต่างที่หลากหลาย

Hamil & Natchiar (๒๐๑๖: ๒๗) และ Sivakavitha & Selvasundaram (๒๐๒๐: ๔๖๑๐) ระบุว่าปัจจัยสำคัญของการเลือกซื้อผ้าไหมทอมือคือคุณภาพ ความทนทาน ความหลากหลายของสี การออกแบบ รูปแบบที่น่าดึงดูดใจ และความน่าเชื่อถือชื่อเสียงของแบรนด์หรือแหล่งผลิต

Wang & Wu (๒๐๑๒: ๔๗) แบ่งผู้บริโภคเป็นสองกลุ่มใหญ่คือกลุ่มที่ค้นหาความเป็นตัวเอง (self-seeking) และกลุ่มที่ทันสมัยกระแสนิยม (fashionable social)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบลวดลายผ้าทอมือ มีดังนี้

Luo & Dong (๒๐๑๗: ๕๑๓) ระบุว่า การออกแบบที่มีแรงบันดาลใจจากคำหรือข้อความ อาจช่วยให้การคิดเชิงออกแบบมีความลึกซึ้งยิ่งขึ้นกว่าการใช้รูปภาพเป็นแรงบันดาลใจ

Gonçalves et al. (๒๐๑๔: ๒๙) ระบุว่า นักออกแบบนิยมค้นหาแรงบันดาลใจในรูปภาพ สิ่งเร้าด้วยภาพหรือทางสายตามีประสิทธิภาพมากกว่าสิ่งเร้าที่เป็นคำ หรือข้อความ (Magala, ๒๐๐๐: ๑๒๕; Goldschmidt & Smolkov, ๒๐๐๖: ๑๓๙) การเปลี่ยนรูปแบบข้อความให้เป็นภาพได้อย่างอิสระและมีข้อจำกัดทางความคิดน้อยกว่าการใช้ภาพทางวัฒนธรรมเป็นแรงบันดาลใจ (Luo & Dong, ๒๐๑๗: ๕๑๒)

Danerek & Danerek (๒๐๒๐: ๖๔) ระบุว่า ลวดลายแบบสัญลักษณ์ลอยตัว (Floating Signifier) คือลวดลายที่ปล่อยให้จินตนาการอย่างไร้ขอบเขต

Andrew (๒๐๐๘: ๓๒) ผืนผ้าสื่อสาร สร้างและการแลกเปลี่ยนความหมายระหว่างผู้สร้างกับผู้ชมผลงาน

Gao et al. (๒๐๑๘: ๕๗,๖๖) การสื่อสารทางอารมณ์สามารถบูรณาการประเพณีนิยมเข้ากับชีวิตสมัยใหม่และส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์ ซึ่งผู้คนให้ความสำคัญกับการปฏิบัติได้จริง การผสมผสานทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณสิ่งนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการออกแบบอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม

การออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมที่เพิ่มมูลค่าสูง ต้องเน้นความหมายแฝงทางวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นที่ชื่นชอบของลูกค้า (HeMin Du, ๒๐๒๐: ๑; Chai et al., ๒๐๑๕: ๗๗) นอกเหนือจากคุณสมบัติในระดับการใช้งานของผลิตภัณฑ์แล้ว ยังต้องให้ประสบการณ์เพิ่มเติมแก่ผู้ใช้ เกิดการรับรู้เชิงอารมณ์ (Rapaille, ๒๐๐๗; Liu, ๒๐๐๗)

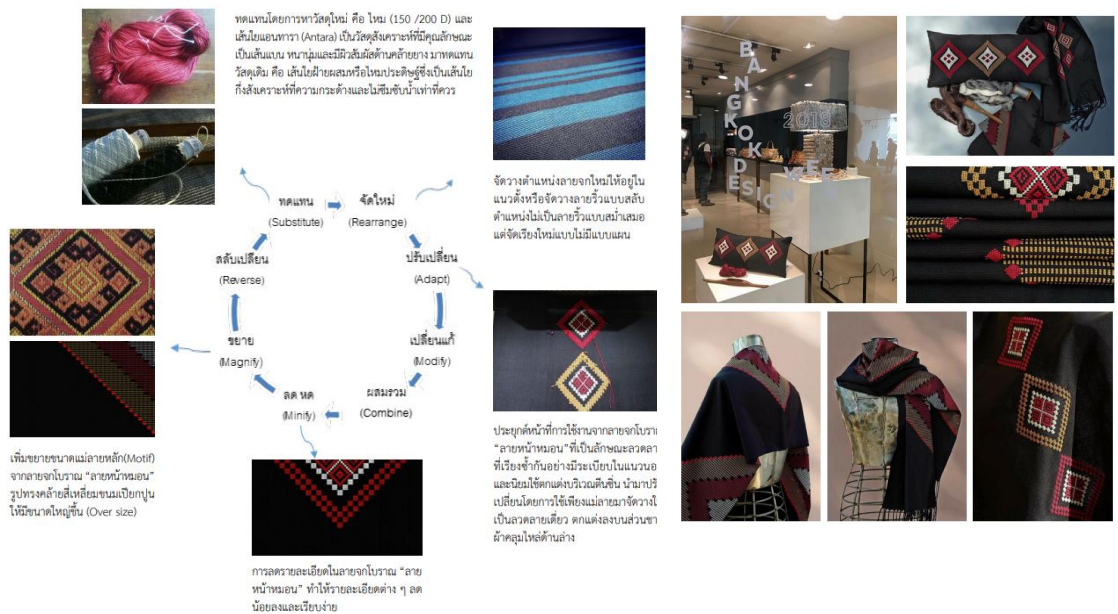
Laistrooglai (๒๐๑๓: ๕๘) ระบุว่า นักออกแบบจึงพยายามใช้วิธีการที่ช่างทอคุ้นเคย ออกแบบตามรูปแบบดั้งเดิมเพื่อให้ประหยัดเวลา การผลิตตามเทคนิควิธีใหม่นี้จึงต้องใช้เวลาช่างได้เรียนรู้ ฝึกฝนจนอยู่ในภาวะนิ่ง ไม่สับสนจึงจะได้ผลงานที่ดี

Gümüşer (๒๐๑๘: ๒๘) ระบุว่า นักออกแบบ ศิลปิน นักวิทยาศาสตร์และช่างฝีมือด้านสิ่งทอแบบดั้งเดิมควรติดตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวิทยาอย่างใกล้ชิด เพื่อทบทวนเทคนิค ลวดลายและรูปแบบอีกครั้งตามความชื่นชมของสังคมและยกระดับสิ่งเหล่านี้

Boonpracha (๒๐๒๑: ๓๔๓) ระบุว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ในบริบทของสองวัฒนธรรมซึ่งความเหมือนหรือความต่างกันระหว่างสองวัฒนธรรมคือการเปลี่ยนผ่านไปสู่การสร้างนวัตกรรม

Chow & Shieh (๒๐๑๘: ๓๘๙) ระบุว่า ผลงานสร้างสรรค์ใหม่ย่อมสะท้อนสุนทรียภาพของชีวิต และยืนยันแนวคิดที่ว่าศิลปะและการออกแบบสร้างสรรค์กำลังกลายเป็นพลังทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใหม่

วิทวัน จันทร (๒๕๖๒ : ๑๗๕-๑๗๖) ทฤษฎีการออกแบบและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของ Alex Faickney Osborn ที่ผู้วิจัยเลือกนำมาประยุกต์ใช้คือหลักการทดแทน (Substitute) ได้แก่ การหาวัสดุใหม่มาทดแทนวัสดุเดิม การจัดใหม่ (Rearrange) คือการจัดองค์ประกอบลายใหม่ให้แตกต่างไปจากเดิม สลับตำแหน่งแบบลายและกำหนดจังหวะการวางลายใหม่ การปรับเปลี่ยน (Adapt) คือการนำแนวคิดจากลายจกโบราณเดิมที่ใช้ตกแต่งหน้าหมอนมาประยุกต์ใช้ตกแต่งบนผ้าคลุมไหล่ การลดทอน (Minify) คือการลดรายละเอียดหรือตัดทอนลายจกโบราณลง ให้ดูเรียบง่าย การขยาย (Magnify) คือการขยายหรือเพิ่มขนาดลายจกโบราณให้ใหญ่ขึ้น สรุปได้ว่ารูปแบบผ้าทอมือที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่แตกต่างจากผ้าทอมือแบบเดิม เนื่องจากมีความแปลกใหม่ร่วม สมัยเข้ากับยุคสมัย และเป็นที่ยอมรับในตลาดกว้างขึ้น แต่ยังคงแสดงออกไว้ซึ่งเอกลักษณ์อันทรงคุณค่าในภูมิปัญญา ของชาวไทยวนจังหวัดราชบุรี ผลงานต้นแบบจากการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือร่วมสมัยและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ต่อไป



ภาพที่ ๒.๓ ประยุกต์ทฤษฎีการออกแบบและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของ Alex Faickney Osborn  
ที่มา : วิทวัน จันทร (๒๕๖๒ : ๑๗๐, ๑๗๖)

พจนัธรรม ฌรงควิทย์ และอำไพ แสงจันทร์ไทย (๒๕๖๑ : ๑๒๗) ได้ผลการวิจัยว่ารูปแบบของ กระเป่าจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาตินอกจากจะต้องมีความแข็งแรง สวยงาม สะดวกสบายต่อการ ใช้งานและหน้าที่ใช้สอยแล้ว รูปแบบผลิตภัณฑ์จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของกลุ่มชุมชน เพราะหาก รูปแบบกระเป่ามีการผลิตที่ยุ่งยากมีรายละเอียดที่มากและใช้เวลานาน กลุ่มชุมชนก็ไม่สามารถที่จะ ดำเนินการผลิตเพื่อจำหน่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากต้องใช้ทุนด้านเวลาและกำลังคนภายใน กลุ่มชุมชนที่มากไป ไม่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มชุมชนขนาดเล็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชุมชนที่ ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ การออกแบบที่มุ่งเน้นความเรียบง่าย แต่ทันสมัย สะดวกและง่ายต่อการผลิตจึง เป็นทางเลือก

นลินี ทองประเสริฐ, ปิยกนิษฐ์ โชติวนิช และศุภกัญญา เกษมสุข (๒๕๖๓ : ๑๐๕) ออกแบบ แปรรูปผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติเป็นชุดทำงานสตรี ชุดออกงานกลางวัน ชุดออกงานกลางคืน ของ ที่ระลึก และชุดแต่งบんにโต๊ะอาหาร สำนวจความคิดเห็นจากตัวอย่าง ๓๑๔ คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๒๑-๔๐ ปี และ ๔๑-๖๐ ปี มีสถานภาพโสดและสมรสพอ ๆ กัน มีการศึกษาอยู่ในระดับ ปริญญาตรีมากที่สุดที่มีอาชีพพนักงานบริษัท รองลงมาเป็นอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ ระหว่าง ๑๕,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความ คิดเห็นว่าด้านความเหมาะสมของรูปแบบผลิตภัณฑ์ ในระดับมากทุกด้าน ทั้งด้านรูปแบบมีความ เหมาะสมในการสวมใส่ มีความทันสมัย มีการผสมผสานสีธรรมชาติ สะท้อนศิลปวัฒนธรรมแสดงภูมิ ปัญญาชาวบ้าน และอันดับสุดท้ายได้แก่มีความประณีตละเอียดอ่อน ลวดลายสวยงาม ด้านคุณภาพและ คุณค่าของผลิตภัณฑ์ พบว่า พึงพอใจในคุณภาพและคุณค่าของผลิตภัณฑ์ในด้านที่ใช้สีย้อมธรรมชาติ มากที่สุด รองลงมาคุณค่าอยู่ที่ค่านิยมความเป็นไทยที่อยู่ในระดับมาก และทอและย้อมด้วยมือและมี เรื่องราวที่มาของผลิตภัณฑ์ มีการผสมผสานสีธรรมชาติ ด้านความเหมาะสมด้านราคาของผลิตภัณฑ์ที่ ในระดับการตัดสินใจที่อาจซื้อได้

สุจินดา เจียมศรีพงษ์ และปิยวัน เพชรหมี (๒๕๖๐ : ๗๙) แนวทางการเพิ่มมูลค่าจากผ้าทอ ลายโบราณ ผ้าขึ้นหัวแดงตีนก่าน ได้มีการค้นหาและทดสอบ ๕ แนวทาง คือการปรับลดจำนวนลวดลาย บนผืนผ้าลงจาก ๑๒ ลายในผืนเดียวให้เหลือ ๓ ๕ ๗ ลายในผืนเดียว ปรับวิธีการผลิต พัฒนาลายใหม่ พัฒนาลวดลายใหม่ สร้างตราสัญลักษณ์ใหม่ แต่พบว่าเมื่อทดลองผลิตแล้วยังไม่โดดเด่น จึงพัฒนาเป็น ลายเดี่ยว

## บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยการออกแบบแปรรูปผ้ามัดหมี่ไทยเขมรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้สินค้าทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ หวังผลให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มผู้ผลิตในชุมชน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

งานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยใช้เทคนิคการพัฒนาชุมชน ซึ่งอาศัยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mix Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) นำการศึกษาวิจัยทั้ง ๒ วิธีมารวมกันเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการและน่าเชื่อถือมากที่สุด มีขั้นตอน ดังนี้

### ขั้นตอนที่ ๑ การวินิจฉัย (Diagnosing)

ในขั้นตอนนี้เป็นชี้แจงโครงการและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า ดังนี้

#### ๑. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

พื้นที่ที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์เนื่องจากเป็นพื้นที่ให้บริการทางวิชาการของคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมตามนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการพัฒนาในโครงการในปีถัดไป

#### ๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้กำหนดประชากรเป็นกลุ่มผู้ประกอบการผ้าทอมือ พื้นที่อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ และมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยการประสานงานกับพัฒนาการอำเภอ จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอประโคนชัยเพื่อคัดเลือกกลุ่มผู้ประกอบการผ้าทอมือที่มีความพร้อมและเป็นเป้าหมายในการพัฒนาของสำนักงานให้เข้าร่วมโครงการ จึงได้กลุ่มผู้ประกอบการผ้าทอพื้นบ้านอำเภอประโคนชัยที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรและมีภูมิปัญญาการทอผ้ามัดหมี่แบบไทยเขมร ประกอบด้วย

๑. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองม่วง หมู่ที่ ๑๒ บ้านหนองม่วง ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย

๒. กลุ่มปราสาททอรัก (ทอผ้าไหมผ้าฝ้าย) หมู่ที่ ๑๒ บ้านโคกปราสาทพัฒนา อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

จากนั้นมีการลงพื้นที่ประสานงานกับประธานกลุ่มเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของกลุ่มและที่มีส่วนในการผลิต หรือการจำหน่ายผ้าทอมือของกลุ่ม จำนวน กลุ่มละ ๒๐ คน เพื่อรวมกิจกรรมตลอดโครงการ และในส่วนของเยาวชนได้กำหนดให้นักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม ชั้นปีที่ ๒ จำนวน ๗ คนที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการออกแบบสร้างสรรค์บนฐานภูมิปัญญา เป็นกลุ่มตัวอย่างร่วมศึกษา ออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่เพื่อให้เกิดการบูรณาการการเรียนการสอน และการวิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

#### ๓. เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ประกอบการบันทึกภาพถ่ายผ้าไหมมัดหมี่ลายไทยเขมร

#### ๔. การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลความต้องการในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าของกลุ่มโดยพิจารณาทักษะความสามารถเชิงช่างของสมาชิกในกลุ่ม เครื่องมือที่มีรวมถึงความเป็นไปได้ในการจำหน่ายสินค้าเมื่อดำเนินการจัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์แล้วเสร็จ

#### ๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาพร้อมกับการสังเคราะห์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม

#### ๖. กำหนดการจัดกิจกรรม

ดำเนินการจัดกิจกรรมในวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ บ้านหนองม่วง และบ้านโคกปราสาทพัฒนา อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

#### ขั้นตอนที่ ๒ การปฏิบัติการ (Action)

เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนวินิจฉัย ทำให้ผู้วิจัยนำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์มาทำการวิเคราะห์หาประเด็นความต้องการของกลุ่ม จนสามารถสรุปประเด็นความต้องการพัฒนา และนำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติการ ประกอบด้วย

##### ๑. การอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้ามัดหมี่ไทยเขมร

๑.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีส่วนในการผลิต การจำหน่ายผ้าทอมือของกลุ่ม จำนวน กลุ่มละ ๒๐ คน

๑.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเปิดเวทีชี้แจงโครงการเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการเข้ามาศึกษา และเปิดโอกาสในการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง

๑.๓ การรวบรวมข้อมูล การรวบรวมข้อมูลอาศัยกระบวนการประชุมโดยนำข้อมูลที่ได้มาถอดเทปเครื่องบันทึกเสียงและการจดบันทึก นำมารวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มระดมความคิดเห็น และใช้มติของกลุ่มในการสรุปผลและนำเสนอในรูปแบบความเรียง

๑.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นความจริง และข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ ติความ

๑.๕ กำหนดการจัดกิจกรรม ดำเนินการจัดกิจกรรมในวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ บ้านหนองม่วง และบ้านโคกปราสาทพัฒนา อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมได้จัดประชุมชี้แจงโครงการร่วมกับโครงการอื่นในวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๕

##### ๒. การอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดหมี่ไทยเขมร

๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นทายาทกลุ่มผู้ผลิต หรือเยาวชนที่มีพื้นฐานการออกแบบ จำนวน ๔๐ คน

๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กระบวนการออกแบบและจัดทำแบบร่าง (sketch design)

๒.๓ การรวบรวมข้อมูล การรวบรวมข้อมูลอาศัยผลความต้องการของกลุ่มนำมาสู่การออกแบบโดยใช้แนวคิดของกระบวนการ Design Thinking คือ การเข้าใจปัญหา การหาแนวทางแก้ปัญหา การกำหนดแนวคิดการออกแบบ การทำต้นแบบ การทดสอบการใช้งาน

๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์งานออกแบบ โดยพิจารณาจากความเป็นไปได้ในการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์

**๒.๕ กำหนดการจัดกิจกรรม** ดำเนินการจัดกิจกรรมในวันที่ ๑๒-๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ บ้านหนองม่วง และบ้านโคกปราสาทพัฒนา อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

### ๓. ประชุมติดตามการผลิตในชุมชน

**๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีส่วนในการผลิต ผ้าทอมือของกลุ่มบ้านหนองม่วง และบ้านโคกปราสาทพัฒนา จำนวนกลุ่มละ ๑๕ คน รวมจำนวน ๓๐ คน

**๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** แบบประเมินติดตามการผลิต

**๓.๓ การรวบรวมข้อมูล** เป็นการประชุมกลุ่มเพื่อติดตามการผลิตในขั้นตอนการสร้างแบบการตัดชิ้นส่วน การเย็บประกอบ การตกแต่งรายละเอียด ทำให้ได้ข้อมูลสภาพการผลิตใช้การวินิจฉัยปัญหาจากผลงานต้นแบบ วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา และอุปสรรคในการผลิต และให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหารับปรุงพัฒนา เพื่อการพัฒนากระบวนการผลิต

**๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล** ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

**๓.๕ กำหนดการจัดกิจกรรม** ดำเนินกิจกรรมในวันที่ ๑๗-๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ บ้านหนองม่วงและบ้านโคกปราสาทพัฒนา อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

### ๔. อบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการตลาดด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

**๔.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีส่วนในการผลิต ผ้าทอมือของกลุ่มบ้านหนองม่วง และบ้านโคกปราสาทพัฒนา จำนวนกลุ่มละ ๑๕ คน รวมจำนวน ๓๐ คน

**๔.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** แบบทดสอบก่อนและหลังอบรม

**๔.๓ การรวบรวมข้อมูล** เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการตลาดด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยมีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังอบรม

**๔.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล** ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาผลการทดสอบประกอบการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมอบรม

**๔.๕ กำหนดการจัดกิจกรรม** ดำเนินกิจกรรมในวันที่ วันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๖ ณ บ้านหนองม่วงและบ้านโคกปราสาทพัฒนา อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

### ขั้นตอนที่ ๓ วัดผล (Evaluation)

วัดการบรรลุวัตถุประสงค์จากการนับผลงานผลิตภัณฑ์แปรรูป ไม่น้อยกว่า ๓๐ ชิ้น และมีรายได้เพิ่มจากการจำหน่ายสินค้า ร้อยละ ๕ โดยอาศัยจากการนับจำนวนชิ้นงาน และจากบันทึกการจำหน่ายสินค้าของกลุ่มทอผ้าทั้งสองกลุ่ม เปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินโครงการ

### ขั้นตอนที่ ๔ ผลสะท้อนที่เกิดขึ้น (Reflection)

ผลสะท้อนที่เกิดขึ้นจากการออกแบบ พัฒนา และติดตาม เป็นขั้นตอนเวทีสรุปทบทวนโครงการ โดยผู้วิจัยนำผลการดำเนินการที่ได้รับใน ๒ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนวินิจฉัย ขั้นตอนปฏิบัติการ และขั้นตอนวัดผล มาสรุปและแสดงถึงผลสะท้อนที่เกิดขึ้นในขั้นตอนที่ ๔

**๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย สมาชิกของกลุ่มที่มีส่วนในการผลิตผ้าทอมือของกลุ่ม เยาวชน หรือทายาทผู้ผลิตในชุมชน หรือในจังหวัดบุรีรัมย์ที่สนใจด้านการออกแบบด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี หรือธุรกิจ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน/ เจ้าหน้าที่อุตสาหกรรม/ เจ้าหน้าที่พาณิชย์ รวมจำนวนทั้งสิ้น ๕๐ คน



๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้รูปแบบการประชุมกลุ่มเพื่อสรุปบทเรียน (After Action Review: AAR) มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Opened –Ended Questionnaire)

๓. การรวบรวมข้อมูล เป็นการสรุปบทเรียนโครงการ และจัดแสดงผลงานประชาสัมพันธ์ ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ได้รับการออกแบบจากโครงการ

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยนำข้อมูลที่เขียนอธิบายมาสรุปประเด็นที่คล้ายคลึงกันมาจัดเป็นกลุ่มเดียวกัน เขียนอธิบายเป็นความเรียง

๕. กำหนดการจัดกิจกรรม ดำเนินการจัดกิจกรรมในวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖ ณ กลุ่มบ้านหนองม่วง จังหวัดบุรีรัมย์



ภาพที่ ๓.๑ กิจกรรมที่ ๑ ชี้แจงโครงการและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า





ภาพที่ ๓.๒ กิจกรรมที่ ๒ การอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดหมี่ไทยเขมร





ภาพที่ ๓.๒ กิจกรรมที่ ๒ การอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดหมี่ไทยเขมร (ต่อ)





ภาพที่ ๓.๓ กิจกรรมที่ ๓ การประชุมติดตามการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์





ภาพที่ ๓.๔ กิจกรรมที่ ๔ อบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการตลาดด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์



ภาพที่ ๓.๕ กิจกรรมที่ ๕ การประชุมเวทีสรุปบทเรียน



ภาพที่ ๓.๕ กิจกรรมที่ ๕ การประชุมเวทีสรุปบทเรียน (ต่อ)

## บทที่ ๔

### ผลการวิจัย

โครงการวิจัยการออกแบบแปรรูปผ้ามัดหมี่ไทยเขมรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยใช้เทคนิคการพัฒนาชุมชน ซึ่งอาศัยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mix Methods Research) จากการดำเนินการวิจัยดังกล่าวได้ผลการวิจัย ดังนี้

#### ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่ (ก่อนเริ่มโครงการ)

ชุมชนบ้านหนองม่วง หมู่ที่ ๑๒ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์นี้ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายเขมรอพยพมาจากบ้านบุแกรง อำเภอจอมพระ และบ้านแตล อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เมื่อประมาณ ๑๐๐ กว่าปีโดยตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนจนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านมีการไปมาหาสู่ญาติพี่น้องจากภูมิลำเนาเดิมและยังคงรักษาวัฒนธรรมของชาวไทยเขมรไว้อย่างเหนียวแน่นรวมถึงภูมิปัญญาการผลิตผ้าทอมือ จำนวน ๙ ประเภท ได้แก่ ผ้าสมอ (ผ้าลายตารางเล็ก) ผ้าสะคู หรือคอกหมู (ผ้าตารางลายตัดกันเป็นคู่) ผ้าจะบันโซ (ผ้าลายตั้ง) ผ้าอ้อมปรม (ผ้ามัดหมี่สองทาง) ผ้าโฮล (น้ำไหล) ผ้ากะนีว (หางกระรอก) ผ้าจงซิน (ผ้าซิ่นมัดหมี่) มีทั้งแบบไม่มีลายเชิง และแบบมัดหมี่ลายเชิงไม่ต้องนำมาผ้าปะโบร์มาเย็บต่อเหมือนเดิม ผ้าโสร่งและผ้าขาวม้าเก็บขิดเป็นลวดลาย แต่ผ้าทอมือไทยเขมรนี้นิยมทอเก็บไว้ใช้สอยภายในครัวเรือน หรือพิธีกรรมในชุมชน ส่วนการผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นผ้าไหมมัดหมี่รูปแบบลวดลายแบบไทยลาว เช่น ซิ่นมัดหมี่หัวแดงตีนแดง ย้อมด้วยสีเคมีที่มีน้ำหนักรสขูดขาด จึงมีปริมาณสีตก ใช้เส้นด้ายยืนเป็นสีดำ สนองความต้องการของตลาดแต่ทำให้สินค้าที่ได้ขาดอัตลักษณ์

ในปัจจุบันกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองม่วง มีนางทองพูน เจือจันทร์ เป็นประธานกลุ่ม มีสมาชิกจำนวน ๓๐ คน ยังคงสืบสานและรักษาภูมิปัญญาการผลิตผ้าทอมือด้วยเส้นไหมที่เกิดจากการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเองภายในชุมชน และผลิตจากเส้นด้ายใยประดิษฐ์ โดยส่วนใหญ่ผลิตเป็นผ้าผืน และไม่มีการแปรรูปเป็นเสื้อผ้า กระเป๋า หรือของที่ระลึก ทำให้ผลิตภัณฑ์ขาดความหลากหลายส่งผลต่อการตลาด แต่ผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมรนั้น ชุมชนยังไม่ได้ชูเป็นจุดเด่นของสินค้าทางวัฒนธรรมแนวอนุรักษ์ ทำให้คุณค่าของภูมิปัญญาอย่างไม่เป็นที่จดจำหรือยอมรับจากผู้บริโภค





ภาพที่ ๔.๑ ผลิตภัณฑ์เดิมของบ้านหนองม่วง ตำบลบ้านไทร อำเภอบระโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ชุมชนบ้านโคกปราสาทพัฒนา หมู่ที่ ๑๒ ตำบลละเวีย อำเภอบระโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์นี้ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายเขมรอพยพมาจากบ้านโฮง บ้านเพี้ยรามอำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ เมื่อก่อนปี พ.ศ. ๒๕๑๖ โดยตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนจนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านมีการไปมาหาสู่ญาติพี่น้องจากภูมิลำเนาเดิมและยังคงรักษาวัฒนธรรมของชาวไทยเขมรไว้อย่างเหนียวแน่นรวมถึงภูมิปัญญาการผลิตผ้าทอมือ จำนวน ๑๐ ประเภท ได้แก่ ผ้าสมอ (ผ้าลายตารางเล็ก) ผ้าสะคู (ผ้าตารางลายตัดกันเป็นคู่) ผ้าละเบ็ก (ผ้าทอลายตารางหมากรุก) ผ้าอ้อมปรม (ผ้ามัดหมี่สองทาง) ผ้าโฮล (น้ำไหล) ผ้ากะนิว (หางกระรอก) ผ้าจองชิน (ผ้าซิ่นมัดหมี่) มีทั้งแบบไม่มีลายเชิง และแบบมัดหมี่ลายเชิงไม่ต้องนำมาผ้าปะโบร์มาเย็บต่อเหมือนเดิม ผ้าฉนวนดอก (ผ้ายกดอก) ผ้าโสร่งและผ้าขาวม้า แต่ผ้าทอมือไทยเขมรนี้นิยมทอเก็บไว้ใช้สอยภายในครัวเรือน หรือพิธีกรรมในชุมชน ส่วนการผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นผ้าไหมมัดหมี่รูปแบบลวดลายแบบไทยลาว เช่น ซิ่นมัดหมี่หัวแดงตีนแดง ย้อมด้วยสีเคมีที่มีน้ำหนักสีฉูดฉาด รับจ้างชุมชนอื่นผลิตด้วยรูปแบบผ้าเอกลักษณ์ของชุมชนอื่น เมื่อสินค้าออกสู่ตลาดจึงทำให้ผู้บริโภคมีโอกาสจาดำแหล่งผลิตบ้านโคกปราสาทพัฒนา ทำให้สินค้าที่ได้ขาดอัตลักษณ์ของชุมชน

ในปัจจุบันกลุ่มทอผ้าไหมบ้านโคกปราสาทพัฒนา มีนางร้อง ยืนยง เป็นประธานกลุ่ม มีสมาชิกจำนวน ๓๐ คน ยังคงสืบสานและรักษาภูมิปัญญาการผลิตผ้าทอมือด้วยเส้นไหมที่เกิดจากการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเองภายในชุมชน และผลิตจากเส้นด้ายใยประดิษฐ์ โดยส่วนใหญ่ผลิตเป็นผ้าผืน และไม่มีการแปรรูปเป็นเสื้อผ้า กระเป๋า หรือของที่ระลึก ทำให้ผลิตภัณฑ์ขาดความหลากหลายส่งผลกระทบต่อการตลาด แต่ผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมรนั้น ชุมชนยังไม่ได้ชูเป็นจุดเด่นของสินค้าทางวัฒนธรรมแนวอนุรักษ์ ทำให้คุณค่าของภูมิปัญญาอย่างไม่เป็นที่จดจำหรือยอมรับจากผู้บริโภค แต่ในชุมชนมีกลุ่มตัดเย็บแปรรูปจากเศษผ้า มีสมาชิกจำนวน ๒๐ คน โดยมีนาง

โสรिया ยืนยง เป็นประธานกลุ่ม ผลิตภัณฑ์เดิม ได้แก่ ผ้าห่ม เบาะผ้ารองนั่ง ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ผ้าที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม ไม่ใช่ผ้าทอมือ และประเภทเศษผ้าที่เหลือจากการตัดเย็บนำมาเย็บตัดต่อเป็นผืนเพื่อผลิตเป็นผ้าห่ม ทำให้ในกลุ่มมีความพร้อมในการผลิตแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า โดยมีช่างเย็บผ้า ๕ คน มีอาคารสถานที่ผลิต และจักรเย็บผ้า จำนวน ๘ เครื่อง



ภาพที่ ๔.๒ ผลิตภัณฑ์เดิมของบ้านโคกปราสาทพัฒนา ตำบลละเวีย อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบุรีรัมย์

### การออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมรซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์เดิมของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองม่วง ตำบลบ้านไทร อำเภอบึงสามพัน และบ้านโคกปราสาทพัฒนา ตำบลละเวีย อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นจำนวน ๑๑ แบบทั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย เช่น เสื้อสตรี ด้านหน้าตัดต่อผ้าไหมมัดหมี่จีบระบาย ชุดกระโปรง (Dresses) กระเป๋าถือ หมวกทรงบักเก็ต (Bucket Hat) ยางรัดผม สร้อยคอจากผ้าไหมมัดหมี่ ปกเสื้อคลุม กลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ของที่ระลึก เช่น ยาม (Hobo Bag) กระเป๋าที่มีสายสะพายข้ามตัว (Crossbody) กระเป๋าผ้าทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Tote Bag) เข็มกลัดติดเสื้อ ตุ๊กตา และพวงกุญแจ โดยการออกแบบได้มีแนวคิดนำผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มซึ่งมีราคาสูง เมตรละ ๑,๒๕๐-๑,๕๐๐ บาท มาใช้ร่วมกับผ้าฝ้ายซึ่งมีราคาเมตรละ ๘๐-๑๕๐ บาท ทำให้ต้นทุนค่าวัสดุต่ำกว่าการใช้ผ้าไหมมัดหมี่ทั้งหมด เมื่อผลิตเป็นสินค้าทำให้ราคาจำหน่ายไม่สูง เหมาะสำหรับเป็นสินค้าใช้ในชีวิตประจำวัน และของที่ระลึกได้





ภาพที่ ๔.๓ แบบร่างการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมร



ภาพที่ ๔.๓ แบบร่างการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมร (ต่อ)

จากนั้นทำการประชุมสมาชิกของกลุ่มผู้ผลิต กลุ่มละ ๓๐ คน ร่วมพิจารณาคัดเลือกแบบผลิตภัณฑ์ที่จะใช้ในการผลิต โดยมีปัจจัยที่คำนึงถึงเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสม ได้แก่

**๑. โอกาสทางการตลาด** สินค้าที่จะผลิตออกมามีแนวโน้มที่จะได้รับความสนใจจากลูกค้า มีโอกาสในการจำหน่ายในกลุ่มลูกค้าเดิม และกลุ่มลูกค้าใหม่

**๒. วัตถุดิบหลัก** สินค้าที่จะผลิตใช้วัตถุดิบหลักจากภายในกลุ่ม ได้แก่ ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าฝ้ายที่กลุ่มหรือในชุมชนผลิตเอง หรือเศษผ้าไหมที่เหลือจากการตัดเย็บเสื้อผ้าที่มีต้นทุนต่ำ

**๓. แรงงานและทักษะฝีมือ** สินค้าที่จะผลิตใช้คนภายในชุมชนที่มีทักษะฝีมือเหมาะสมกับแบบ หากผลิตภัณฑ์ใดใช้การตัดเย็บด้วยจักรเย็บผ้าต้องมีแรงงานที่มีทักษะการเย็บผ้าด้วยจักร หรือหากเป็นวัสดุหนึ่งต้องมีทักษะการตัดเย็บหนึ่ง หากแบบใดสามารถเย็บด้วยมือต้องมีแรงงานในชุมชนที่สนใจที่จะอบรมการผลิต รวมถึงจำนวนแรงงานที่สัมพันธ์กับกำลังการผลิต

**๔. เครื่องจักร และอุปกรณ์** สินค้าที่จะผลิตใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่มีในกลุ่ม หรือในชุมชน ได้แก่ จักรเย็บผ้า อุปกรณ์เย็บผ้า อุปกรณ์งานช่างประดิษฐ์เบื้องต้น ไม่เลือกแบบที่ต้องรอการสั่งซื้อเครื่องจักรในอนาคต

**ตารางที่ ๔.๑** การวิเคราะห์ความเหมาะสมในการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าของบ้านหนองม่วง

ที่	แบบร่างผลิตภัณฑ์	ปัจจัยวิเคราะห์ความเหมาะสม				รวม
		ตลาด	วัตถุดิบ	แรงงาน ทักษะ	เครื่องจักร	
๑	เสื้อสตรีด้านหน้าตัดต่อผ้าไหมมัดหมี่จีบระบาย	๓	๕	๒	๒	๑๒
๒	ชุดกระโปรง (Dresses)	๓	๕	๒	๒	๑๒
๓	ปกเสื้อคลุม	๒	๕	๒	๒	๑๑
๔	กระเป๋าถือ	๔	๓	๐	๒	๙
๕	หมวกทรงบักเก็ต (Bucket Hat)	๒	๕	๒	๒	๑๑
๖	ยางรัดผม	๕	๕	๔	๕	๑๙
๗	สร้อยคอจากผ้าไหมมัดหมี่	๑	๕	๒	๕	๑๓
๘	ย่าม (Hobo Bag)	๕	๕	๓	๕	๑๘
๙	กระเป๋าที่มีสายสะพายข้ามตัว (Crossbody)	๕	๕	๒	๕	๑๗
๑๐	กระเป๋าผ้าทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Tote Bag)	๓	๕	๒	๕	๑๕
๑๑	เข็มกลัดติดเสื้อ	๕	๕	๔	๕	๑๙
๑๒	ตุ๊กตา	๑	๔	๑	๒	๘
๑๓	พวงกุญแจ	๒	๕	๔	๕	๑๗

จากตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปเลือกแบบผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มบ้านหนองม่วงจะทำการผลิต ได้แก่ ย่าม (Hobo Bag) กระเป๋าที่มีสายสะพายข้ามตัว (Crossbody) เข็มกลัดติดเสื้อ และยางรัดผม เนื่องจากกลุ่มมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นช่างผลิตผ้าทอมือ ไม่มีสมาชิกกลุ่มที่มีทักษะตัดเย็บแปรรูป แต่มีคนภายในชุมชนเป็นช่างตัดเย็บซ่อมแซมเสื้อผ้าที่มีจักรเย็บผ้า จำนวน ๒ คน จึงเหมาะกับการผลิตย่ามและกระเป๋าที่มีสายสะพายข้ามตัวที่ต้องเย็บด้วยจักร และมีสมาชิกกลุ่มรวมถึงคนในชุมชน จำนวน ๒๐ คนที่ไม่มีทักษะเย็บผ้าด้วยจักรแต่สนใจงานเย็บด้วยมือ จึงเลือกแบบเข็มกลัดติดเสื้อและยางรัดผม เนื่องจากใช้ทักษะฝีมือไม่สูงแบบแพทเทิร์นและวิธีการตัดเย็บแปรรูปไม่ซับซ้อน นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มความต้องการของตลาดสูง

**ตารางที่ ๔.๒** การวิเคราะห์ความเหมาะสมในการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าของบ้านโคกปราสาทพัฒนา

ที่	แบบร่างผลิตภัณฑ์	ปัจจัยวิเคราะห์ความเหมาะสม				รวม
		ตลาด	วัตถุดิบ	แรงงานทักษะ	เครื่องจักร	
๑	เสื้อสตรีด้านหน้าตัดต่อผ้าไหมมัดหมี่จีบระบาย	๓	๕	๒	๒	๑๒
๒	ชุดกระโปรง (Dresses)	๓	๕	๒	๒	๑๒
๓	ปกเสื้อคลุม	๑	๕	๒	๒	๑๐
๔	กระเป๋าถือ	๔	๓	๐	๒	๙
๕	หมวกทรงบักเก็ต (Bucket Hat)	๕	๕	๔	๕	๑๙
๖	ยางรัดผม	๓	๕	๔	๕	๑๗
๗	สร้อยคอจากผ้าไหมมัดหมี่	๑	๕	๒	๕	๑๓
๘	ย่าม (Hobo Bag)	๕	๕	๔	๕	๑๙
๙	กระเป๋าที่มีสายสะพายข้ามตัว (Crossbody)	๔	๕	๒	๕	๑๖
๑๐	กระเป๋าผ้าทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Tote Bag)	๕	๕	๔	๕	๑๙
๑๑	เข็มกลัดติดเสื้อ	๓	๕	๔	๕	๑๗
๑๒	ตุ๊กตา	๑	๔	๑	๕	๑๑
๑๓	พวงกุญแจ	๕	๕	๓	๕	๑๘

จากตารางที่ ๔.๒ ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปเลือกแบบผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มบ้านโคกปราสาทพัฒนาจะทำการผลิต ได้แก่ หมวกทรงบักเก็ต (Bucket Hat) กระเป๋าผ้าทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Tote Bag) และพวงกุญแจ เนื่องจากกลุ่มมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นช่างผลิตผ้าทอมือจากเศษผ้าโรงงาน กลุ่มมีจักรเย็บผ้า และมีคนภายในชุมชนเป็นช่างตัดเย็บซ่อมแซมเสื้อผ้า รวมจำนวน ๕ คน จึงเหมาะกับการผลิตหมวกและกระเป๋าที่ต้องเย็บด้วยจักร นอกจากนี้ยังมีสมาชิกกลุ่มทอผ้ารวมถึงคนในชุมชน จำนวน ๑๕ คนที่ไม่มีทักษะเย็บผ้าด้วยจักร

แต่สนใจงานเย็บด้วยมือ จึงเลือกแบบพวงกุญแจ เนื่องจากใช้ทักษะฝีมือไม่สูง แบบแพทเทิร์นและวิธีการตัดเย็บแปรรูปไม่ซับซ้อน นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มความต้องการของตลาดสูง

### ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่

หลังจากทำการคัดเลือกแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มจะทำการแปรรูป ผู้วิจัยได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มผู้ผลิตบ้านหนองม่วง และบ้านโคกปราสาทพัฒนาโดยมีนางธัญธารีย์ ธรรมวัฒน์กิตติ เจ้าของแบรนด์ Thantharee ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอุตสาหกรรมบ้านแสงโชน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งด้านการเตรียมวัตถุดิบ การออกแบบแพทเทิร์น การตัดชิ้นส่วนงาน การเย็บประกอบงาน การตกแต่งชิ้นงาน ได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์จำนวน ๑๐ แบบ ได้แก่ หมวกทรงบักเก็ต (Bucket Hat) ยางรัดผม ย่อม (Hobo Bag) กระเป๋ามีสายสะพายข้ามตัว (Crossbody) กระเป๋าผ้าทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Tote Bag) เข็มกลัดติดเสื้อ และพวงกุญแจ โดยผู้เข้าอบรมทุกคนได้ฝึกปฏิบัติจริงได้ชิ้นงานแล้วเสร็จทุกคน รวม และหลังการอบรมมีสมาชิกที่เข้าร่วมอบรมนำวัสดุไปผลิตชิ้นงานเพื่อเป็นสินค้าส่งจำหน่ายให้กลุ่มต่อไป



ภาพที่ ๔.๔ ผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองม่วง แบบที่ ๑-๒



Processed products from mudmee silk



The advertisement displays several products made from mudmee silk. On the left, a mannequin with long black hair is wearing a black long-sleeved top and a small, colorful patterned crossbody bag with a brown strap. To the right, a larger version of the same bag is shown, featuring a brown strap and a button closure. Above the mannequin and bag are several decorative bows made from colorful mudmee silk fabric, each attached to a circular ring. One of the bows has the word "Bow" written on it. The background is white with a grey patterned border at the bottom. The text "Processed products from mudmee silk" is at the top, and "Crossbody bag" is written diagonally near the larger bag. At the bottom, the text "BURIRAM SOUVENIR" and contact information are provided.

**BURIRAM SOUVENIR**  
ผลิตและจำหน่ายโดย กลุ่มทอผ้าบ้านหนองม่วง หมู่ที่ 12 ต.บ้านกร อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์ โทร. 080 7384 113

ภาพที่ ๔.๕ ผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองม่วง แบบที่ ๓

Tote Bag

keychain

**Processed products from mudmee silk**

**BURIRAM SOUVENIR**

ผลิตและจำหน่ายโดย กลุ่มปราสาททอรัก (ทอผ้าไหม) บ้านโคกปราสาทพัฒนา หมู่ที่ 12 ต.จรัญ อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์  
โทร. 090 276 6306

ภาพที่ ๔.๖ ผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มปราสาททอรัก (ทอผ้าไหม) แบบที่ ๑-๓



Processed products from mudmee silk

keychain

Bucket Hat

**BURIRAM SOUVENIR**

ผลิตและจำหน่ายโดย กลุ่มปราสาททอรัก (ทอผ้าไหม) บ้านโคกปราสาทพัฒนา หมู่ที่ 12 ต.ลพวิชัย อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์  
โทร. 090 276 6306

ภาพที่ ๔.๗ ผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มปราสาททอรัก (ทอผ้าไหม) แบบที่ ๑-๓



## การคำนวณต้นทุนของผลิตภัณฑ์แปรรูป

ในการผลิตสินค้าแปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมร นอกจากการหนุนเสริมให้กลุ่มผู้ผลิตเรียนรู้ ฝึกทักษะการออกแบบ ตัดเย็บแล้วจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์คำนวณต้นทุนของผลิตภัณฑ์เพื่อไปกำหนดราคาจำหน่าย โดยนำค่าใช้จ่ายทางตรง ได้แก่ ค่าวัสดุและค่าแรงงานมาคำนวณต่อหน่วยของสินค้า จำนวน ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖ (ราคาวัสดุอาจมีการเปลี่ยนแปลง) ซึ่งยังไม่รวมค่าใช้จ่ายทางอ้อม ได้แก่ ค่าเช่าพื้นที่ ค่าส่งเสริมการตลาด ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าขนส่ง เป็นต้น เมื่อผู้ผลิตได้ราคาต้นทุนซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายทางตรงแล้วสามารถนำไปคำนวณค่าใช้จ่ายทางอ้อมซึ่งในแต่ละช่องทางการจำหน่ายอาจมีแตกต่างกัน

๑. ต้นทุนผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองม่วง ได้แก่ ย่อม (Hobo Bag) กระเป๋าที่มีสายสะพายข้ามตัว (Crossbody) ยางรัดผม และเข็มกลัดติดเสื้อ ดังตารางที่ ๔.๓ ถึง ๔.๖

ตารางที่ ๔.๓ ต้นทุนของสินค้าย่อม (Hobo Bag)

ที่	รายการ	ราคาวัสดุ (บาท)	จำนวนที่ใช้	รวมราคา (บาท)
๑.	ผ้าไหมมัดหมี่	๑,๒๕๐ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๑๗.๕x๕๑.๕ซม.x๒ชิ้น	๑๒๙
๒	ผ้าฝ้าย สีพื้น	๖๕ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๑๗.๕x๖๗ซม.x๒ชิ้น	๑๖
๓	ผ้ากาวยเจลลี่ รีดติดผ้าไหม	๓๕ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๑๗.๕x๕๑.๕ซม.x๑ชิ้น	๓
๔	ผ้าโทเรใช้ทำซับใน	๔๐ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๑๗.๕x๕๑.๕ซม.x๒ชิ้น -ขนาด ๑๗.๕x๖๗ซม.x๒ชิ้น	๑๓
๕	พู่ตัดยโทเร	๒๒ บาทต่อใจ		๑๑
๖	ด้าย			๓
๗	ค่าตัดเย็บ			๓๕
	<b>รวมต้นทุนสินค้า</b>			<b>๒๑๐</b>

ตารางที่ ๔.๔ ต้นทุนของกระเป๋าที่มีสายสะพายข้ามตัว (Crossbody)

ที่	รายการ	ราคาวัสดุ (บาท)	จำนวนที่ใช้	รวมราคา (บาท)
๑.	ผ้าไหมมัดหมี่	๑,๒๕๐ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๑๖.๕x๑๘.๕ซม.x๑ชิ้น	๔๒
๒	ผ้าฝ้าย สีพื้น	๖๕ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๑๖.๕x๑๘.๕ซม.x๑ชิ้น -ขนาด ๑๖.๕x๔๔.๕ซม.x๑ชิ้น -สายกระเป๋า ขนาด ๔x๑๗๐ซม.x๑ชิ้น	๑๒
๓	ผ้ากาวย่าน ริดติดผ้าไหม	๓๕ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๑๖.๕x๖๓ซม.x๑ชิ้น	๖
๔	ผ้าโพรเซใช้ทำซับใน	๔๐ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๑๖.๕x๔๔.๕ซม.x๑ชิ้น	๓
๕	ฟองน้ำแผ่น	๑๐๐ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๑๖.๕x๔๔.๕ซม.x๑ชิ้น	๙
๖	กระดุมไม้		๑ เม็ด	๓
๗	เชือกหนังแท้ (อาจใช้ผ้าทำใส่ไถ่แทนได้)			๑.๕๐
๘	ด้าย			๓
๙	ค่าตัดเย็บ			๒๐
	<b>รวมต้นทุนสินค้า</b>			<b>๙๙.๕๐</b>

ตารางที่ ๔.๕ ต้นทุนของเข็มกลัดติดเสื้อ

ที่	รายการ	ราคาวัสดุ (บาท)	จำนวนที่ใช้	รวมราคา (บาท)
๑.	เศษผ้าไหมมัดหมี่ คละสี	๕๐ บาทต่อ กิโลกรัม	-ขนาด ๙.๕x๙.๕ซม.x๕ชิ้น	๕
๒	เข็มกลัด	๖	๑ อัน	๖
๓	กระดุม	๒	๑ อัน	๒
๔	ด้าย			๐.๕
๕	ค่าตัดเย็บ			๑๙.๕
	<b>รวมต้นทุนสินค้า</b>			<b>๓๓</b>

หมายเหตุ : ควรใช้เศษผ้าไหมที่เหลือจากการตัดเย็บ ไม่ควรใช้ผ้าผืนใหม่เพื่อลดต้นทุน

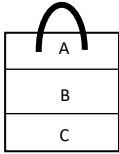
ตารางที่ ๔.๖ ต้นทุนของยางรัดผม

ที่	รายการ	ราคาวัสดุ (บาท)	จำนวนที่ใช้	รวมราคา (บาท)
๑.	ผ้าไหมมัดหมี่	๕๐ บาทต่อ กิโลกรัม	-เล็ก ขนาด ๔.๕x๑๗ซม.x๒ชิ้น -ใหญ่ ขนาด ๕.๕x๒๒.๕ซม.x๒ชิ้น	๕
๒	ยางรัดผม	๗ บาท	๑ อัน	๗
๓	ด้าย			๑
๔	ค่าตัดเย็บ			๑๐
	<b>รวมต้นทุนสินค้า</b>			<b>๑๓</b>

หมายเหตุ : ควรใช้เศษผ้าไหมที่เหลือจากการตัดเย็บ ไม่ควรใช้ผ้าผืนใหม่เพื่อลดต้นทุน

๒. ต้นทุนผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มปราสาททอรัค (ทอผ้าไหม) ได้แก่ หมวกทรงบักเก็ต (Bucket Hat) กระเป๋าผ้าทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Tote Bag) พวงกุญแจหมอนใหญ่ และพวงกุญแจหมอน ดังตารางที่ ๔.๗ ถึง ๔.๑๐

ตารางที่ ๔.๗ ต้นทุนของสินค้ากระเป๋าผ้าทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Tote Bag)

ที่	รายการ	ราคาวัสดุ (บาท)	จำนวนที่ใช้	รวมราคา (บาท)
๑.	ผ้าไหมมัดหมี่	๑,๒๕๐ บาทต่อเมตร	-ชิ้น B ขนาด ๑๕x๓๙ซม.x๒ชิ้น	๒๑๐
๒	ผ้าฝ้าย สีพื้น 	๖๕ บาทต่อเมตร	-ชิ้น A ขนาด ๗x๓๙ซม.x๒ชิ้น -ชิ้น C ขนาด ๓๙x๔๐ซม.x๑ชิ้น -สายกระเป๋าขนาด ๘x๖๕ซม.x๒ชิ้น -กระเป๋าด้านใน ๑๘x๒๒ซม.x๑ชิ้น -ขอบกระเป๋าขนาด ๔.๕x๓๙ซม.x๒ชิ้น	๒๙
๓	ผ้ากาวปาน	๗๐ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๔๐x๗๐ซม.x๑ชิ้น	๒๘
๔	ผ้าด้ายดิบทำซับใน		-ขนาด ๓๙x๗๑ซม.x๑ชิ้น	๒๘
๕	ซิปยาว ๑๔ นิ้ว		๑ อัน	๑๔
๖	ด้าย			๓
๗	ค่าตัดเย็บ			๖๐
	<b>รวมต้นทุนสินค้า</b>			<b>๓๗๒</b>

ตารางที่ ๔.๘ ต้นทุนของสินค้าหมวกทรงบัคเก็ต (Bucket Hat)

ที่	รายการ	ราคาวัสดุ (บาท)	จำนวนที่ใช้	รวมราคา (บาท)
๑.	ผ้าไหมมัดหมี่	๑,๒๕๐ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๖x๑๑ซม.x๑ชิ้น	๙
๒	ผ้าฝ้าย สีพื้น	๖๕ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๕๖x๕๘ซม.x๑ชิ้น	๑๙
๓	ผ้ากาวย่าน	๗๐ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๒๕x๑๕๐ซม.x๑ชิ้น	๑๘
๔	ผ้าโตรีงใช้ทำซับใน	๔๐ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๒๕x๕๘ซม.x๑ชิ้น	๖
๕	ผ้าวิลาเน่	๒๕ บาทต่อเมตร	-ปีกหมวก ขนาด ๓๓x๔๐ซม.x๒ชิ้น -ขอบด้านใน ขนาด ๗x๖๕ซม.x๑ชิ้น	๖
๖	ด้าย			๒
๗	ค่าตัดเย็บ			๓๕
	<b>รวมต้นทุนสินค้า</b>			<b>๙๕</b>

ตารางที่ ๔.๙ ต้นทุนของสินค้าพวงกุญแจแบบหมอนเล็ก

ที่	รายการ	ราคาวัสดุ (บาท)	จำนวนที่ใช้	รวมราคา (บาท)
๑.	ผ้าไหมมัดหมี่	๑,๒๕๐ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๘x๘ซม.x๑ชิ้น	๙
๒	ผ้าฝ้าย สีพื้น	๖๕ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๘x๘ซม.x๑ชิ้น	๐.๕
๓	ผ้ากาวย่าน	๗๐ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๘x๘ซม.x๑ชิ้น	๐.๓๒
๔	ใยโพลีเอสเตอร์	๑๒๐ บาทต่อ ๕๐๐ กรัม		๑
๕	เชือกหนังแท้	๒๕ บาทต่อเมตร	ยาว ๕ ซม.	๑
๖	ห่วงโลหะ			๓
๗	ด้าย			๐.๑๘
๘	ค่าตัดเย็บ			๓
	<b>รวมต้นทุนสินค้า</b>			<b>๑๘</b>

ตารางที่ ๔.๑๐ ต้นทุนของสินค้าพวงกุญแจแบบหมอนใหญ่

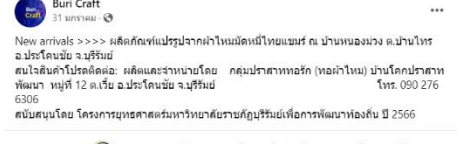
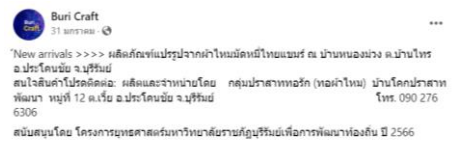
ที่	รายการ	ราคาวัสดุ (บาท)	จำนวนที่ใช้	รวมราคา (บาท)
๑.	ผ้าไหมมัดหมี่	๑,๒๕๐ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๑๐x๑๐ซม.x๑ชิ้น	๑๒.๕๐
๒	ผ้าฝ้าย สีพื้น	๖๕ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๑๐x๑๐ซม.x๑ชิ้น	๐.๖
๓	ผ้ากาวย่าน	๗๐ บาทต่อเมตร	-ขนาด ๑๐x๑๐ซม.x๑ชิ้น	๑
๔	ใยโพลีเอสเตอร์	๑๒๐ บาทต่อ ๕๐๐ กรัม		๑.๕๐
๕	เชือกหนังแท้	๒๕ บาทต่อเมตร	ยาว ๕ ซม.	๑
๖	ห่วงโลหะ			๓
๗	ด้าย			๐.๔๐
๘	ค่าตัดเย็บ			๓
	<b>รวมต้นทุนสินค้า</b>			<b>๒๐</b>

### การส่งเสริมการตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ในการวิจัยครั้งนี้เพิ่มช่องทางการตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้กับกลุ่มผู้ผลิต นอกเหนือจากการจำหน่าย ณ สถานที่ผลิต หรือตามงานออกร้าน โดยดำเนินการดังนี้

๑. การอบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการตลาดออนไลน์โดยเน้นใช้แอปพลิเคชัน TikTok โดยผู้ผลิตและสมาชิกในชุมชนบ้านหนองม่วง และบ้านโคกปราสาทพัฒนาที่สนใจเป็นนักการตลาดชุมชนที่เข้าอบรมส่วนใหญ่เคยเข้าใช้แอปพลิเคชัน TikTok เพื่อความบันเทิงแต่ไม่เคยใช้เพื่อการจำหน่ายสินค้า ทำให้การอบรมเน้นเรื่องขั้นตอนวิธีการใช้ปุ่มคำสั่งต่าง ๆ เพื่อให้สามารถถ่ายภาพเคลื่อนไหว ใส่เสียงเพลง ใส่แฮ็ก และการโพสต์ทำให้ผู้เข้าอบรมสามารถใช้บัญชีรายชื่อเดิมเพื่อเป็นช่องทางจำหน่ายได้

๒. ประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านเพจ Buri Craft เข้าถึงโดย  
<https://www.facebook.com/๒๐๑๙BURIRAM/>



ภาพที่ ๔.๘ เพจ Buri Craft

## บทที่ ๕

### สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัยการออกแบบแปรรูปผ้ามัดหมี่ไทยเขมรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยใช้เทคนิคการพัฒนาชุมชน ซึ่งอาศัยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mix Methods Research) จากการดำเนินการวิจัยดังกล่าวได้ผลการวิจัย ดังนี้

#### สรุป

จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ทั้งชาวไทยลาว ไทยเขมร ไทยกวย และไทยโคราชกระจายกันตั้งถิ่นฐานในแต่ละพื้นที่ชุมชนของจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งประชากรที่อาศัยอยู่ในอำเภอประโคนชัยส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเขมรที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวเขมรถิ่นไทยเอาไว้เป็นอย่างดี รวมถึงการผลิตผ้าทอมือด้วยภูมิปัญญาที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ แต่ในปัจจุบันชุมชนบ้านหนองม่วง ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย และบ้านโคกปราสาทพัฒนา ตำบลละเวียง อำเภอประโคนชัย กลุ่มทอผ้านิยมผลิตผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายแบบดั้งเดิมแต่ใช้สอยเป็นผ้าชิ้นสำหรับสตรีนุ่ง หรือสำหรับใช้ตัดเย็บแปรรูปเป็นเครื่องแต่งกายสตรี ซึ่งมีราคาต่อผืนค่อนข้างสูง ทำให้มีกลุ่มเป้าหมายผู้ซื้อในวงจำกัด ผู้วิจัยเห็นว่าหากมีการออกแบบพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมรเป็นสินค้าประเภทไลฟ์สไตล์ ของตกแต่งบ้าน แฟชั่น หรือของที่ระลึกทำให้สามารถจำหน่ายเป็นสินค้าได้มากขึ้น กระจายรายได้ให้แก่ช่างฝีมือในแต่ละขั้นตอนได้จำนวนมากยิ่งขึ้น อันเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการผลิตผ้าทอมือที่เกิดจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ และมีการออกแบบพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เกิดเป็นสินค้าที่หลากหลาย จึงเป็นโอกาสอันดีในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ช่วยขจัดความยากจนในพื้นที่ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ ได้แก่ ๑) เพิ่มความหลากหลายของสินค้าด้วยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมร และ ๒) เพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าด้วยการส่งเสริมตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ดำเนินการวิจัย ใน ๗ ขั้นตอน ประกอบด้วย ๑) ชี้แจงโครงการและอบรมแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า ให้กับกลุ่มทอผ้า ทายาท/เยาวชน บ้านหนองม่วง และบ้านโคกปราสาทพัฒนา และนักศึกษา ชั้นปีที่ ๒ ๒) การอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า ๓) การประชุมติดตามการผลิตในพื้นที่ ๔) การอบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการตลาดด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ๕) การจัดเวทีสรุปบทเรียนโครงการ และ ๖) เขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ และส่งมอบให้แก่ผู้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ผ้าไหมมัดหมี่แบบไทยเขมรของบ้านหนองม่วง และบ้านโคกปราสาทพัฒนามีขนาดประมาณกว้าง ๑ เมตร ยาว ๒ เมตร ทอด้วยฝ้ายขนาดเบอร์ ๔๒ โดยใช้การทอยกดอกลายลูกแก้ว ๕ ตะกอ ทำให้ผืนผ้ามีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการนำมาออกแบบตัดเย็บแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ทั้งสินค้าประเภทไลฟ์สไตล์ของตกแต่งบ้าน แฟชั่น หรือของที่ระลึก โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมให้สมาชิกของกลุ่มร่วมตัดสินใจในการออกแบบซึ่งพิจารณาจากความพร้อมและศักยภาพของสมาชิกในกลุ่มที่สามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้ กลุ่มบ้านหนองม่วงเลือกแบบและทำการผลิตย่าม (Hobo Bag) กระเป๋าที่มีสายสะพายข้ามตัว (Crossbody) เข็มกลัดติดเสื้อ และยางรัดผม และกลุ่มบ้านโคกปราสาทพัฒนาเลือกแบบและทำการผลิตหมวกทรงบักเก็ต (Bucket Hat) กระเป๋าผ้าทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Tote Bag) รวมถึงพวงกุญแจทรงหมอนเล็ก และพวงกุญแจทรงหมอนใหญ่ รวมจำนวนผลิตภัณฑ์แปรรูปทั้งสิ้น ๘ แบบ

หลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การติดตามผล และการอบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แล้ว ทำให้ทั้งสองกลุ่มสามารถผลิตและจำหน่ายสินค้าที่เกิดจากโครงการได้ทั้ง ๘ แบบได้ และสามารถสร้างงานเป็นอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชน นอกเหนือจากสมาชิกที่สามารถผลิตผ้าทอมือได้มากกว่า ๑๐ คน เพิ่มช่องทางจำหน่ายที่หลายหลายทั้งทาง Facebook และ TikTok

## อภิปรายผล

กลุ่มทอผ้าบ้านหนองม่วงและบ้านโคกปราสาทพัฒนา ถือเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งในการผลิตแต่ยังต้องอาศัยการส่งเสริมจากภายนอกด้านการออกแบบ การผลิตแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการตลาด สอดคล้องกับจุฑามาศ ดอนอ่อนบัว และจิรวัดน์ พิระสันต์ (๒๕๖๓ : ๓๙) ที่ระบุว่า ปัญหาของชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการผลิตผ้าทอมือ ยังต้องการการส่งเสริมจากหน่วยงานภายนอกเพื่อเข้าไปพัฒนาในส่วนของรูปแบบ และกระบวนการในการผลิตให้มีความแปลกใหม่ อีกทั้งยังต้องพึ่งพานวัตกรรมในการผลิต เพื่อได้ผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่เหมาะสมกับความต้องการของการตลาด ซึ่งต้องอาศัยการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาด ๔Ps สอดคล้องกับแนวคิดของ กัญญกานต์ เมืองสนธิ์ และดลฤทัย โกวรรณะกุล (๒๕๕๗ : ๓๑) ที่ระบุว่า การพัฒนาส่วนประสมทางการตลาด ๔Ps ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย แปลกใหม่ ทันสมัย แต่ยังคงความดั้งเดิมเป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอพื้นเมือง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจสูงสุด และเห็นถึงความสำคัญของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง

ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมรซึ่งเป็นลายดั้งเดิมนี้ ต้องอาศัยการอนุรักษ์ควบคู่กับการพัฒนาโดยอาศัยหลักการออกแบบที่ยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของจิวรรณ จันทลา, วลี สงสุวงศ์, เพ็ญสินี กิจคำ และสุริรัตน์ วงศ์สมิง (๒๕๕๙ : ๙๕) การพัฒนาผลิตภัณฑ์กับการออกแบบผลิตภัณฑ์จะดำเนินการควบคู่กันไป เป็นการพยายามค้นหาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ หาวิธีแก้ไขหรือคำตอบใหม่ ๆ สำหรับปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยวิทยาการที่ก้าวหน้า กระบวนการผลิต การเลือกใช้วัสดุและหลักในการออกแบบ เข้าใจการวิเคราะห์ปัญหา การคิด ออกแบบสร้างสรรค์ และการแก้ไขปรับปรุงผลิตภัณฑ์โดยมีหลักการใน



ออกแบบผลิตภัณฑ์ดังนี้ ๑) หน้าที่ของ การนำไปใช้ (Function) ๒) การประหยัด (Economy) ๓) ความทนทาน (Durability) ๔) วัสดุ (Material) ๕) โครงสร้าง (Construction) ๖) ความสวยงาม (Beauty) ๗) ลักษณะเด่นพิเศษเฉพาะอย่าง (Personality) และแนวคิดของวิทวัน จันทร (๒๕๖๒ : ๑๗๖) ที่ระบุว่าจำเป็นต้องหาแนวทางอนุรักษ์ภูมิปัญญาควบคู่ไปกับการหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบผ้าทอมือให้มีรูปแบบร่วมสมัย เพื่อการยอมรับของตลาดสากล ศิลปะการออกแบบผ้าทอมือจะได้รับการยอมรับในตลาดที่กว้างขึ้นจนถึงระดับสากลและยังคงอัตลักษณ์หรือภูมิปัญญาดั้งเดิมได้คงต้องคำนึงในหลายมิติ เช่น สวมใส่ง่ายมีรูปแบบร่วมสมัย และหน้าที่ใช้งานเหมาะสม สอดคล้องกับมิติทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในปัจจุบัน อีกทั้งจำเป็นต้องอาศัยทักษะประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญหลายด้านประกอบกัน โดยนวัตกรรมที่ทันสมัยเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่สร้างความแตกต่างและสามารถขยายตลาดให้กว้างขึ้น ตลอดจนแสวงหากลุ่มลูกค้าใหม่ การใช้อ็ว้ความรู้การออกแบบอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทั้งทางด้านจิตใจและการสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดได้ และจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ถ้านักออกแบบหรือช่างทอในพื้นที่เข้าใจ และสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในเชิงการออกแบบอย่างยั่งยืน

ด้านการผลิตแปรรูปผลิตภัณฑ์เลือกแบบการผลิตที่เหมาะสมกับความพร้อมและศักยภาพของกลุ่มสอดคล้องกับพจนัธรรม ณรงค์วิทย์ และอำไพ แสงจันทร์ไทย (๒๕๖๑, ๑๓๘) ที่ระบุว่ารูปแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอมือควรเป็นรูปแบบที่เรียบง่าย สวยงาม ทันสมัยและสอดคล้องกับศักยภาพการผลิตของชุมชน โดยใช้วัสดุที่มีราคาไม่สูงมาก หาซื้อได้ง่าย รวมถึงการใช้วัสดุผสมผสานประเภทผ้าสีต่าง ๆ จึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสม

ด้านการตลาด ในการผลิตต้องพิจารณาถึงความต้องการของตลาด เนื่องจากผ้าไหมเป็นวัตถุดิบที่มีราคาสูง ในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จึงมีต้นทุนค่อนข้างสูง จำเป็นต้องมีการสื่อสารทางการตลาดสอดคล้องกับ นลินี ทองประเสริฐ, ปิยนันท์ ไซตวินิช และศุภกัญญา เกษมสุข (๒๕๖๓ : ๑๐๖) ที่ระบุว่ากลุ่มผู้ผลิตควรสื่อสารคุณค่าและราคาต่อผู้บริโภค โดยอาศัยปัจจัยขับเคลื่อนคุณค่า (Key Value Drivers) ที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ๑) การสื่อสารโดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลือก เพื่อกลุ่มลูกค้าเป้าหมายสามารถเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างผ้าไหม กับผ้าชนิดอื่นด้วยการสร้างจินตนาการหรือประสบการณ์ของลูกค้า เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมในการรักษาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ๒) การสื่อสารให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายรู้สึกว่าคุณค่าได้ประโยชน์โดยเฉพาะประโยชน์ทางด้านจิตวิทยา หากซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เช่น รู้สึกถึงความสบายเมื่อสวมใส่ เนื่องจากเป็นผ้าที่ผลิตจากเส้นใยธรรมชาติ ตลอดจนหากสวมใส่แล้วจะมีภาพลักษณ์ที่ดีเนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่างจากสินค้าทั่วไปในตลาด ซึ่งทั้งหมดนี้กลุ่มได้นำไปประยุกต์โดยได้จัดทำเรื่องราว (product story) และ ๓) เพิ่มช่องทางการตลาดที่จะถ่ายทอดให้กลุ่มเป้าหมายผ่านช่องทางสื่อ

## ข้อเสนอแนะ

๑. ชุมชนควรเร่งพัฒนามาตรฐานและคุณภาพของผ้าทอมือพื้นบ้านอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทยเขมร ให้มีคุณภาพเพื่อยกระดับจากผลิตผลที่ใช้ในครัวเรือนไปสู่สินค้าทางวัฒนธรรม เมื่อมีมาตรฐานและคุณภาพทั้งการเลือกใช้วัตถุดิบ ความประณีตของผืนผ้า การทอแน่น ริมผ้าเรียบ ลวดลายและสีสันทันสมัย สีสันสด ๆ จะ

เพิ่มความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของคนในชุมชนผู้ผลิต รวมถึงการตลาดที่สร้างการยอมรับและจดจำของผู้บริโภคผ่านผลิตภัณฑ์ผืนผ้า และผลิตภัณฑ์แปรรูป

๒. หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่หลักด้านวัฒนธรรม และการผลิตสินค้าชุมชนควรสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของผ้าทอพื้นบ้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์ ส่งเสริมและให้การสนับสนุนด้านการถ่ายทอด การผลิต และการตลาดผ้าประจำแต่ละถิ่นที่มีความหลากหลายเพื่อเป็นการสืบสาน รักษา และต่อยอด อันจะทำให้ชุมชนเกิดแรงจูงใจในการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสานและต่อยอดไปสู่สินค้าทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายของแต่ละชุมชนต่อไป

๓. ผู้บริหารและผู้นำหน่วยงาน หรือองค์กรในท้องถิ่น ควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ผ้าทอมือประจำถิ่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในชุมชนผ่านการผลิตและการบริโภคอย่างเป็นรูปธรรม

๔. สถาบันการศึกษาในชุมชน ท้องถิ่นควรเร่งการจัดสำรวจ วิจัย ทำฐานข้อมูลผ้าทอพื้นบ้าน ฐานข้อมูลครูช่างภูมิปัญญาที่มีความสามารถในการถ่ายทอดสู่เยาวชน ดำเนินการถ่ายทอดการผลิต การออกแบบ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ่านการอบรมหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรท้องถิ่น หรือหลักสูตรวิชาชีพ รวมถึงส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์



- อัจฉรา ภาณุรัตน์, เกร็วจิต ศรีบุญนาถ และวารุณี สุวรรณานนท์. (๒๕๓๗). *ผ้าไหมในวิถีชีวิตไทยภูเขาและไทยเขมร*. รุ่งชนเกียรติออฟเซ็ทการพิมพ์.
- Andrew, S. (๒๐๐๘). Textile semantics: considering a communication-based reading of textiles. *Textile : the journal of cloth and culture*, ๖(๑), ๓๒-๖๕.
- Anthony F. C. Wallace. (๑๙๕๖). Revitalization Movements. *American Anthropologist*. ๕๘(๒): ๒๖๔-๒๘๑.
- Brahma, B. (๒๐๒๐). A comparative study of ethnic lao and bodo textiles. *Palarch's journal of archaeology of egypt/ egyptology*, ๑๗(๓), ๓๓๐๔-๓๓๑๗.
- Buckley, CD. (๒๐๑๒). Investigating cultural evolution using phylogenetic analysis: the origins and descent of the southeast asian tradition of warp ikat weaving. *PLoS ONE*, ๗(๑๒), ๑-๒๐.
- Boonpracha J. (๒๐๒๑). Creative cultural product design in the bicultural context, *Creativity studies*, ๑๔(๒), ๓๓๖-๓๔๕.
- Chai, C. L., Bao, D. F., Sun, L. Y., & Gao, Y. (๒๐๑๕). The relative effects of different dimensions of traditional cultural elements on customer product satisfaction. *International Journal of Industrial Ergonomics*, ๔๘(๒๐๑๕), ๓๗-๘๘.
- Hsu, C. H. & Tsai, W. C. (๒๐๑๕). A design strategy of cultural and creative products on the global market. ๗th international conference, ccd ๒๐๑๕, held as part of hci international ๒๐๑๕, los angeles, ca, usa, august ๒-๗, ๒๐๑๕, proceedings, (pp.๓๖-๔๘). [https://doi.org/10.1007/978-3-319-20๙๐๗-๔\\_๔](https://doi.org/10.1007/978-3-319-20๙๐๗-๔_๔).
- Chow w. & Shieh, M.D. (๒๐๑๘). A study of the cultural and creative product design of phalaenopsis in Taiwan, *Journal of interdisciplinary mathematics*, ๒๑(๒), ๓๘๙-๓๙๕.
- Danerek, S & Danerek, M. (๒๐๒๐). Palu'e Ikat: Nomenclature and Iconography. *ARCHIPEL*, ๑๐๐(๒๐๒๐), ๑๑๓-๑๔๒.
- Gao, Y.-J. et al. (๒๐๑๘). Conceptual framework and case study of china's womanise scripts (女書) used in culture product design. *Journal of arts & humanities*, ๗(๐๓), ๕๗-๖๗.
- Gavin, T. (๒๐๐๓). *Iban ritual textiles*. KITLV Press.
- Gümüşer T. (๒๐๑๘). Modern interpretations of traditional wax batik technique in textile arts: a local case study in turkey. *New Design Ideas*, ๒(๑), ๒๐-๒๙.
- Grunbaum, B. (๒๐๐๖). What symmetry groups are present in Alhambra?. *Notices of the AMS*, ๕๓(๖), ๖๗๐-๖๗๓.
- Goldschmidt, G., & Smolkov, M. (๒๐๐๖). Variances in the impact of visual stimuli on design problem solving performance. *Design Studies*, ๒๗(๕), ๕๔๙-๕๖๙.

- Gonçaves, M. , Cardoso, C. , & Badke-Schaub, P. (୨୦୧୫). What inspires designers? Preferences on inspirational approaches during idea generation. *Design Studies*, ୩୫(୧), ୨୯-୫୩.
- Hamil, A. & Natchiar, K. (୨୦୧୬). A Study on consumer behaviour towards pothys textile in tirunelveli district. *International journal of research -GRANTHAALAYAH*, ୫(୫). ୨୧-୨୫.
- HeMin Du (୨୦୨୦). Cultural creative product design from the perspective of chinese ancient ware modelling. International conference on environment and water resources engineering (EWRE ୨୦୨୦), ୩୩୯(୨୦୨୦), ୧-୫.
- Hobanthad, S. et al. (୨୦୧୩). Matrix transformation analysis of mee laud technique in mudmee pattern. ୫୫ Kasetart University Annual Conference, Bangkok. (pp.୧-୧୦). [https://kukr.lib.ku.ac.th/proceedings/KUCON/search\\_detail/result/୩୬୬୩୦୫](https://kukr.lib.ku.ac.th/proceedings/KUCON/search_detail/result/୩୬୬୩୦୫).
- Ilmakunnas, J. (୨୦୧୬). Embroidering women and turning men; Handiwork, gender, and emotions in Sweden and Finland, c. ୧୩୨୦-୧୫୨୦. *Scandinavian Journal of History*, ୫୧(୩), ୩୦୬-୩୩୧.
- Kalaiyarasi, S. (୨୦୧୫). An empirical study of the preferences and buying behavior of silk sarees among women consumers in vellore town. *International journal of business and administration research review*, ୧(୫), ୧୨-୨୦.
- Kezia-Clarissa, L. & Shinmi, P. (୨୦୧୩). An observation on the characteristics of design and aesthetics of balinese 'sacred cloths'. *Journal of the korean society of costume*, ୬୩(୩), ୯୯-୧୧୫.
- Kraft, K. (୨୦୦୫). Textile patterns and their epistemological functions. *Textile : the journal of cloth and culture*, ୨(୩), ୨୩୫-୨୫୯ .
- Laistrooglai, N. (୨୦୧୩). Thai mudmee design and development for contemporary Use. *International journal of costume and fashion*, ୧୩(୧), ୫୯-୬୯.
- Leder, H. et al. (୨୦୧୫). Symmetry is not a universal law of beauty. *Empirical studies of the arts*, ୩୩(୧), ୧୦୫-୧୧୫.
- Lekka, L. & Dascalopoulos, S. (୨୦୦୫). Motif and symmetry characteristics of the ornamentation on traditional greek woven textiles from the area of the aegean. *Fibres & textiles in eastern europe*, ୧୬(୩), ୩୫-୬୫.
- Liu, W.K. (୨୦୦୩). Introduction to emotion password. In: The culture code: an ingenious way to understand why people around the world live and buy as they do, pp. ୧୫-୧୬. Bookzone, Taipei (୨୦୦୩) (in Chinese, semantic translation).
- Luo, S.-J. & Dong, Y.-N. (୨୦୧୩) Role of cultural inspiration with different types in cultural product design activities. *Int J Technol Des Educ*, ୨୩(୨୦୧୩), ୫୯୯-୬୧୫.

- Malaga, R. S. (୨୦୦୦). The effect of stimulus modes and associative distance in individual creativity support systems. *Design Support Systems*, ୬(୧)(୨୦୦୦), ୧୧୫-୧୨୧.
- Mcmanus, I. C. (୨୦୦୫). Symmetry and asymmetry in aesthetics and the arts. *European Review*, ୧୩(୨), ୧୫୩-୧୬୦.
- Prajonsant, S. (୨୦୧୬). The design of mud-mee silk from graphic pattern of khmer sanctuary plan in the lower northeastern part, Thailand. *Silpakorn university journal of social sciences, humanities, and arts*, ୧୬(୩), ୧୧୫-୧୩୨.
- Pujeeb, N. (୨୦୧୦). The development of natural dyed fabric product with shibori fabric dyeing technique. *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt / Egyptology*, ୧୩(୫), ୧୧୩୩-୧୧୩୩.
- Rapaille, C. (୨୦୦୩). *The culture code: an ingenious way to understand why people around the world live and buy as they do*. Crown Business.
- Reinhardt, P. A. & Welter, L. (୧୯୯୯). Symmetry analysis of embroideries on greek women's chemises. *Clothing and textiles research journal*, ୧୩(୫), ୧୩୬-୧୬୦.
- Robertson, K. & Vinebaum, L. (୨୦୧୬). Crafting community. *Textile : the journal of cloth and culture*, ୧୫(୧), ୩-୧୩.
- Sivakavitha S. & Selvasundaram K. (୨୦୧୦). An empirical study on consumer perception towards branded silk sarees in kanchipuram district. *European journal of molecular & clinical medicine*, ୩(୩), ୫୫୯୯-୫୬୧୧.
- Tehrani, J. J. & Collard, M. (୨୦୦୯). On the relationship between interindividual cultural transmission and population-level cultural diversity: a case study of weaving in Iranian tribal populations. *Evolution and human behavior*, ୩୦(୨୦୦୯), ୧୬୬-୩୦୦.
- Wang, M. Q. & Wu, J. L. (୨୦୧୧). Research on consumer behavior of silk products in east China. *Journal of beijing institute of clothing technology (natural science edition)*, ୩୧(୩), ୫୩-୫୬.



## ประวัติผู้วิจัย

๑. ชื่อผู้วิจัย นายสมบัติ ประจัญสานต์ ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์  
หน่วยงานที่สังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ถ.จิระ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์  
๓๑๐๐๐

ที่อยู่ สาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราช  
ภัฏบุรีรัมย์ โทรศัพท์ ๐-๔๔๖๑-๑๒๑ ต่อ ๓๕๐๐ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐-๖๓๙๖-๙๑๙๕๕  
E-mail address: sombat.pj@bru.ac.th หรือ sombatprajonsant@gmail.com

### ประวัติการศึกษาระดับอุดมศึกษา

๑) ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต (สถาปัตยกรรม เกียรตินิยมอันดับ ๑) ปีการศึกษา ๒๕๓๘  
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

๒) ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต (สถาปัตยกรรม) ปีการศึกษา ๒๕๔๔  
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

### ผลงานทางวิชาการ

#### บทความทางวิชาการ บทความวิจัย

๑) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๔๕). แนวทางการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษา  
ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ  
บุรีรัมย์ ๒(๑).จำนวน ๗ หน้า.

๒) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๔๖). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์กับการวางผังแม่บททาง  
กายภาพ. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ๒(๒). หน้า ๒-๑๒.

๓) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๔๗). สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวความคิดการออกแบบ  
จากปราสาทขอม. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ๓(๑) จำนวน ๑๑.

๔) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๔๗). การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมและความคิดเห็นที่มีต่อ  
สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวความคิดการออกแบบจากปราสาทขอม. วารสารบัณฑิตศึกษา  
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ๓(๑). จำนวน ๑๕ หน้า.

๕) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๔๗). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา  
กระบวนการผลิตให้ได้คุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ระดับชุมชน กรณีศึกษา: ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่  
เครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เอกสารการประชุมทางวิชาการเพื่อนำเสนอ  
ผลงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๔๗. จำนวน ๑๒  
หน้า

๖) สมบัติ ประจัญสานต์.(๒๕๔๙). เสื้อผ้า ผ้าแพรร่ ชินไหม : ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น  
วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มแม่น้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และ  
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒(๒). หน้า ๑๒๕-๑๓๘.

๗) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๒). แนวทางพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน  
วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ๔(๑). หน้า ๗๑-๘๓.

๘) สมบัติ ประจักษ์ศานต์.(๒๕๕๓). วิธีการคำนวณ ค่า K ที่สถาปนิกควรรู้. วารสารอาชาสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ (๐๖: ๕๓- ๐๗: ๕๓). หน้า ๑๐๙-๑๑๐.

๙) สมบัติ ประจักษ์ศานต์.(๒๕๕๓). ค่า K กับงานก่อสร้างอาคารราชการที่สถาปนิกควรรู้. วารสารอาชา สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ (๑๐: ๕๓- ๑๑: ๕๓). หน้า ๑๑๐-๑๑๓.

๑๐) สมบัติ ประจักษ์ศานต์. (๒๕๕๑). แนวทางการจัดการภูมิสถาปัตยกรรมทางการท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ หน้า ๓๕๐-๓๖๐.

๑๑) สมบัติ ประจักษ์ศานต์. (๒๕๕๕). สภาพการอนุรักษ์อุโบสถพื้นถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์. รายงานสืบเนื่องการประชุมทางวิชาการ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๕ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น. บทคัดย่อ หน้า ๑๗๓.

๑๒) สมบัติ ประจักษ์ศานต์. (๒๕๕๕). การออกแบบลวดลายเรขศิลป์ ๒ มิติจากลวดลายส่วนประดับปราสาทขอมในจังหวัดบุรีรัมย์. รายงานสืบเนื่องการประชุมทางวิชาการ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๕ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น. บทคัดย่อ หน้า ๑๕๙-๑๖๐.

๑๓) สมบัติ ประจักษ์ศานต์. (๒๕๕๕). การจัดโครงสร้างในผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้าน. รายงานสืบเนื่องการประชุมทางวิชาการระดับชาติเครือข่ายวิจัยสถาบันอุดมศึกษา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๕ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับเครือข่ายบริหารการวิจัยภาคเหนือตอนบน. บทคัดย่อ หน้า ๓๐๑-๓๐๒.

๑๔) สมบัติ ประจักษ์ศานต์. (๒๕๕๖). การออกแบบลายผ้าทอพื้นบ้านจากต้นแบบลวดลายเรขศิลป์ ๒ มิติจากลวดลายส่วนประดับของปราสาทขอมในจังหวัดบุรีรัมย์. รายงานสืบเนื่องการประชุมทางวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น. บทคัดย่อ หน้า ๑๔๙-๑๕๐.

๑๕) สมบัติ ประจักษ์ศานต์. (๒๕๕๖). การยอมรับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายเรขศิลป์ ๒ มิติจากลวดลายส่วนประดับของปราสาทขอมในจังหวัดบุรีรัมย์. รายงานสืบเนื่องการประชุมทางวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น. บทคัดย่อ หน้า ๑๔๗-๑๔๘.

๑๖) สมบัติ ประจักษ์ศานต์. (๒๕๕๖). การออกแบบต้นแบบลวดลายเรขศิลป์ ๒ มิติจากลวดลายส่วนประดับของปราสาทหินพิมายในจังหวัดนครราชสีมา. รายงานสืบเนื่องการประชุมทางวิชาการวิชาการระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บทคัดย่อ หน้า ๙๔.

๑๗) สมบัติ ประจักษ์ศานต์. (๒๕๕๖). การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายเรขศิลป์ ๒ มิติจากลวดลายส่วนประดับของปราสาทปราสาทหินพิมายในจังหวัดนครราชสีมา. รายงานสืบเนื่องการประชุมทางวิชาการระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บทคัดย่อ หน้า ๙๔.

๑๘) วิสาข์ แผงเวียง, สมบัติ ประจักษ์ศานต์, ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์ และกิตติฤกษ์ ปีตาหะสังข์. (๒๕๕๖). โครงการประเมินความสำเร็จของโครงการบูรณาการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ

บุรีรัมย์. รายงานสืบเนื่องการประชุมทางวิชาการระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บทคัดย่อ หน้า ๙๓.

๑๙) Sombat Prajonsant. (๒๐๑๓). “Designing Color Scheme for Contemporary Mudmee Silk Products” . proceedings in The ๑<sup>th</sup> Asia Color Association Conference “ACA๒๐๑๓ Thanyaburi Blooming Color for Life” . Patoomthani: Rajamangala University of technology Thanyaburi. pp.๒๒๗-๒๓๐.

๒๐) Sombat Prajonsant. (๒๐๑๔). “Unique Mudmee Silk Desing from Khmer Temples Plan in BuriRam Province” . proceedings in The ๖<sup>th</sup> International Conference “ASEAN in The Next Decade” . Surin: Surindra Rajabhat University. pp.๖๕-๖๙.

๒๑) Sombat Prajonsant. (๒๐๑๔). “Mud-Mee Silk Design of Graphic Patterns Adopting from Architectural decoration of Khmer Temples in Buriram Province” . proceedings in The ๗<sup>th</sup> Silpakorn University International Conference on Academic Research and Creative Arts : Integration of Art and Science “Decades of silpakorn Creativity Framing sand Reframing for ASEAN” . Sinlapakorn University. pp.PE-๑-PE-๖.

๒๒) สมบัติ ประจัญสานต์, วิสาข์ แผงเวียง, ปิยชนม์ สังข์ศักดา และกิตติฤกษ์ ปีตาหะสังข์. (๒๕๕๗). “รูปแบบการเรียนการสอนที่บูรณาการกับการวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์” . วารสารการ พัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต. ๒(๒). หน้า ๒๑๕-๒๒๔.

๒๓) สมบัติ ประจัญสานต์ และคณะ. (๒๕๕๗). “แนวทางสุขภาวะของผู้สูงอายุในพื้นที่ลำน้ำ ห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์” . วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ๙(๒). หน้า ๒๑-๒๙.

๒๔) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๘). “การยอมรับผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์ลายเรขศิลป์จาก ลวดลายส่วนประดับของปราสาทขอม” . รายงานสืบเนื่องการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ (National and International Research Conference ๒๐๑๕ : NIRC๒๐๑๕) มหาวิทยาลัยราชภัฏ บุรีรัมย์ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). หน้า ๙๙๗-๑๐๐๕ .

๒๕) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๘). “แนวทางสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยที่เป็นมิตรของ ผู้สูงอายุในพื้นที่ลำน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์” . รายงานสืบเนื่องการประชุมเสนอผลงานวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ (National and International Research Conference ๒๐๑๕ : NIRC๒๐๑๕) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา (สกอ.). หน้า ๕๖๓-๕๗๐.

๒๖) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๘). “การออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่ ลวดลายเรขศิลป์ส่วนประดับของปราสาทขอม” . รายงานสืบเนื่องการประชุมเสนอผลงานวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ (National and International Research Conference

๒๐๑๕ : NIRC๒๐๑๕) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). หน้า ๙๙๒-๙๙๖.

๒๗) วิสาข์ แฝงเวียง, สมบัติ ประจัญสานต์, ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์ดา และกิตติฤกษ์ ปิตาทะสังข์. (๒๕๕๘). “ประเมินความสำเร็จของโครงการบูรณาการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีที่ ๒”. รายงานสืบเนื่องการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ (National and International Research Conference ๒๐๑๕ : NIRC๒๐๑๕) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). หน้า ๕๔๗-๕๕๔.

๒๘) Sombat Prajonsant, Visar Feangwiang, Pipat Prajonsan. (๒๐๑๕). “Local Wisdom in Designing Vernacular Buddhist Holy Temples that Creating the Thermal Comfort : case study of Khun Kong temple’s Sim in Nang Rong district, BuriRam province ” KRU International Journal of Humanities and Social Sciences. ๕(๑). pp. ๓๑-๔๗.

๒๙) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๘). “การออกแบบโครงสร้างในผ้าไหมมัดหมี่ร่วมสมัย”. การประชุมวิชาการระดับชาติ และนานาชาติโครงการราชภัฏวิจัย ครั้งที่ ๓ “INACRU III” เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). หน้า ๑-๗.

๓๐) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๘). “การออกแบบลายผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายเรขศิลป์จากลวดลายส่วนประดับของปราสาทเมืองต่ำในจังหวัดบุรีรัมย์”. การประชุมวิชาการระดับชาติ และนานาชาติโครงการราชภัฏวิจัย ครั้งที่ ๓ “INACRU III” เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). หน้า ๑-๖.

๓๑) สมบัติ ประจัญสานต์, วิสาข์ แฝงเวียง, ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์ดา และกฤษณ์ ปิตาทะสังข์. (๒๕๕๘). “รูปแบบเรียนการสอนที่บูรณาการการวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์”. วารสารวิชาการโสมภูมิ. ๒(๒). หน้า ๔๕-๕๗.

๓๒) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๘). “ลวดลายเรขศิลป์ส่วนประดับปราสาทขอมบนผ้าไหมมัดหมี่ต่อการออกแบบเครื่องแต่งกาย”. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต. ๓(๓). หน้า ๓๓๑-๓๓๘.

๓๓) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๙). “การก่อรูปลวดลายในงานผ้าไหมมัดหมี่”. วารสารวิชาการ AJNU ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. ๗(๑). หน้า ๑๗๓-๑๘๓.

๓๔) สมบัติ ประจัญสานต์ และคณะ. (๒๕๕๙). “เรียนนอกห้อง : กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น”. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. ๘(๓). หน้า ๕๐-๖๗.

๓๕) สมบัติ ประจัญสานต์, วิสาข์ แฝงเวียง และพิพัฒน์ ประจัญสานต์. (๒๕๕๙). “สภาน่าสบายในสิมวัดหนองบัวเจ้าป่า”. วารสารพื้นที่โขง ซี มูล. ๓(๓). หน้า ๓๓๑-๓๓๘.

๓๖) Sombat Prajonsant. (๒๐๑๖). The Design of Mud-mee Silk from Graphic Pattern of Khmer Sanctuary Plan in the Lower Northeastern Part, Thailand. **Silpakorn university journal of social sciences, humanities, and arts** . ๑๖(๓). pp. ๑๑๕-๑๓๒.

๓๗) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๙). “การยอมรับผลิตภัณฑผ้าไหมมัดหมี่ลายเรขศิลป์ส่วนระดับของปราสาทขอมในเขตอีสานใต้ ประเทศไทย”. **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์**. ๑๑(พิเศษ การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ราชภัฏวิจัยครั้งที่ ๔). หน้า ๔๖-๕๓.

๓๘) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๙). “การเปลี่ยนค่าน้ำหนักด้วยสีไหมเส้นยืนในผ้าไหมมัดหมี่” **รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายวิจัยอุดมศึกษาทั่วประเทศ ครั้งที่ ๑๑**. หน้า ๔๑๓-๔๑๙.

๓๙) สมบัติ ประจัญสานต์, วิสาข์ แผงเวียง และพิพัฒน์ ประจัญสานต์. (๒๕๕๙). “สภาวะน่าสบายในสิมอีสาน”. **วารสารวิชาการ AJNU ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. ๗(๒). หน้า ๑-๑๐.

๔๐) สำคัญ ฮ่อบรรทัด, สมบัติ ประจัญสานต์ และดร.สวีน วงศ์ประเมษฐ์. (๒๕๖๐). “การวิเคราะห์การแปลงเมทริกซ์ของลายมัดหมี่ที่ใช้เทคนิคการค้นแบบหมี่ลวด”. **รายงานสืบเนื่องการประชุมทางวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๕๕**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า ๑-๑๐.

๔๑) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๖๐). “การกำหนดขนาดพื้นที่สังฆกรรมตามพุทธบัญญัติ”. **เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติ โสมภูมิ ครั้งที่ ๓ ภูมิปัญญาสู่อนาคต: Wisdom for the Future เครือข่ายสถาบันการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๘ สถาบัน**. หน้า ๑๐๙-๑๒๐.

๔๒) ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์ดา, สมบัติ ประจัญสานต์, วิสาข์ แผงเวียง และกฤษณ์ ปิตาทะสังข์. (๒๕๖๐). “การศึกษาศักยภาพสิมวัดท่าเรือ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน”. **เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติ โสมภูมิ ครั้งที่ ๓ ภูมิปัญญาสู่อนาคต: Wisdom for the Future เครือข่ายสถาบันการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๘ สถาบัน**. หน้า ๔๕-๕๔.

๔๓) ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์ดา, สมบัติ ประจัญสานต์, วิสาข์ แผงเวียง และกฤษณ์ ปิตาทะสังข์. (๒๕๖๑). “การสำรวจสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยบูรณาการการเรียนรู้ ทัศนศึกษา อุโบสถพื้นถิ่นวัดสวนใน จังหวัดบุรีรัมย์”. **รายงานการประชุมวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรมระดับชาติ ครั้งที่ ๔ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จ.กำแพงเพชร**. หน้า ๕๕๗-๕๖๒.

๔๔) วิสาข์ แผงเวียง, สมบัติ ประจัญสานต์ และกฤษณ์ ปิตาทะสังข์. (๒๕๖๑). “การพัฒนาผ้าบ้านสำเร็จรูปจากงานหัตถกรรมกก”. **รายงานการประชุมวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรมระดับชาติ ครั้งที่ ๔ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จ.กำแพงเพชร**. หน้า ๔๒๔-๔๒๘.

๔๕) สมบัติ ประจัญสานต์, วิสาข์ แผงเวียง และปิยชนม์ สังข์ศักดิ์ดา. (๒๕๖๑). “สถานภาพผลงานวิชาการการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์”. **รายงานการประชุมวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรมระดับชาติ ครั้งที่ ๔ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จ.กำแพงเพชร**. หน้า ๖๖๕-๖๗๒.

๔๖) กฤษณ์ ปิตาทะสังข์, วิสาข์ แผงเวียง, สมบัติ ประจัญตานต์ และปิยชนม์ สังข์ศักดา. (๒๕๖๑). “สิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโดยใช้สิมวัดหนองบัวเจ้าป่าเป็นฐาน กรณีศึกษา วัดหนองบัวเจ้าป่า อำเภอเสตึก จังหวัด บุรีรัมย์”. รายงานการประชุมวิชาการทางการออกแบบสร้างสรรค์ระดับชาติ ครั้งที่ ๑ ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน้า ๑๘๗-๑๙๖.

๔๗) สมบัติ ประจัญตานต์, วิสาข์ แผงเวียง, ปิยชนม์ สังข์ศักดา. กฤษณ์ ปิตาทะสังข์ และ ดนัย นิลสกุล. (๒๕๖๑). “ประเมินความสำเร็จของโครงการบูรณาการของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีที่ ๕”. วารสารวิชาการ รมยสาร. ๑๖(ฉบับพิเศษ ม.ค.-เม.ย.). หน้า ๒๘๕-๓๐๗.

๔๘) สมบัติ ประจัญตานต์. (๒๕๖๒). “ผ้าพันคอพิมพ์ลายเรขศิลป์จากลวดลายส่วนประดับของปราสาทขอมกับการยอมรับผลิตภัณฑ์”. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. ๓๙(๓). หน้า ๒๐-๓๒.

๔๙) สมบัติ ประจัญตานต์. (ม.ป.ป.). “การสร้างคุณค่าและมูลค่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านสินค้าที่ระลึก”. คู่มือพัฒนาศักยภาพบุคลากรการท่องเที่ยวให้ชุมชน. หน้า ๔๗-๖๒.

๕๐) สมบัติ ประจัญตานต์. (๒๕๖๓). “กระบวนการเรียนรู้การออกแบบและผลิตผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ หมู่บ้านท่องเที่ยวไหม จังหวัดบุรีรัมย์”. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. ๑๒(๒). หน้า ๑๓๒-๑๔๓.

๕๑) สมบัติ ประจัญตานต์, วิสาข์ แผงเวียง และปิยชนม์ สังข์ศักดา. (๒๕๖๓). “ฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์”. วารสารมนุษยสังคมสาร. ๑๘(๑). หน้า ๑-๓๒.

๕๒) สมบัติ ประจัญตานต์. “การออกแบบลายมัดหมี่จากเครื่องแขวนไทยดอกไม้สดแบบวิมานแทน”. วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ๗(๒). หน้า ๗๙-๘๗.

#### บทความประกอบงานสร้างสรรค์

๑) สมบัติ ประจัญตานต์. (๒๕๖๐). “ก้านขดจากลายประดับขอมสู่งานไหมมัดหมี่”. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ โฮมภูมิ ครั้งที่ ๓. ขอนแก่น : เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบ ๘ สถาบันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, หน้า ๑๗-๒๗.

๒) สมบัติ ประจัญตานต์. (๒๕๖๐). “ผังพื้นปราสาทขอมสู่งานไหมมัดหมี่”. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ โฮมภูมิ ครั้งที่ ๓. ขอนแก่น : เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบ ๘ สถาบันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, หน้า ๒๙-๓๘.

๓) สมบัติ ประจัญตานต์. (๒๕๖๑). “ไหมมัดหมี่ในผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือหนัง”. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการทางการออกแบบสร้างสรรค์ระดับชาติ Thailand design and research conference ง าน TDR-Con ๒๐๑๘: Thailand Design and Research Conference ๒๐๑๘ ประจำปี ๒๕๖๑. ขอนแก่น : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน้า ๒๓๕-๒๔๒.

๔) สมบัติ ประจัญตานต์. (๒๕๖๑). “โพธิ์จักรพรรดิ เครื่องแขวนไทยดอกไม้สด : จากงานประณีตศิลป์สู่ลายมัดหมี่”. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการทางการออกแบบสร้างสรรค์

ระดับชาติ Thailand design and research conference งานTDR-Con ๒๐๑๘: Thailand Design and Research Conference ๒๐๑๘ ประจำปี ๒๕๖๑. ขอนแก่น : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน้า ๒๒๗-๒๓๓.

#### ตำรา

ตำรา เอกสารประกอบการสอน จำนวน ๙ เรื่อง ดังนี้

๑) สมบัติ ประจักษ์สานต์. (๒๕๕๐). การออกแบบสถาปัตยกรรม. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ๒๘๓ หน้า.

๒) สมบัติ ประจักษ์สานต์. (๒๕๕๕). การประมาณราคาการก่อสร้างบ้านพักอาศัย. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ๓๕๕ หน้า.

๓) สมบัติ ประจักษ์สานต์. (๒๕๕๕). การประมาณราคาการก่อสร้างบ้านพักอาศัย. ฉบับปรับปรุง . บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ๓๕๕ หน้า.

๔) สมบัติ ประจักษ์สานต์. (๒๕๕๓). การเตรียมงานวิจัยทางสถาปัตยกรรม. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ๒๗๐ หน้า.

๕) สมบัติ ประจักษ์สานต์. (๒๕๕๘). การเตรียมงานวิจัยทางสถาปัตยกรรม. ฉบับปรับปรุง . บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ๒๖๙ หน้า.

๖) สมบัติ ประจักษ์สานต์. (๒๕๖๑). ๙ วัด ๙ อุโบสถพื้นถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ๒๙๘ หน้า.

๗) สมบัติ ประจักษ์สานต์. (๒๕๔๙). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาเทคโนโลยีอาคาร ๓. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ๒๓๑ หน้า.

๘) สมบัติ ประจักษ์สานต์. (๒๕๕๔). เอกสารคำสอน การเตรียมงานวิจัยทางสถาปัตยกรรม. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ๓๑๓ หน้า.

๙) สมบัติ ประจักษ์สานต์. (๒๕๖๑). เอกสารคำสอน การสำรวจสถาปัตยกรรมในท้องถิ่น. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ๒๙๘ หน้า.

#### ผลงานวิจัย

๑) สมบัติ ประจักษ์สานต์, นันทนัช พิเชฐวิทย์, พันธุ์ศักดิ์ พ่วงพันธ์, กรรติน พ่วงพันธ์, รุ่งฤดี อนุสรณ์ และสมเกียรติ ศรีปัดดา. (๒๕๕๕). โครงการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา: ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ เสนอต่อ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติร่วมกับสำนักงานสถาสถาบันราชภัฏ. บุรีรัมย์ : สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.

๒) สมบัติ ประจักษ์สานต์, ณิชอิสร์ ศรีสุขพรชัย และณัฐพล ตริรัตน์กุล. (๒๕๕๕). โครงการจัดทำผังแม่บททางกายภาพมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. เสนอต่อสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.

๓) สมบัติ ประจักษ์สานต์, นันทนัช พิเชฐวิทย์, พันธุ์ศักดิ์ พ่วงพันธ์, กรรติน พ่วงพันธ์ และ รุ่งฤดี อนุสรณ์. (๒๕๕๖). โครงการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา : ผ้าทอพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงจำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดบุรีรัมย์. เสนอต่อ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.



๔) สมบัติ ประจัญสานต์, นันทนัช พิเชฐวิทย์, รุ่งรัตน์ หัตถกรรม และวัชระ วชิรภัทรกุล. (๒๕๔๖). โครงการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน ภูมิศึกษา: ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. เสนอต่อ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๕) สมบัติ ประจัญสานต์, นันทนัช พิเชฐวิทย์, รุ่งรัตน์ หัตถกรรม และวัชระ วชิรภัทรกุล. (๒๕๔๗). โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตให้ได้คุณภาพ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ระดับในผ้าทอพื้นบ้าน ภูมิศึกษา: ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ บ้านหนองตาไก่ ตำบลหนองกง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๖) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๔๗). โครงการวิจัยประเมินผลกลุ่มอาชีพสหกรณ์ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ปี พ.ศ.๒๕๔๔-๒๕๔๕ ภูมิศึกษา: ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย. เสนอต่อ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๗) อนันต์ ลิขิตประเสริฐ และสมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๔๘). โครงการวิจัยประเมินผลโครงการพัฒนาพื้นที่พึ่งตนเองอย่างยั่งยืน จังหวัดบุรีรัมย์ (ADP) อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์. เสนอต่อ มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย . บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๘) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๔๘). โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OPC ปี ๒๕๔๗ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่ กลุ่มแม่บ้านประชาสามัคคี หมู่ที่ ๕ ตำบลรอบเมือง กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านวังใหม่ ตำบลกกโพธิ์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าห่มทอมือกลุ่มแม่บ้านประชาสามัคคี หมู่ที่ ๑ ตำบลรอบเมือง และกลุ่มสตรีทอผ้าตำบลภูเขาทอง อำเภอนางรองพอกจังหวัดร้อยเอ็ด. เสนอต่อ คณะอนุกรรมการมาตรฐานและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ในคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๙) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๔๙). โครงการวิจัยสภาพการอนุรักษ์อุบาสถพื้นถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์. เสนอต่อ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๑๐) อนันต์ ลิขิตประเสริฐ, ผดุงชาติ ยิงดี และสมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๐). โครงการวิจัยประเมินผลโครงการพัฒนาพื้นที่พึ่งตนเองอย่างยั่งยืน จังหวัดสุรินทร์ (ADP) อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. เสนอต่อ มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๑๑) สมบัติ ประจัญสานต์, ดนัย นิลสกุล และจักรกริช พรหมราษฎร์. (๒๕๕๐). โครงการวิจัยแนวทางการจัดการภูมิสถาปัตยกรรมทางการท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้. เสนอต่อ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) แล้วเสร็จปี พ.ศ.๒๕๕๐. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๑๒) อนันต์ ลิขิตประเสริฐ และสมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๒). โครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการงานพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อ

การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน. เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๕๑. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๑๓) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๒). **โครงการวิจัยแนวทางพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน.** เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๑๔) อนันต์ ลิขิตประเสริฐ และสมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๒). **โครงการสังเคราะห์วิจัยการจัดการความรู้เพื่อพัฒนากระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยเครือข่ายองค์กรชุมชนอย่างยั่งยืนเขตชายแดน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง.** เสนอต่อ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค ๓. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๑๕) อนันต์ ลิขิตประเสริฐ, สมบัติ ประจัญสานต์ และสุจิตรา ยางนอก. (๒๕๕๒). **โครงการวิจัยรูปแบบวิธีการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการทำวิทยานิพนธ์ สำหรับนักศึกษาปริญญาโท จังหวัดบุรีรัมย์.** เสนอต่อ สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดโครงการวิจัยการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการทำวิทยานิพนธ์ ของนิสิตนักศึกษาปริญญาโท พื้นที่ภาคอีสาน (CBMAG : Community Based Master Research Grant) . บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๑๖) อนันต์ ลิขิตประเสริฐ, สมบัติ ประจัญสานต์, สุจิตรา ยางนอก และขวัญภา ศิริไพศาลกุล. (๒๕๕๒). **โครงการวิจัยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการด้านท่องเที่ยวอุทยานลำน้ำมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์.** เสนอต่อเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) . บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๑๗) อนันต์ ลิขิตประเสริฐ, สมบัติ ประจัญสานต์, สุจิตรา ยางนอก และขวัญภา ศิริไพศาลกุล. (๒๕๕๓). **โครงการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่มีต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาล.** เสนอต่อ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค ๓. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๑๘) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๔). **โครงการพัฒนาและวิจัยเพื่อสุขภาวะชุมชนอยู่ดีมีสุขปีที่๑.** เสนอต่อสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ . บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๑๙) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๔). **โครงการวิจัยพัฒนาต้นแบบลดลายเรขศิลป์ ๒ มิติจากลดลายส่วนประดับของปราสาทขอมในจังหวัดบุรีรัมย์.** เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ . บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๒๐) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๕). **โครงการวิจัยอัตลักษณ์ผ้าทอบุรีรัมย์.** เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๒๑) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๕). **โครงการวิจัยการออกแบบลายผ้าทอพื้นบ้านจากต้นแบบลดลายเรขศิลป์ ๒ มิติจากลดลายส่วนประดับของปราสาทขอมในจังหวัดบุรีรัมย์.** เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๒๒) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๖). โครงการวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายเรขศิลป์ ๒ มิติจากลวดลายส่วนประดับของปราสาทขอมในจังหวัดบุรีรัมย์. เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๒๓) วิสาข์ แผงเวียง, สมบัติ ประจัญสานต์, ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์ และกฤษณ์ ปิตาทะสังข์. (๒๕๕๖). โครงการประเมินความสำเร็จของโครงการบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๒๔) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๖). โครงการวิจัยการออกแบบลวดลายเรขศิลป์ ๒ มิติจากลวดลายส่วนประดับของปราสาทหินพิมายในจังหวัดนครราชสีมา. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๒๕) สมบัติ ประจัญสานต์, นลินทิพย์ พิมพ์กัณฑ์, คคนางค์ ช่อชู และฟ้าประทาน เต็มขุนทด. (๒๕๕๖). โครงการวิจัยแนวทางพัฒนาสุขภาพระดับสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๒๖) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๖). โครงการวิจัยแนวทางจัดสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ พื้นที่ในลุ่มน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๒๗) สมบัติ ประจัญสานต์, วิสาข์ แผงเวียง และพิพัฒน์ ประจัญสานต์. (๒๕๕๘). โครงการวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นในการออกแบบอุโบสถพื้นถิ่นที่สร้างสภาวะสบาย : กรณีศึกษาอุโบสถในจังหวัดบุรีรัมย์ เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๒๘) วิสาข์ แผงเวียง, สมบัติ ประจัญสานต์, ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์ และกฤษณ์ ปิตาทะสังข์. (๒๕๕๗). โครงการประเมินความสำเร็จของโครงการบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม ปีที่ ๒. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๒๙) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๗). โครงการวิจัยการยอมรับผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์ลายลวดลายเรขศิลป์จากส่วนประดับปราสาทขอม. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๓๐) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๘). โครงการวิจัยการออกแบบผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายเรขศิลป์จากส่วนประดับปราสาทขอม ในจังหวัดบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๓๑) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๘). โครงการวิจัยการออกแบบโครงสร้างในผ้าไหมมัดหมี่ร่วมสมัย. เสนอต่อ เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๓๒) วิสาข์ แผงเวียง, สมบัติ ประจัญสานต์ และกฤษณ์ ปิตาทะสังข์. (๒๕๕๘). โครงการวิจัยพัฒนาสื่อสารสนเทศชุดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการออกแบบอุโบสถพื้นถิ่นที่สร้างสภาวะสบาย : กรณีศึกษา อุโบสถในจังหวัดบุรีรัมย์ เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๓๓) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๘). **โครงการวิจัยการออกแบบผ้าไหมมัดหมี่ที่มีลวดลายเรขศิลป์จากผังพื้นของปราสาทในเขตอีสานใต้ ประเทศไทย** เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ๑๘๖ หน้า.

๓๔) สมบัติ ประจัญสานต์, วิสาข์ แผงเวียง และพิพัฒน์ ประจัญสานต์. (๒๕๕๙). **โครงการวิจัยภูมิปัญญาการวางทิศทางอาคารสิมอีสาน กรณีศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์.** เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๓๕) วิสาข์ แผงเวียง, สมบัติ ประจัญสานต์, ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์ และกฤษณ์ พิตาหะสังข์. (๒๕๕๘). **โครงการประเมินความสำเร็จของโครงการบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม ปีที่ ๓.** บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๓๖) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๘). **โครงการวิจัยการออกแบบผ้าไหมมัดหมี่จากลวดลายเรขศิลป์ ๒ มิติจากลวดลายส่วนประดับของปราสาทขอมในเขตอีสานใต้.** เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๓๗) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๙). **โครงการวิจัยการพัฒนาสินค้าผ้าไหมมัดหมี่เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ : อิทธิพลของสีไหมเส้นยืนในงานผ้าไหมมัดหมี่** เสนอต่อ เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๓๘) ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์, สมบัติ ประจัญสานต์, วิสาข์ แผงเวียง และกฤษณ์ พิตาหะสังข์. (๒๕๕๙). **โครงการวิจัยแนวทางการจัดการสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์** เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๓๙) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๙). **โครงการวิจัยภูมิปัญญาการกำหนดพื้นที่ภายในสิมอีสาน.** เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๔๐) ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์, สมบัติ ประจัญสานต์, วิสาข์ แผงเวียงและกฤษณ์ พิตาหะสังข์. (๒๕๕๙). **โครงการประเมินความสำเร็จของโครงการบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม ปีที่ ๔.** บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๔๑) สำคัญ ฮ่อบรรทัด, สมบัติ ประจัญสานต์ และดร.สวิน วงศ์ปรเมษฐ์. (๒๕๕๙). **โครงการวิจัยภูมิปัญญาการก่อรูปของลายมัดหมี่.** เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๔๒) สมบัติ ประจัญสานต์, ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์, วิสาข์ แผงเวียง, กฤษณ์ พิตาหะสังข์. และ ดนัย นิลสกุล. (๒๕๖๐). **โครงการประเมินความสำเร็จของโครงการบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม ปีที่ ๕.** บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๔๓) สมบัติ ประจัญศานต์. (๒๕๖๐). **โครงการวิจัยออกแบบผ้ามัดหมี่โดยการผสมสานสีด้วยสายตา.** เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๔๔) สมบัติ ประจัญศานต์. (๒๕๖๐). **โครงการวิจัยออกแบบผ้าไหมมัดหมี่โดยการเปลี่ยนค่าน้ำหนักของสีด้วยเส้นยืนสีกลาง.** เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๔๕) วิสาข์ แผงเวียง, ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์, สมบัติ ประจัญศานต์ และกฤษณ์ ปิตาทะสังข์. (๒๕๖๐). **โครงการวิจัยการพัฒนาผ้าบ้านสำเร็จรูปจากหัตถกรรมกก.** เสนอต่อ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๔๖) กฤษณ์ ปิตาทะสังข์, สมบัติ ประจัญศานต์, ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์ และวิสาข์ แผงเวียง. (๒๕๖๐). **โครงการวิจัยสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวชุมชนโดยใช้ลมเป็นฐาน กรณีศึกษา ลิมวัดหนองบัวเจ้าป่า อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์.** เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๔๗) ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์, สมบัติ ประจัญศานต์, กฤษณ์ ปิตาทะสังข์ และวิสาข์ แผงเวียง. (๒๕๖๐). **โครงการวิจัยการสำรวจสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภายใต้การเรียนรู้แบบบูรณาการ : กรณีศึกษาลิมวัดกลางนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์.** เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๔๘) สมบัติ ประจัญศานต์. (๒๕๖๐). **โครงการวิจัยลวดลายผังพื้นปราสาทขอมในผ้าไหมมัดหมี่.** บุรีรัมย์ : ศูนย์เอกสารซีพี.

๔๙) สมบัติ ประจัญศานต์. (๒๕๖๐). **โครงการวิจัยออกแบบผ้าไหมมัดหมี่ลายส่วนประดับทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอม ในประเทศกัมพูชา.** บุรีรัมย์ : ศูนย์เอกสารซีพี.

๕๐) สมบัติ ประจัญศานต์, วิสาข์ แผงเวียง และปิยชนม์ สังข์ศักดิ์. (๒๕๖๑). **โครงการ วิจัยฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน.** เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๕๑) สมบัติ ประจัญศานต์. (๒๕๖๑). **โครงการวิจัยออกแบบผ้าไหมมัดหมี่ลายเครื่องแขวนไทยดอกไม้สด.** เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๕๒) สมบัติ ประจัญศานต์, ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์, วิสาข์ แผงเวียง, กฤษณ์ ปิตาทะสังข์ และदनัย นิลสกุล. (๒๕๖๑). **โครงการประเมินความสำเร็จของโครงการบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม ปีที่ ๖.** บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๕๓) สมบัติ ประจัญศานต์. (๒๕๖๑). **โครงการวิจัยผ้าพันคอไหมมัดหมี่ลายจำหลักจากปราสาทขอม พัฒนาสู่สินค้า ECO Premium OTOP.** เสนอต่อโครงการ Innovation Hubs เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานนวัตกรรมของประเทศตามนโยบายประเทศไทย ๔.๐ กลุ่มเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) . บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๕๔) ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์ดา, สมบัติ ประจัญสานต์, วิสาข์ แผงเวียง, กฤษณ์ ปิตาทะสังข์ และ ดนัย นิลสกุล. (๒๕๖๒). **โครงการประเมินความสำเร็จของโครงการบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสาขาวิชาเทคโนโลยี สถาปัตยกรรม ปีที่ ๗.** บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๕๕) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๖๔). **แผนงานวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นสู่สินค้า สร้างสรรค์เชิงนิเวศวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเขตชีววนทลภูเขาไฟทั้ง ๖ ลูกใน จังหวัดบุรีรัมย์.** บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๕๖) รุ่งรัตน์ หัตถกรรม, สมบัติ ประจัญสานต์, พุทธชาติ ลิ้มศิริเรืองโร และณัฐวุฒิ ทะนันไธสง. (๒๕๖๔). **โครงการวิจัยการสร้างตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้ เขตชีววนทลภูเขาไฟ ๖ ลูก จังหวัดบุรีรัมย์.** บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๕๗) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๖๕). **โครงการวิจัยเทคนิคการออกแบบลายแบบพราเถื่อน ในงานไหมมัดหมี่.** บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๕๗) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๖๕). **โครงการวิจัยการฟื้นฟูผ้าไหมมัดหมี่ไทยเขมรอำเภอ ประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์.** บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

#### การเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานการออกแบบสร้างสรรค์สู่สาธารณะ

๑) ปี พ.ศ.๒๕๕๖ ได้รับคัดเลือกจากเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ เป็นตัวแทนนำเสนอนิทรรศการผลงานวิจัย “การออกแบบผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายเรขศิลป์ ๒ มิติจาก ลวดลายส่วนประดับของปราสาทขอม จังหวัดบุรีรัมย์” ในงานการประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายวิจัยสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ประจำปี ๒๕๕๖ จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา (สกอ.) ระหว่างวันที่ ๒๗-๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ ณ โรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์ นครปฐม.

๒) ปี พ.ศ.๒๕๕๖ ได้รับคัดเลือกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ให้ร่วมนำเสนอนิทรรศการ ผลงานวิจัย “การออกแบบผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายเรขศิลป์ ๒ มิติจากลวดลายส่วนประดับของปราสาท ขอม จังหวัดบุรีรัมย์” ในงานมหกรรมงานวิจัยแห่งชาติ ๒๕๕๖ จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ (วช.) ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ณ เซ็นทรัลเวิลด์ แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร

๓) สมบัติ ประจัญสานต์. (๒๕๕๗). “ไหมมัดหมี่ลายเรขศิลป์จากปราสาทขอม.” **วารสาร ฉบับพิเศษราชภัฏมทวฒนธรรมสมบัติอีสานใต้สู่อาเซียน.** ๑๔-๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. หน้า ๓๙-๔๓.

๔) ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้รับคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ให้ร่วม นำเสนอนิทรรศการผลงานออกแบบสร้างสรรค์ “ผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายเรขศิลป์จากส่วนประดับทาง สถาปัตยกรรมของปราสาทขอม ” ในงานวันนักประดิษฐ์ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๗ ณ ศูนย์การประชุม อิมแพ็ค ฟอรั่ม เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

๕) ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้นำเสนอนิทรรศการวิจัย เรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการออกแบบ อุโบสถพื้นถิ่นที่สร้างสภาวะสบาย กรณีศึกษา : อุโบสถพื้นถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์ ” ในการประชุมใหญ่

โครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษา ครั้งที่ ๒ โดยความร่วมมือของ ๗๐ มหาวิทยาลัย HERP CONGRESS II (The Second Higher Education Research Promotion Congress) ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๒-๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร

๖) ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้นำเสนอนิทรรศการวิจัย เรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการออกแบบอุโบสถพื้นถิ่นที่สร้างสภาวะสบาย ทัศนศึกษา : อุโบสถพื้นถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์ ” ในการประชุมในงานมหกรรมอุดมศึกษา ๒๕๕๗ ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี

๗) ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้นำเสนอนิทรรศการวิจัย เรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการออกแบบอุโบสถพื้นถิ่นที่สร้างสภาวะสบาย ทัศนศึกษา : อุโบสถพื้นถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์ ” ในการประชุมในงานมหกรรมอุดมศึกษา ๒๕๕๗ ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี

๘) ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ นำเสนอโปสเตอร์ผลงานวิจัย “การออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายเรขศิลป์จากลวดลายส่วนประดับของปราสาทขอม” ในงานมหกรรมงานวิจัยแห่งชาติ ๒๕๕๗ จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ระหว่างวันที่ ๗-๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ เซ็นทรัลเวิลด์ แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร

๙) ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ นำเสนอโปสเตอร์ผลงานวิจัย “ภูมิปัญญาการออกแบบอุโบสถพื้นถิ่นที่สร้างสภาวะสบาย ทัศนศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์” ในงานประชุมวิชาการโครงการวิจัยเพื่อต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่นวัตกรรมด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ “Cheinno Congress II” ในวันที่ ๑๙-๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ จัดโดยสำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ณ ห้องประชุมสุพรรณิการ์ อาคารเฉลิมพระเกียรติ ๕๐ พรรษามหาชริลางกรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

๑๐) ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จัดแสดงผลงานสร้างสรรค์งานศิลป์ “ผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายเรขศิลป์จากผังพื้นของปราสาทขอม ” ในรูปแบบนิทรรศการในการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ (National and International Research Conference ๒๐๑๕ : NIRC๒๐๑๕) ในงานมหกรรมราชภัฏบุรีรัมย์วิชาการและวัฒนธรรมนานาชาติ (Buriram Rajabhat International Conference and Cultural Festival ๒๐๑๕ : BRICC Festival ๒๐๑๕) จัดโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

๑๑) ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ รองศาสตราจารย์ สมบัติ ประจัญสานต์ อาจารย์ วิสาข์ แผงเงียง และ อาจารย์ พิพัฒน์ ประจัญสานต์ ได้นำเสนอนิทรรศการผลงานวิจัยเรื่อง **ภูมิปัญญาท้องถิ่นทิศทางการวางลิมอีสาน ทัศนศึกษา : จังหวัดบุรีรัมย์** ในการประชุมใหญ่โครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษา ครั้งที่ ๒ โดยความร่วมมือของ ๗๐ มหาวิทยาลัย HERP CONGRESS IV (The Fourth Higher Education Research Promotion Congress) ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๘-๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี



๑๒) ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ร่วมแสดงผลงานการสร้างสรรค์วิชาการงานศิลป์ เรื่อง ผ้าไหมมัดหมี่ลาย ผังพื้นของปราสาทขอมในเขตอีสานใต้ ในการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยและสร้างสรรค์ ระดับชาติและนานาชาติ "ศิลปากรวิจัยและสร้างสรรค์ ครั้งที่ ๙ : บูรณาการศาสตร์และศิลป์" ในวันที่ ๑๑ - ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ณ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ ๖ รอบพระชนมพรรษา และหอศิลป์สนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม

๑๓) ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้รับการคัดเลือกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ในนำเสนอผลงานในรูปแบบนิทรรศการผลงานวิจัยด้านการออกแบบพัฒนาผ้าไหมมัดหมี่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๙ ของรองศาสตราจารย์สมบัติ ประจัญสถานต์ ในการประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายวิจัย อุดมศึกษาทั่วประเทศ ครั้งที่ ๑๑ ในระหว่างวันที่ ๑๙ -๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๙ ณ อาคารสุรพัฒน์ ๒ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

๑๔) ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนถึงแนวคิดการออกแบบและผลงานผ้าไหมมัดหมี่ลาย ผังพื้นปราสาทขอม และตีพิมพ์บทสัมภาษณ์ ดังนี้

วีรศักดิ์ จันทร์ส่งแสง. (๒๕๖๐). "ศาสนสถานโบราณในงานใหม่". POSTTODAY. ๑๔(๕,๐๙๙) ๒๒ มกราคม. หน้า B๓.

๑๕) ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้รับคัดเลือกให้นำเสนอนิทรรศการผลงานวิจัยเรื่อง "ภูมิปัญญาการกำหนดพื้นที่ภายในลิมอีสาน" ในการประชุมใหญ่โครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษา ครั้งที่ ๕ (The ๕<sup>th</sup> Higher Education Research Promotion Congress : HERP Congress V) จัดโดยสำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ระหว่างวันที่ ๒-๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

๑๖) ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จัดแสดงผลงานวิจัยแบบนิทรรศการ "ภูมิปัญญาการก่อรูปของลายมัดหมี่" คณะนักวิจัย ประกอบด้วย สำคัญ ฮ่อบรรทัด สมบัติ ประจัญสถานต์ และดร.สวิง วงศ์ประเมษฐ์ ในการประชุมใหญ่โครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษา ครั้งที่ ๕ (The ๕<sup>th</sup> Higher Education Research Promotion Congress : HERP Congress V) จัดโดยสำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ระหว่างวันที่ ๒-๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

๑๗) ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จัดแสดงผลงานออกแบบสร้างสรรค์ ลวดลายผ้ามัดหมี่ "ผังพื้นปราสาทขอมสู่งานไหมมัดหมี่" จำนวน ๓ ผลงาน และ "ก้านขดจากลายประดับขอมสู่งานไหมมัดหมี่" จำนวน ๓ ผลงาน ในนิทรรศการแสดงผลงานสร้างสรรค์ ประชุมวิชาการระดับชาติ โสมภูมิ ครั้งที่ ๓ จัดโดย เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบ ๘ สถาบันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในวันที่ ๑๗-๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๑๘) ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้รับการคัดเลือกจากเครือข่ายวิจัยอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ให้นำผลงานวิจัยเชิงออกแบบสร้างสรรค์ ผ้าไหมมัดหมี่ลายส่วนประดับปราสาทขอม จัดแสดงในงานตลาดนัดเปิดโลกผลงานวิจัยและนวัตกรรม ครั้งที่ ๒ ณ อาคารไพรชณีย์กลางบางรัก ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

๑๙) ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ รองศาสตราจารย์สมบัติ ประจัญศานต์ ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)ให้นำผลงานวิจัยเชิงออกแบบสร้างสรรค์ผ้าไหมมัดหมี่ลายผิงพื้นปราสาทขอมเขตีสานใต้ ประเทศไทย จัดแสดงในงานตลาดนัดเปิดโลกผลงานวิจัยและนวัตกรรม ครั้งที่ ๒ ณ อาคารไปรษณีย์กลางบางรัก ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

๒๐) ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้คัดเลือกจากโครงการศูนย์กลางนวัตกรรมด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานนวัตกรรมของประเทศตามนโยบายประเทศไทย ๔.๐S ภายใต้โครงการ Innovation Hubs เครือข่ายอีสานใต้ โดยนำผลงาน “ผ้าพันคอไหมมัดหมี่ลายจำหลักจากปราสาทขอม พัฒนาสู่สินค้า ECO Premium OTOP” ร่วมจัดแสดงนิทรรศการ ในงาน STYLE APRIL ๒๐๑๘ ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๓ เมษายน ๒๕๖๑ Hall ๑๐๕ ณ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค บางนา จัดโดย กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

๒๑) ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้รับเชิญให้จัดแสดงนิทรรศการผลงานวิจัยการออกแบบผ้าไหมมัดหมี่ ๒ โครงการวิจัยในการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ (National and International Research Conference ๒๐๑๘ : NIRC๒๐๑๘) ในงานมหกรรมราชภัฏบุรีรัมย์ วิชาการและวัฒนธรรมนานาชาติ ครั้งที่ ๒ (Buriram Rajabhat International Conference and Cultural Festival II BRICC Festival ๒๐๑๘) จัดโดย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในวันที่ ๑๔-๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑

๒๒) ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้คัดเลือกจากโครงการศูนย์กลางนวัตกรรมด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานนวัตกรรมของประเทศตามนโยบายประเทศไทย ๔.๐S ภายใต้โครงการ Innovation Hubs เครือข่ายอีสานใต้ โดยนำผลงาน “ผ้าพันคอไหมมัดหมี่ลายจำหลักจากปราสาทขอม พัฒนาสู่สินค้า ECO Premium OTOP” ร่วมจัดแสดงนิทรรศการ ในงาน **Thailand Innovation Hubs ๔.๐S** ระหว่างวันที่ ๔ - ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ณ รอยัล พารากอนฮอลล์ ชั้น ๕ ศูนย์การค้าสยาม พารากอน

๒๓) ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้รับเชิญให้จัดแสดงนิทรรศการผลงานวิจัยการออกแบบผ้าไหมมัดหมี่ ใน โครงการ "Innovation Hubs Creative Economy เศรษฐกิจสร้างสรรค์เครือข่ายวิจัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่คัดเลือกผลงานผ้าพันคอไหมมัดหมี่ลายจำหลักจากปราสาทขอม พัฒนาสู่สินค้า ECO Premium OTOP ในวันที่ ๓-๗ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๑ ณ อาคารไปรษณีย์กลางบางรักTCDC กรุงเทพฯ

๒๔) ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จัดแสดงผลงานสร้างสรรค์ "โพธิ์จักรพรรดี จากเครื่องแขวนไทยดอกไม้สดสู่งานไหมมัดหมี่" ในงาน TDR-Con ๒๐๑๘: THAILAND DESIGN AND RESEARCH CONFERENCE ๒๐๑๘ การประชุมวิชาการทางการออกแบบสร้างสรรค์ระดับชาติ Thailand design and research conference ประจำปี ๒๕๖๑ ในวันที่ ๒๓-๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๒๕) ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้รับเชิญให้จัดแสดงผลงานการออกแบบผ้าไหมมัดหมี่ลายจำหลักจากปราสาทขอม ภายใต้โครงการ UCCN ในงาน "Creative Market: Think by Head, Made by Hand" นิทรรศการแบรนด์ของคนอีสาน ในวันที่ ๒๘-๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ณ ชั้น ๑ ศูนย์การค้าเซ็นทรัล พลาซ่า ขอนแก่น จัดโดย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๒๖) ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้รับเชิญให้จัดแสดงนิทรรศการผลงานวิจัยการออกแบบผ้าไหมมัดหมี่ ใน โครงการวิจัยในการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ (National and International Research Conference ๒๐๑๙ : NIRC๒๐๑๙) ในงานมหกรรมราชภัฏบุรีรัมย์ วิชาการและวัฒนธรรมนานาชาติ ครั้งที่ ๓ (Buriram Rajabhat International Conference and Cultural Festival III BRICC Festival ๒๐๑๙) จัดโดย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒

๒๗) ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้คัดเลือกจากโครงการศูนย์กลางนวัตกรรมด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานนวัตกรรมของประเทศตามนโยบายประเทศไทย ๔.๐S ภายใต้โครงการ Innovation Hubs เครือข่ายอีสานใต้ โดยนำผลงาน “ผ้าพันคอไหมมัดหมี่ลายจำหลักจากปราสาทขอม พัฒนาสู่สินค้า ECO Premium OTOP” ร่วมจัดแสดงผลงานในงาน Thailand Research Expo ๒๐๑๙ ระหว่างวันที่ ๗-๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ และบางกอกคอนเวนชัน เซ็นเตอร์

๒๘) ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เผยแพร่ผลงานออกแบบผ้าพันคอไหมมัดหมี่ลายจำหลักจากปราสาทขอม ในรายการทุกทิศทั่วไทย ๑ เมษายน ๒๕๖๒ ทางสถานีโทรทัศน์ Thai PBS เวลา ๑๕.๓๐-๑๖.๓๐ น.

จุฑามาศ ผูกโพธิ์. (ผู้จัดรายการ). (๒๕๖๒, ๑ เมษายน). พัฒนาผ้าไหมมัดหมี่ จ.บุรีรัมย์. [ชุมชนทั่วไทย]. กรุงเทพฯ : สถานีโทรทัศน์ Thai PBS.

๒๙) ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เผยแพร่ผลงานออกแบบผ้าพันคอไหมมัดหมี่ลายจำหลักจากปราสาทขอม ในรายการทุกทิศทั่วไทย ๓ เมษายน ๒๕๖๒ ทางสถานีโทรทัศน์ Thai PBS เวลา ๑๕.๓๐-๑๖.๓๐ น.

จุฑามาศ ผูกโพธิ์. (ผู้จัดรายการ). (๒๕๖๒, ๓ เมษายน). พัฒนาลายมัดหมี่สมมาตร. [ชุมชนทั่วไทย]. กรุงเทพฯ : สถานีโทรทัศน์ Thai PBS.

๓๐) ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เผยแพร่ผลงานของผู้ช่วยศาสตราจารย์สำคัญ ฮ่อบรรทัด และรองศาสตราจารย์สมบัติ ประจัญตานต์ เรื่อง การพัฒนาลายผ้ามัดหมี่สมมาตรประเภท pm บนกรุปสมมาตร ๒ มิติ ได้รับการเผยแพร่ผลงานวิจัยในเผยแพร่ในสื่อบ่มองโลกมองเรา ของสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ ทางช่อง ๒๘ SD เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒

บรรพต ธนาเพิ่มสุข. (ผู้จัดรายการ). (๒๕๖๒, ๓๐ เมษายน). การพัฒนาลายผ้ามัดหมี่สมมาตรประเภท pm บนกรุปสมมาตร ๒ มิติ. [มองโลกมองเรา]. กรุงเทพฯ : สถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ ทางช่อง ๒๘ SD.

๓๑) ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เผยแพร่ผลงาน เรื่อง การพัฒนาลายผ้ามัดหมี่สมมาตรประเภท pm บนกรุปสมมาตร ๒ มิติ ของผู้ช่วยศาสตราจารย์สำคัญ ฮ่อบรรทัด และรองศาสตราจารย์สมบัติ ประจัญตานต์ได้รับการเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์

พัฒนาลายผ้าไทยด้วยทฤษฎีทางคณิตศาสตร์. (๒๕๖๒). **เดลินิวส์**. ๙ พฤษภาคม. หน้า ๒๓.

๓๒) ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เผยแพร่ผลงานออกแบบผ้าพันคอไหมมัดหมี่ลายจำหลักจากปราสาทขอม ในนิตยสารไม่ลองไม่รู้ ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๒๑๔ ประจำเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๒

กองบรรณาธิการ. (๒๕๖๒). “ผ้าพันคอไหมมัดหมี่ลายจำหลักจากปราสาทขอม”. **นิตยสารไม่ลองไม่รู้**. ๑๙ (๒๑๔) พฤษภาคม. หน้า ๖๘-๖๙.

๓๓) ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เผยแพร่ผลงานการถ่ายทอดองค์ความรู้จากการวิจัยสู่ชุมชน ในรายการหัวใจในลายผ้า ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ทางสถานีโทรทัศน์ Thai PBS เวลา ๑๐.๐๐-๑๐.๓๐ น.

อัญชลี โปสุวรรณ. (ผู้จัดรายการ). (๒๕๖๒, ๒๗ พฤษภาคม). ชุมชนนักร้องแบบแห่งบ้านนาโพธิ์. [หัวใจในลายผ้า]. กรุงเทพฯ : สถานีโทรทัศน์ Thai PBS.

๓๔) ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เผยแพร่ผลงานออกแบบผ้าไหมมัดหมี่ลายจำหลักปราสาทขอมในรายการหัวใจในลายผ้า ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ทางสถานีโทรทัศน์ Thai PBS เวลา ๑๐.๐๐-๑๐.๓๐ น.

อัญชลี โปสุวรรณ. (ผู้จัดรายการ). (๒๕๖๒, ๑ กรกฎาคม). มัดหมี่ลายจำหลักปราสาทขอมจากช่างทอชนาโพธิ์. [หัวใจในลายผ้า]. กรุงเทพฯ : สถานีโทรทัศน์ Thai PBS.

๓๕) ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ เผยแพร่ผลงานออกแบบผ้าไหมมัดหมี่ลายพราเอเลียน ในงาน ISAN CREATIVE FESTIVAL ๒๐๒๑ ระหว่างวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ถึง ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๔ ณ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์กรมมหาชน) TCDC Khon Kaen จังหวัดขอนแก่น

๓๖) ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ เผยแพร่ผลงานออกแบบผ้าไหมมัดหมี่ลายพราเอเลียน ในเทศกาลงานออกแบบกรุงเทพฯ ๒๕๖๕ (Bangkok Design Week ๒๐๒๒) ระหว่างวันที่ ๕-๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ณ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์กรมมหาชน) เขตบางรัก กรุงเทพฯ

### ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์

๑) สมบัติ ประจวบศานต์. (๒๕๖๓). **โครงการการถ่ายทอดเทคนิคการออกแบบผืนผ้าลายทางสายตาในผ้าไหมมัดหมี่ สืบค้นทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวไหม จังหวัดบุรีรัมย์**. เสนอต่อโครงการจัดการความรู้การวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์เชิงชุมชน สังคม จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒. **บุรีรัมย์** : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๒) สมบัติ ประจวบศานต์. (๒๕๖๓). **การถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันให้ผู้ประกอบการยุคใหม่ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือพื้นเมืองอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มุ่งสู่ตลาดออนไลน์**. โครงการบริการวิชาการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒. **บุรีรัมย์** : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

๓) สมบัติ ประจัญศานต์. (๒๕๖๔). โครงการการถ่ายทอดความรู้เทคนิคออกแบบ  
 โครงสีในผ้าไหมมัดหมี่ร่วมสมัยเพื่อเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมสร้างสรรค์ จังหวัดบุรีรัมย์. เสนอต่อ  
 โครงการจัดการความรู้การวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์เชิงชุมชน สังกุมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ  
 (วช.) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

#### ผลงานทรัพย์สินทางปัญญา

- ๑) ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ลิขสิทธิ์ประเภทงานศิลปกรรม จำนวน ๒๔ ผลงาน
- ๒) ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ลิขสิทธิ์ประเภทงานศิลปกรรม จำนวน ๑๙๒ ผลงาน
- ๓) ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ลิขสิทธิ์ประเภทงานศิลปกรรม จำนวน ๒๔๖ ผลงาน
- ๔) ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ลิขสิทธิ์ประเภทงานศิลปกรรม จำนวน ๒๓ ผลงาน
- ๕) ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ลวดลายผ้า จำนวน ๖ ผลงาน
- ๖) ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ลวดลายผ้า จำนวน ๑๐ ผลงาน
- ๗) ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ลวดลายบนวัสดุแผ่นผืน จำนวน ๑๔  
 ผลงาน
- ๘) ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ลวดลายบนแก้วน้ำ จำนวน ๒ ผลงาน
- ๙) ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ลวดลายบนกระตักน้ำ จำนวน ๑  
 ผลงาน
- ๑๐) ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ลวดลายบนวัสดุแผ่นผืน จำนวน ๑๐  
 ผลงาน
- ๑๑) ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน ๑๐ ผลงาน

**๒. ชื่อสกุล** นายพิพัฒน์ ประจัญสานต์ **ตำแหน่ง** พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ  
**สังกัด** สาขาวิชาวิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม  
 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เลขที่ ๔๓๙ ถ.จิระ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐  
 โทรศัพท์ ๐๔๔-๖๑๑๒๒๑ ต่อ ๓๒๐๐ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙๐-๘๙๗๘๙๖๔  
 โทรสาร ๐๔๔-๖๑๒๘๕๘ Email: pipat.pj@bru.ac.th

### **ประวัติการศึกษา**

๑) ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต (ค.อ.บ.) สาขาวิศวกรรมโทรคมนาคม. สถาบัน  
 เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ปีที่สำเร็จการศึกษา ๒๕๔๑.

๒) วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (วศ.ม.) สาขาการจัดการงานวิศวกรรม. มหาวิทยาลัย  
 วงษ์ชวลิตกุล ปีที่สำเร็จการศึกษา ๒๕๕๕.

### **ผลงานทางวิชาการ**

#### **บทความทางวิชาการ**

๑) การลดต้นทุนการจัดการสินค้าคงคลังด้วยระบบการจำลองสถานการณ์ กรณีศึกษา :  
 จำนวน ๗ หน้า วารสารงานประชุมและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ สถาบันวิจัยและพัฒนา  
 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปี พ.ศ.๒๕๕๕

๒) Sombat Prajonsant, Visar Feangwiang, Pipat Prajonsan. (๒๐๑๕). “Local  
 Wisdom in Designing Vernacular Buddhist Holy Temples that Creating the Thermal  
 Comfort : case study of Khun Kong temple’s Sim in Nang Rong district, BuriRam  
 province ” Kku International Journal of Humanities and Social Sciences. Vol.๕.No.๑  
 January-April. p. ๓๑-๔๗.

๓) การออกแบบและพัฒนาเครื่องพลีทผ้าในการอัดก๊อปปี้ทำชุดนาฏศิลป์ไทย. อุดม  
 พงษ์ เกศศรีพงษ์ศา และ พิพัฒน์ ประจัญสานต์. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต  
 ประจำปี ๒๕๕๙ (RSU National Research Conference ๒๐๑๖) ๒๙ เมษายน ๒๕๕๙.

๔) การออกแบบและพัฒนาเครื่องอัดพลีทผ้าในการอัดก๊อปปี้ทำชุดนาฏศิลป์ไทย. อุดม  
 พงษ์ เกศศรีพงษ์ศา และ พิพัฒน์ ประจัญสานต์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีที่ ๖  
 ฉบับที่ ๑ มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๙, ๖๔-๗๒.

๕) สภาวะน่าสบายในสิมอีสาน. “Thermal Comfort in Isan Sim”. สมบัติ ประจัญ  
 สานต์, วิสาข์ แผงเวียง ,พิพัฒน์ ประจัญสานต์. วารสารวิชาการ ANJU ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์  
 มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ - ธันวาคม ๒๕๕๙, ๑-๑๐.

๖) สภาวะน่าสบายในอุโบสถพื้นถิ่น วัดหนองบัวเจ้าป่า อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์.  
 “ Thermal Comfort of Vernacular Buddhist Chapel at Nong-Bua-Chao-Pa Temple in  
 Satuek District of Buriram Province”. สมบัติ ประจัญสานต์, วิสาข์ แผงเวียง ,พิพัฒน์ ประจัญ  
 สานต์. วารสารพื้นถิ่นโขง ซี มูล ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม –มิถุนายน ) ๒๕๕๙.

๗) การพัฒนาศักยภาพการผลิตกลุ่มเกษตรกรฟาร์มเห็ดนางฟ้า บ้านหนองตาเพ็ง ตำบล  
 สะแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา เมษยา บุญสีลา พิพัฒน์ ประจัญสานต์

พูนธนะ ศรีสระคู และวิบูลย์ สำราญรัมย์. การประชุมวิชาการระดับชาติราชชมงคลสุรินทร์ ครั้งที่ ๙ (๒๙-๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๑) .

### ผลงานวิจัย

๑) การออกแบบ วิจัยและพัฒนาเครื่องนำทางติตรถยนต์ เสนอต่อบริษัทโซนี่ (ประเทศญี่ปุ่น) แล้วเสร็จ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ วิจัยเป็นทีม ๒๙ คน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย

๒) การออกแบบวิจัยและพัฒนาเครื่องเล่นวิทยุติตรถยนต์ รุ่น Flip-down USB Model เสนอต่อบริษัทโซนี่ (ประเทศญี่ปุ่น) แล้วเสร็จ ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ตำแหน่ง หัวหน้าโครงการ (วิจัยเป็นคณะ ๗ คน)

๓) การออกแบบ วิจัยและพัฒนาเครื่องเล่นวิทยุติตรถยนต์ รุ่น Slot Model เสนอต่อบริษัทโซนี่ (ประเทศญี่ปุ่น) แล้วเสร็จ ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ตำแหน่ง ผู้ร่วมวิจัย (วิจัยเป็นคณะ ๕ คน)

๔) การออกแบบ วิจัยและพัฒนาเครื่องเล่น VCD ติตรถยนต์ รุ่น VCD Changer เสนอต่อบริษัทโซนี่ (ประเทศญี่ปุ่น) แล้วเสร็จ ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ตำแหน่ง ผู้ร่วมวิจัย (วิจัยเป็นคณะ ๓ คน)

๕) โครงการวิจัยการลดต้นทุนการจัดการสินค้าคงคลังด้วยระบบการจำลองสถานการณ์การศึกษา : ร้านขายยาในจังหวัดบุรีรัมย์ เสนอต่อ คณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล แล้วเสร็จ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ตำแหน่ง นักวิจัย

๖) โครงการวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นในการออกแบบอุโบสถพื้นถิ่นที่สร้างสภาวะสบายกรณศึกษา: อุโบสถในจังหวัดบุรีรัมย์ เสนอต่อ สำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ แล้วเสร็จ ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ตำแหน่ง นักวิจัยร่วมโครงการ (วิจัยเป็นทีม ๓ คน)

### ผลงานวิจัยเชิงพื้นที่

#### ตำแหน่ง หัวหน้าโครงการ

๑) การหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการจัดการขยะเพื่อลดปริมาณขยะสะสมในครัวเรือนของชุมชนตำบลเมืองพล อำเภอเมืองพล จังหวัดขอนแก่น (ปี ๒๕๖๐)

๒) การหาแนวทางการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำของชุมชนตำบลเมืองพล อำเภอเมืองพล จังหวัดขอนแก่น (ปี ๒๕๖๐)

#### ตำแหน่ง ผู้ร่วมโครงการ

๑) การเพิ่มศักยภาพการจัดการขยะเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการตนเองของชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี ๒๕๖๐)

๒) การหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการจัดการขยะและลดปริมาณขยะสะสมในครัวเรือนของชุมชนตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ (ปี ๒๕๖๐)

๓) การหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการจัดการขยะและลดปริมาณขยะสะสมในครัวเรือนของชุมชนตำบลบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น (ปี ๒๕๖๐)

๔) การเพิ่มมูลค่าขยะจากกระบวนการจัดการคัดแยกขยะในชุมชน เพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์สำหรับประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือนของชุมชนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ (ปี ๒๕๖๐)



- ๕) การหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม (ปี ๒๕๖๐)
- ๖) รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ (ปี ๒๕๖๐)
- ๗) การหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ (ปี ๒๕๖๐)
- ๘) แนวทางการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชนของ ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม (ปี ๒๕๖๐)
- ๙) แนวทางการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชนของ ตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย (ปี ๒๕๖๐)
- ๑๐) รูปแบบการกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้งตำบลแจนแลน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ (ปี ๒๕๖๐)
- ๑๑) การเพิ่มศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการตนเองของชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี ๒๕๖๐)
- ๑๒) แนวทางการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชนตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ (ปี ๒๕๖๐)
- ๑๓) รูปแบบการจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้งตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ (ปี ๒๕๖๐)